

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

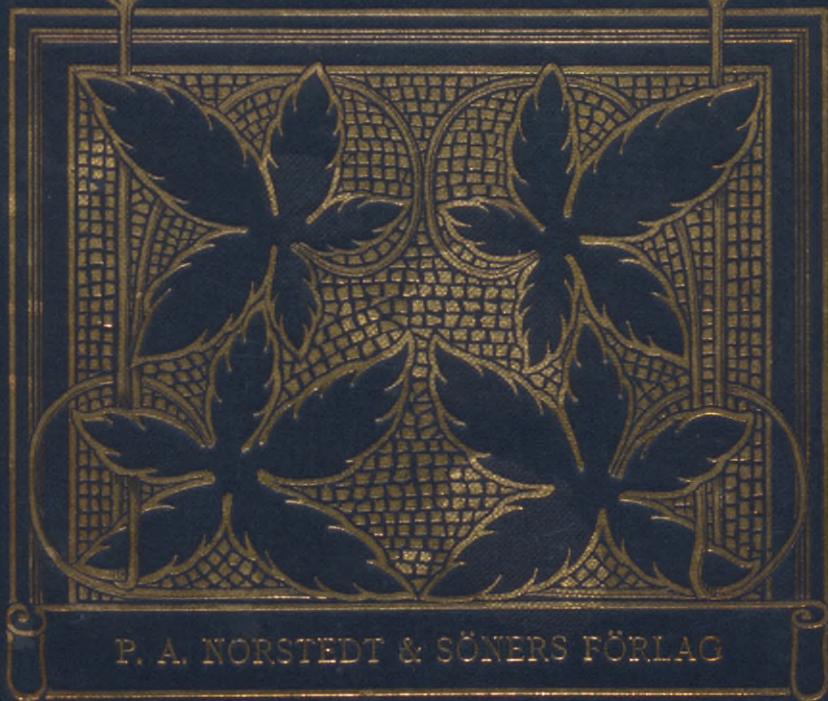

NORDISKA SAGOR

BERÄTTADE AF

HEDDA ANDERSON

ANDRA SAMLINGEN

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

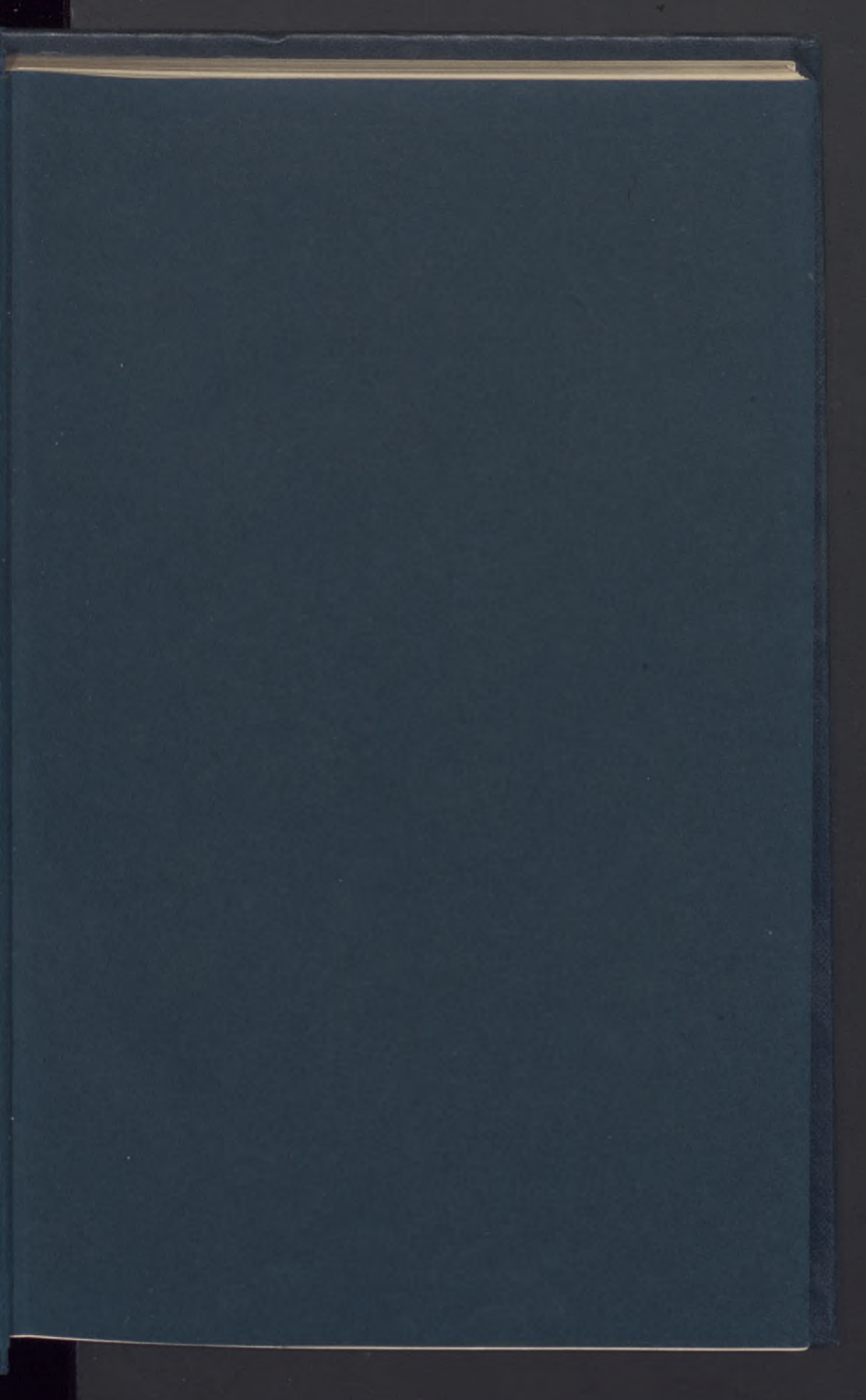

Allmänna Sektionen

Pedag.

Sv.

Barnb.

225

84 45
733

P. A. NORSTEDT & SÖNERS UNGDOMSBÖCKER N:º 30.

NORDISKA SAGOR

BERÄTTADE FÖR BARN

AF

HEDDA ANDERSON

ANDRA SAMLINGEN.

STOCKHOLM

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

NORDISKA SÄGOR

REDDA ANDERSSON

STOCKHOLM 1896

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

Innehåll.

Völsungasagan.

	Sid.
Völsungs födelse	1.
Konung Völsung och hans barn	2.
Siggeirs hämnd	4.
Helge Hundingsbane	6.
Sigmunds fall	7.
Hjördis kommer till Danmark	10.
Sigurd Fafnesbanes barndom och första ungdom	10.
Fafnes dråp	15.
Sigurd och Brynhild	19.
Gunnar äktar Brynhild	21.
Brynhilds sorg	24.
Sigurd Fafnesbanes död	26.

Nials saga.

Höskuld och Rut	29.
Brudköp och giftermål	29.
Hallgerd och Torvald	31.
Hallgerds andra gifte	33.
Nial och Bergtora	35.
Gunnar på Lidarände	36.
Gunnars utomlandsfärd	36.
Gunnars återkomst	39.
Gunnar och Hallgerd	39.
Besöket på Bergtorshval	40.
Kvinnornas hämnd	41.
Sigmunds nidvisor	44.
Stölden i Kyrkeby	46.
Otkels ridt	48.
Nya strider	49.
Gunnars fall	52.
Vid Gunnars hög	54.
Om Kolskägg	55.
Nials söners utlandsfärd	56.
Träens dråp	60.

INNEHÅLL.

	Sid.
Den nya tron	61.
Nials fostre	62.
Höskulds dråp	63.
Flose och Hildegunn	64.
Flose på tinget	65.
Sammansvärjningen	66.
Onda förebud	66.
Anfallet	68.
Efter branden	72.
Slutet	73.

Sagan om Gunnlög Ormtunga och Skald-Ram.

Torsten Egilsson och hans dröm	74.
Om Helga den fagra	76.
Gunnlög Ormtunga gästar Torsten på Borg	78.
Gunnlögs frieri	80.
Gunnlög i Norge	83.
Gunnlög i England	84.
Gunnlög i Irland	85.
Gunnlög hos jarlarne	86.
Gunnlög i Svitiod	87.
Skald-Rams frieri	90.
Gunnlög återvänder till England, Norge och Island	91.
Återseendet	93.
Gunnlög Ormtungas och Skald-Rams tvekamp i Norge	98.
Slutet	101.

Sagan om Grette den fredlöse.

Grette i sitt hem	103.
Grette blir fredlös och lämnar hemmet	105.
Grette till sjös	106.
Grette går ned i Kåres hög	107.
Bärsärkarnes besök	109.
Grette i Hålogaland	113.
Grette i hemmet och åter till sjös	116.
Grette blir åter fredlös	119.
Grette åter i Borgarfjord	124.
Grette på Drangö	125.
Grettes död	133.

Völsungasagan.

Völsungs födelse.

I fornmordiska sagor nämnes ofta ett land, som kallas Hunaland. Hvar detta var beläget, kan ingen med viss-het säga. Men att det landet hade många mäktiga ko-nungar, vet sagan att berätta.

Rerer hette en bland dessa konungar. Han var en ädel och berömlig man, som på sina härtåg hade vunnit både ära och rikedomar; men Rerer var ändå sorgsen till mods, ty han hade intet barn, som kunde ärfva hans rike och hans makt.

Ofta både Rerer och hans maka, att gudarne skulle sända dem en son. Och som Oden själf var Rerers stam-fader, beslöt han slutligen att uppfylla deras önskan.

Oden kallade en af sina valkyrjor, lämnade henne ett äpple och tillsade henne att gifva detta till Rerer och hans drottning. De båda makarne skulle dela äpplet sig emellan, och därefter skulle en son blifva dem gifven.

Valkyrjan iförde sig nu en kråkas hamn, tog äpplet i näbben och flög med det till konung Rerer. Konungen satt utanför sitt slott och blickade ut öfver sina gods och gårdar, när kråkan kom med äpplet. Valkyrjan lät äpplet falla i Rerers knä. Rerer förstod strax, hvad detta betydde, och tackade gudarne för att de hade hört hans bön.

Men ej fingo makarne själfva mycken glädje af bönhörelsen. Ty då drottningen sju år efter äpplets uppätande fick en son, var hennes make nyss död, och själf dog drottningen i den stund, hennes son såg lifvet.

Den nyfödde konungen, som fick namnet *Völsung*, var redan, då han kom till världen, större och starkare än andra barn. Han blef därför spådd, att han skulle blifva en märkvärdig man. Och ej kom den spådomen på skam.

Konung Völsung och hans barn.

Den unge konung Völsung var begåfvad med ett ovanligt förstånd. Det dröjde därför ej länge, innan han själf tog väldet öfver sitt rike. Tidigt gifte han sig, och ej gammal var han, då han var fader till tio söner och en dotter.

Völsungs äldste son hette Sigmund. Han var tvillingbroder till system Signe. Och dessa två voro de skönaste och förnämsta af alla Völsungs barn. Tappra kämpar och i allo dråpliga män voro dock äfven de öfriga Völsungarne.

Konung Völsung lät bygga i sin konungaborg en väldig sal. Midt i denna lät han sedan plantera ett äppleträd. Detta fick en stam så kraftig som den största ek, och öfver hela salens tak nådde dess grenar.

När den unga konungadottern Signe hade fyllt sina femton år, kom en rik och mäktig konung vid namn Siggeir och begärde att få henne till äkta. Hennes fader svarade ja härtill och lät tillreda ett ståtligt bröllop. Långa väggarna i gästabadssalen voro stora eldar uppända, och kring dessa sutto de församlade kämparne och tömde sina dryckeshorn.

Nu inträdde helt oväntadt i salen en främmande gäst. Det var en gammal, vördnadsbjudande man, iklädd en mångfärgad mantel, linnebyxor samt en hatt med slokiga brätten. Mannen var hög och rak till växten men såg aldrig ut och hade blott ett öga. Den gamle steg längst fram i salen, drog sitt svärd ur slidan och slungade det med sådan kraft mot det stora trädets stam, att det trängde in i den ända till fästet.

Med häpnad betraktade de närvarande den underlige mannen, men ingen dristade att säga ett ord till honom.

Men mannen såg sig omkring och sade till de församlade: »Den ibland eder, som kan draga ut detta svärd ur trädets stam, får det af mig som gåfva. Och sanna skall han, att aldrig någon burit ett svärd likt detta.»

Därpå lämnade främlingen salen. Ingen visste, hvarifrån han kommit, ej heller hvarthän han gick. Men alla anade, att den mannen ej var någon annan än Oden själf.

Den ene efter den andre af de förnämsta gästerna gick nu fram till trädet för att draga ut svärdet, men ingen enda lyckades att rubba det. Slutligen trädde också Völsungs äldste son, Sigmund, fram och fattade i svärdet. Och då hände det märkvärdiga, att han med största lätthet drog ut det ur trädets stam.

De öfriga männen samlade sig nu kring Sigmund för att beskåda svärdet. Och alla erkände de, att de aldrig förr hade sett ett så underbart vapen.

»Jag bjuder dig lika mycket guld, som svärdet väger», sade Siggeir, »om du vill låta mig få det.» Men Sigmund sade, att han ej ville lämna sitt svärd, om ock Siggeir gåfve honom allt det guld, han ägde.

Svårligen vred blef Siggeir öfver Sigmunds svar. Han sade dock ingenting. Men ifrån den stunden beredde han sig att blodigt hämnas.

Siggeirs hämnd.

Följande morgon förklarade Siggeir, att det ej likade honom att längre stanna i bröllopsgården. Han ville strax taga sin brud med sig och draga hem.

Signe beklagade sig för sin fader öfver detta Siggeirs beslut och sade, att hon ej ville följa med honom. Men fadern bad henne vara tyst med sådant tal. Det vore en skam att bryta sitt ord, menade han, och sade därmed sin dotter farväl.

Vid afskedet bjöd Siggeir sin svärfader Völsung och alla hans söner att efter tre månader komma till honom på gästning i Götland med så stort följ, de behagade.

Völsung och hans söner lofvade att komma. Och så drog Siggeir hem med sin maka.

Vid den utsatta tiden rustade Völsungarne sina skepp, bemannade dem med sina tappreste män och begåfvo sig af till Götland. Men en kväll hade landat nära kungsgården, kom Signe i hemlighet ned till dem på skeppen och tillrådde dem att strax draga dädan, så vida lifvet vore dem kärt. »Ty min make har samlat en stor här», sade hon, »och tänker att öfverfalla och nedgöra eder alla.»

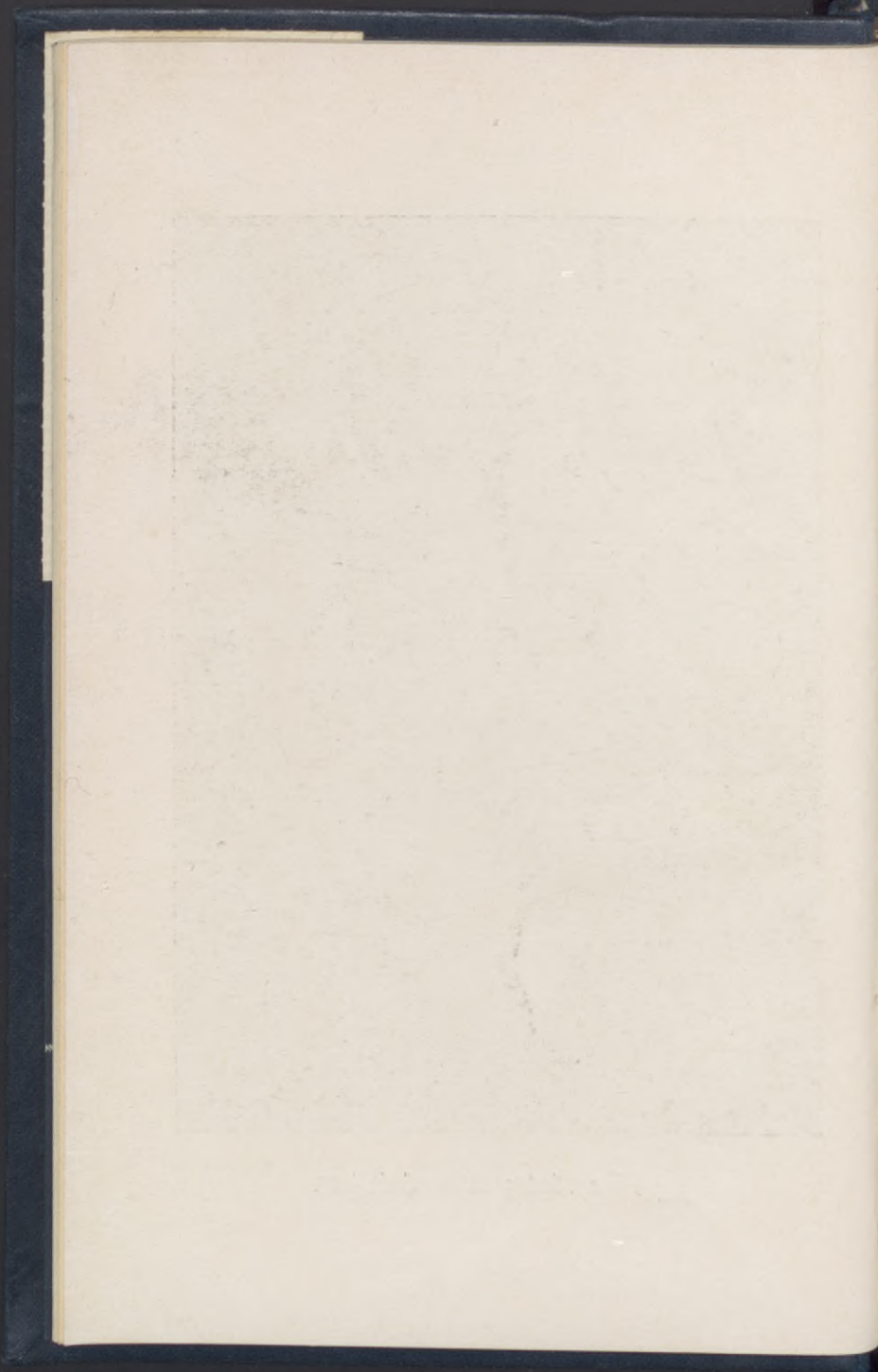
Men konung Völsung sade: »Jag har en gång svurit att aldrig fly vare sig för eld eller svärd. Den eden har jag hittills troget hållit, och ej tänker jag bryta den hädanefter. Vi skola ju också alla en gång dö.»

Vid dessa ord började Signe bittert gråta och bad än en gång sin fader och sina bröder att återvända hem. Men Völsung tillsade sin dotter att gå tillbaka till sin man och troget stanna hos honom, hvad som än månde hända.

Följande morgon, när dagen grydde, väckte konung Völsung alla sina söner samt de öfriga männen och tillsade dem att rusta sig till strid.

Signe ber Völsung att återvända hem.

Snart voro de alla färdiga och gingo upp i land för att möta fienden. Och strax därefter kom Siggeir öfver dem med hela sin här. Nu uppstod den hårdaste kamp. Konung Völsung försvarade sig med den största tapperhet mot fiendens anfall. Men slutligen blef han dock besegrad och föll tillika med allt sitt folk.

Hans tio söner voro visserligen ännu vid lif, men de blefvo nu lagda i bojar och förda bort ifrån slagfältet för att på ett nesligt sätt blifva dräpta.

När Signe sporde, att hennes bröder ännu lefde, bad hon sin make, att han hellre skulle sätta dem i stock än låta dräpa dem.

»Ett större ondt än döden unnar du dina bröder», svarade Siggeir, »men gärna går jag in på att plåga dem.»

Så blefvo de tio bröderna förda till skogen och deras fötter fastskrufvade i en stock.

Följande natt kom ett vilddjur och åt upp en af bröderna. Natten därefter kom vilddjuret tillbaka och åt upp en annan. Och på detta sätt fortsatte det, tills endast Sigmund var kvar. Äfven honom ville det vilda djuret bita ihjäl. Men då företog sig Sigmund att själf bita ihjäl vilddjuret i stället för att låta sig uppätas. Och därvid gick stocken i tu, så att Sigmund slapp lös.

Signe gömde nu sin broder Sigmund i en jordkula i skogen och sände honom hvar dag något att lefva af. Ständigt eggade hon honom under tiden att hämnas deras faders död. Och ej länge dröjde det, innan Sigmund utförde hämnden.

En natt, då alla sofvo, smög Sigmund sig upp till konungens borg och tände eld på den präktiga gästabudsalen. Konung Siggeir, som hvilade i ett rum innanför salen, vaknade af röken och frågade med hög röst, hvem det var, som eldade där ute.

Sigmund svarade, att det var han och att han nu var där för att låta Siggeir veta, att ännu ej alla Völsungar voro döda.

Därefter bad Sigmund sin syster, att hon skulle rädda sitt lif. Men Signe svarade, att nu, sedan hennes fader var hämnad, hade lifvet ej längre något värde för henne. »Jag är nu lika villig att dö med Siggeir», sade hon, »som jag förr var ovillig att lefva med honom.»

Med dessa ord kysste hon sin broder till afsked och gick in i elden till sin make.

Sigmund vände nu åter till Hunaland, jagade bort den man, som där hade gjort sig till konung, och styrde sedan riket med stor vishet och kraft.

Helge Hundingsbane.

Sigmund äktade en kvinna vid namn Borghild och hade med henne tvenne söner. När den äldste af dem blef född, kom en spåkvinna till kungsgården och förutsade, att den nyfödde konungasonen skulle blifva den störste och namnkunnigaste man på sin tid. Sigmund gaf honom namnet Helge samt förärade honom tvenne stora gårdar och ett präktigt svärd som »namnfäste» och önskade, att han allt framgent måtte visa sig som en äkta Völsung.

Helge blef också en ädel och dråplig man och så modig till sinnes, att han redan vid femton års ålder drog ut på härtåg.

På ett af dessa tåg kom Helge i strid med en stor och mäktig konung vid namn Hunding. Helge segrade och fällde Hunding. Och efter den dagen fick han namnet Hundingsbane. Fyra af Hundings söner drogo då med en krigshär ut emot Helge för att hämnas sin faders

död. Men Helge besegrade äfven dem och drog med stor ära till sitt land igen.

Då Helge på hemvägen red genom en stor skog, mötte han en flock präktigt klädda unga kvinnor, som redo på ståtliga gångare. Den, som red främst var prydligare och dejligare än de andra, och med henne gaf Helge sig i samspråk. Han omtalade först, hvem han var, och sporde henne sedan, hvad hon hette och hvem som var hennes fader.

»Mitt namn är Sigrun», svarade mön, »och min fader är konung Högne.»

»Vänd om, fagra konungadotter!» sade Helge. »Följ mig till mitt slott och blif min ärade drottning!»

Sigrun svarade: »Med ingen konung ville jag hellre bygga och bo än med dig, men annat öde har jag att vänta, ty konung Höddbrodd skall snart hemföra mig som sin brud. Jag har sagt honom, att jag hellre äktar en kråkunge än honom, men så vida du ej hindrar det, så gör han mig i alla fall till sin maka.»

»Var till freds, ädla Sigrun!» sade Helge. »För dig vill jag våga mitt lif.»

Helge samlade nu en väldig krigshär och utmanade konung Höddbrodd till strid. Helge segrade, fällde med egen hand konung Höddbrodd, och äktade strax därefter hans tillämnade brud, den fagra konungadottern Sigrun.

Sigmunds fall.

En tid efter Helge Hundingsbanes giftermål blef hans fader Sigmund djupt kränkt af sin maka. Med stor vrede jagade han henne bort från sin gård. Och strax därefter dog hon af sorg.

Sigmund började nu att söka sig en annan drottning. En mäktig konung, som hette Eylime, hade en dotter

vid namn Hjördis, som var både fagrare och visare än andra kvinnor. Henne ville Sigmund hafva till maka. Hon var efter hans sinne.

Med stort följe drog han till Eylimes slott för att gilja till Hjördis. Eylime tillställde ett präktigt gästabud och visade den kunglige friaren stor heder.

Men till gästabudet kom äfven en annan konung vid namn Lynge, Hundings son. Denne ville också äga Hjördis och bad om hennes faders jaord. Eylime kallade då sin dotter och bad henne själf bestämma, hvilken af de båda konungarne som skulle blifva hennes make.

Hjördis svarade, att det vore en vanskelig sak att välja mellan tvenne så dråpliga män. »Dock känner jag mig mest manad att kora konung Sigmund, Völsungs son», tillade hon. »Visserligen är han en gammal man, men ej många äro så namnkunniga som han.»

Eylime tillredde då ett bröllop så ståtligt, att därom talades vida omkring. Och så tog Sigmund sin maka med sig till sin kungsgård i Hunaland.

Men den försmädde friaren, konung Lynge, rufvade på hämnd. Ärorikt skulle det ock vara, menade Lynge, att fälla den mäktige Völsungen. Och så drog han tillsammans en krigshär och utmanade därefter konung Sigmund, Völsungs son, till strid.

Konung Sigmund svarade, att han ville mottaga utmaningen. Och så samlade äfven han en här och drog ut att möta Lynge.

Konung Lynge lät nu blåsa i sin stridslur och konung Sigmund i sin, och så drabbade de båda härarna tillsammans.

Den tappraste kämpen i Sigmunds här var konungen själf. Hvarken sköld eller brynja höll stånd mot hans väldiga hugg. Ingen kunde räkna, hur många de voro, som föllo för hans hand.

När striden på detta sätt länge hade rasat, visade sig en dag en främmande man på slagfältet. Han var enögd, klädd i en mångfärgad mantel samt en hatt med slokiga brätten, och i handen bar han ett spjut.

Denne man gick fram till Sigmund och svängde sitt spjut mot honom.

Sigmund försvarade sig med sitt underbara svärd. Men i detsamma svärdet vidrörde främlingens spjut, brast det i tu. Och från den stunden vek lyekan från Sigmund. Han fick nu erfara, att både mod och tapperhet måste vika för gudarnes vilja.

Inom kort låg Sigmund sårad till döds på slagfältet. Hans svärfader Eylime, som hade kämpat vid hans sida, var ock fallen och därtill största delen af hans här.

Konung Lyngeskyndade nu till Sigmunds gård. Där tänkte han finna Sigmunds maka och allt hans gods och guld. Men förgäfvets sökte han både maken och guldet. Hjördis hade med alla sin makes skatter tagit sin tillflykt till skogen och gömt sig där för konung Lynges.

Lynges tog då Sigmunds rike i besittning. Han trodde nu, att den siste Völsungen var dräpt och att han således ej hade något att frukta af den ätten.

När konung Lynges efter slaget hade lämnat valplatsen, kom Hjördis dit för att söka sin make. Då hon med glädje fann, att han ännu lefde, sporde hon honom, om det var någon möjlighet att få hans sår läkta.

Sigmund svarade: »Min lycka har nu vändt sig. Ingen kan läka mina sår. Oden ville ej, att jag längre skulle bruka det svärd, han gaf mig, det har därför brustit. Endast så länge han tillstodde det, stod lyekan mig bi.»

Hjördis sade: »Intet skulle fattas i min lycka, om blott du, min make, finge lefva och hämnas min faders död.»

Sigmund svarade: »Annorlunda är det af gudarne bestämdt. Men du, Hjördis, skall snart föda en son, som skall blifva den ypperste man i hela vår ätt. Uppfostra honom på bästa sätt, och låt sammansätta de brustna styckena af mitt svärd till ett svärd åt honom. Gram skall det svärdet kallas, och med det skall vår son utföra så stora dåd, att de ej skola glömmas, så länge världen står. Må detta blifva din tröst, då jag nu far hädan till mina fränder, som gått före mig!»

När morgonen randades, var Sigmund död. Men Hjördis dröjde ännu kvar vid hans lik.

Hjördis kommer till Danmark.

När Hjördis vid solens uppgång bedröfvad satt på det ödsliga slagfältet och ej visste, hvart hon skulle taga vägen, fick hon se, att några vikingaskepp kommo väster ifrån och styrde mot stranden.

Då skeppen hade lagt till, kom höfdingen fram till Hjördis och fick af henne veta, hvad som händt. Han omtalade, att hans namn var Alf samt att han var son till konung Hjalprek i Danmark. Därefter rådde han Hjördis att med det guld och de skatter, hon förde med sig, följa honom till hans faders rike.

Hjördis lydde Alfs råd. Och Alf seglade med henne till Danmark och lämnade henne i sin faders, Hjalpreks, hägn.

En tid därefter födde Hjördis en son, som fick namnet Sigurd.

Sigurd Fafnesbanes barndom och första ungdom.

När konung Hjalprek fick se den späde Sigurds klara, förståndiga ögon, gladdes han i sitt hjärta och

förutsade, att den pilten skulle blifva en så märklig man, att han ej skulle finna sin like.

Med kärlek och omsorg fostrade Hjalprek den unge Völsungen, som om han hade varit hans eget barn. Och hastigt växte barnet upp till den fagraste yngling. I styrka, käckhet och mod öfverträffade denne yngling alla sina jämnåriga. Och så ädel var han, att hvarje barn älskade honom.

När Sigurd hade hunnit den åldern, att han kunde mottaga undervisning, gaf konungen honom en lärare (fostrare) vid namn Regin.

Af honom fick nu Sigurd lära sig de idrotter, som konungasöner på den tiden öfvade, såsom att tyda runor, tala främmande tungomål o. s. v.

Men Regin var en svekfull man, som ofta sökte att ingifva Sigurd onda tankar.

En dag frågade Regin Sigurd, om han visste, hur stor den rikedom var, som hans fader hade lämnat, samt hvem som nu vårdade den.

»Hjalprek och Alf hafva allt mitt i sin vård», svarade Sigurd.

»Litar du på dem?» sporde Regin.

»Visst förstå de bättre än jag att vårda mina skatter, tills jag själf kan göra bruk af dem», sade Sigurd.

En annan gång sade Regin till Sigurd: »Det synes mig underligt, att du vill vara som stallpojke här hos en annan konung och ej själf äga så mycket som en häst en gång.»

»En sådan kan jag få när jag vill», svarade Sigurd. Och därmed gick han till konung Hjalprek och bad att få en egen häst.

»Välj dig själf hvilken af mina hästar du vill hafva», svarade Hjalprek.

Nästa dag gick Sigurd till skogen för att välja sig en af konungens hästar, som där gingo på bete.

I skogen mötte Sigurd en gammal man, som han ej kände.

»Hvart skall du gå?» sporde mannen.

»Jag ärnar gå ut till betesmarkerna och välja mig en häst», svarade Sigurd. »Vill du kanske råda mig, hvilken jag bör taga?»

Mannen svarade: »Vi skola jaga alla hästarna ut i floden, så kan du själf se, hvilken som håller längst ut med att simma.»

Så jagade de hästarna ut i ån. Och alla summo de strax i land utom en ung häst, grå till färgen, den präktigaste af dem alla.

»Denna må du taga», sade mannen, »den härstammar från Sleipner. Vårda den väl, så blir den ypperligare än alla andra hästar i världen.»

I detsamma detta var sagdt, försvann mannen. Det var Oden själf, som hade hjälpt Sigurd att välja hästen. Och aldrig hade det funnits en bättre häst. Sigurd kallade honom Grane.

En tid därefter sade Regin till Sigurd: »Stor harm gör det mig, att du, en konungason, skall gå här som ett fattighjon. Men jag kan säga dig, hvar en stor skatt är att finna. Kunde du taga den, så vunne du därigenom större rikedomar, heder och berömmelse, än du någonsin drömt om.»

Sigurd frågade, hvar den skatten fanns och hvem som vårdade den.

»En drake, som heter Fafne, rufvar öfver skatten», sade Regin. »Och honom skall du dräpa, så visst som du vill räknas för en äkta Völsung.»

»Men hvarför är du så ifrig att egga mig till ett så vanskligt dåd?» sporde Sigurd.

»Om du skall förstå det, måste jag förtälja dig en saga», sade Regin och så berättade han följande:

»Min fader hade tre söner. Den äldste hette Fafne, den andre hette Utter, och den tredje var jag.

Fafne var den störste och grymmaste af oss alla.

Utter vistades mest i floden i en utters skepnad för att fiska. En mängd fiskar fångade han dagligen.

Han tog dem med sin mun, lade dem upp på land och bar dem sedan hem till sin fader.

Jag var den minst duktige i alla vanliga idrotter, därför brydde sig ingen om mig. Blott smida kunde jag bättre än någon annan.

I samma flod, där min broder Utter brukade fiska, bodde en dvärg, som hette Andvare. Han uppehöll sig där i en gäddas skepnad och närde sig af fisk.

En dag, då Utter med slutna ögon satt vid flodbädden och åt af en lax, som han hade fångat, kommo Oden, Loke och Höder fram till floden. Och Loke, som trodde, att min broder var en vanlig utter, kastade en stor sten på honom, så att han dog.

Oden och Höder blefvo högligen belättna att få ett vackert utterskinn. Skyndsamt flådde de uttern och togo skinnets med sig upp till min fader.

Men när min fader kände igen sin sons skinn, blef han storligen förbittrad öfver gudarnes dåd. Han lät genast gripa dem alla tre och tillsade dem därefter, att de som sonbot skulle fylla och täcka skinnets med rödaste guld.

Loke skickades ut att skaffa guldets. Han gick då ned till floden och narrade Andvare att lämna honom allt sitt guld. Blott en enda guldring tänkte Andvare att själf behålla, men när Loke tog äfven den ifrån honom, förklarade dvärgen, att den ringen och äfven det öfriga guldets skulle blifva den mans bane, som var dess ägare.

Asarne fyllde nu skinnet med guld och reste det sedan på fötterna. Och därefter öfvertäckte de det också med guld. Blott ett enda hårstrå af skinnet var ännu synligt. För att täcka äfven detta, lade Oden dit Andvares ring.

När min broder Fafne såg allt det myekna guldets greps han af en vild lystnad att ensam få äga det. Han dräpte därför vår fader och tog hela skatten med sig ut på en ödslig hed. Här lade han sig på den, för att ingen skulle komma åt att taga den ifrån honom. Och från den stunden blef Fafne förvandlad till en ryslig drake, som ännu ligger där och rufvar öfver sin skatt.

Intet lämnade min grymme broder kvar åt mig. Du kan därför förstå, att jag unnar honom döden.»

När Sigurd hade hört berättelsen om den grymme Fafne, kände han sig storligen hågad att blifva hans baneman. Han bad Regin smida åt honom ett svärd, hvarmed han skulle kunna utföra det stora dådet att gifva Fafne dödshugget.

Regin åtog sig att smida svärdet. Men när det var färdigt, betraktade Sigurd det med missnöje och sade till Regin, att han fann det illa hopkommet. Därpå högg han svärdet i städet, och då brast det midt i tu.

Regin gjorde ett nytt svärd. Men äfven detta brast, när Sigurd pröfvade det.

Sigurd gick då till sin moder och bad henne att få de tvenne stycken af sin faders svärd, som hon hade i förvar. Modern gaf honom dem och sade, att hon väl märkte, att han skulle blifva sina fränder lik i mod och tapperhet.

Regin smidde nu tillsammans de båda styckena till ett svärd. Då han bar det från städet, sågo de kringstående, att det lyste som eld.

Sigurd pröfvade äfven detta svärd på flera sätt. Men det höll stånd vid alla prof och visade sig vara lika dråpligt nu, som det hade varit i Sigmunds lyckliga dagar.

Regin ville, att Sigurd strax skulle bruka sitt svärd på Fafne. Men Sigurd svarade, att han först måste hämnas sin faders död.

Med sin fosterfader Hjalpreks hjälp utrustade Sigurd en krigsbär och drog ut till strid mot Lynges och de öfriga af Hundings söner, som ännu voro vid lif.

Och nu utkämpades den vildaste kamp.

Hvar Sigurd gick fram med sitt svärd Gram i handen, föllo hästar och folk rundt omkring honom.

Ingen hade någonsin skådat en väldigare kämpe än han.

Trots det tappraste motstånd högg han själf ned Lynges och alla hans män och nedgjorde därefter de öfriga Hundingsöner samt största delen af deras här.

Stora rikedomar och mycken heder vann Sigurd genom denna seger.

Fafnes dråp.

Efter detta stordåd var Sigurd nu färdig att angripa Fafne.

Med Regin till följeslagare red han till heden, där Fafne låg.

Regin gaf honom det rådet att gräfvast sig en grop och sätta sig i den för att invänta draken, hvilken brukade skrida förbi där, då han begaf sig ned till floden för att söka vatten.

Sigurd gick då längre upp på heden och började där gräfvast en grop. Men Regin, som var så rädd, att han skalf i hvarje lem, vågade ej följa honom.

Medan Sigurd höll på att gräfvä gropen, kom en gammal man med långt skägg fram till honom och frågade honom, hvad han gjorde. Då Sigurd hade omtalat det, sade den gamle: »Efter ett ondt råd handlar du. Gräfver du blott en grop och sätter dig i den, så skall du drunkna i drakens blod, sedan du dödat honom. Gräf hellre flera gropar, så att blodet må rinna ned i dem, och sitt själf i en af groparna, då du stöter draken genom hjärtat.»

I detsamma detta var sagdt, försvann den främmande mannen. Men Sigurd gjorde så, som han hade rådt honom att göra.

När Sigurd hade grävt alla groparna och satt sig ned i en af dem med sitt svärd i handen, fick han snart se den rysliga draken komma slingrande ned mot vattnet. Marken darrade, där han gick fram, och vägen framför sig öfversprutade han med etter.

Men ej var Sigurd den, som blef rädd.

Just som draken kom i närheten af groparna, stötte Sigurd svärdet med sådan kraft i hans vänstra sida, att det trängde in till fästet. Och när han därefter ryckte svärdet ur såret, öfverhöljdes hans armar af blod ända till axlarna.

Den sårade draken slog omkring sig med hufvud och stjärt och hväste, så att det gaf eko i bergen.

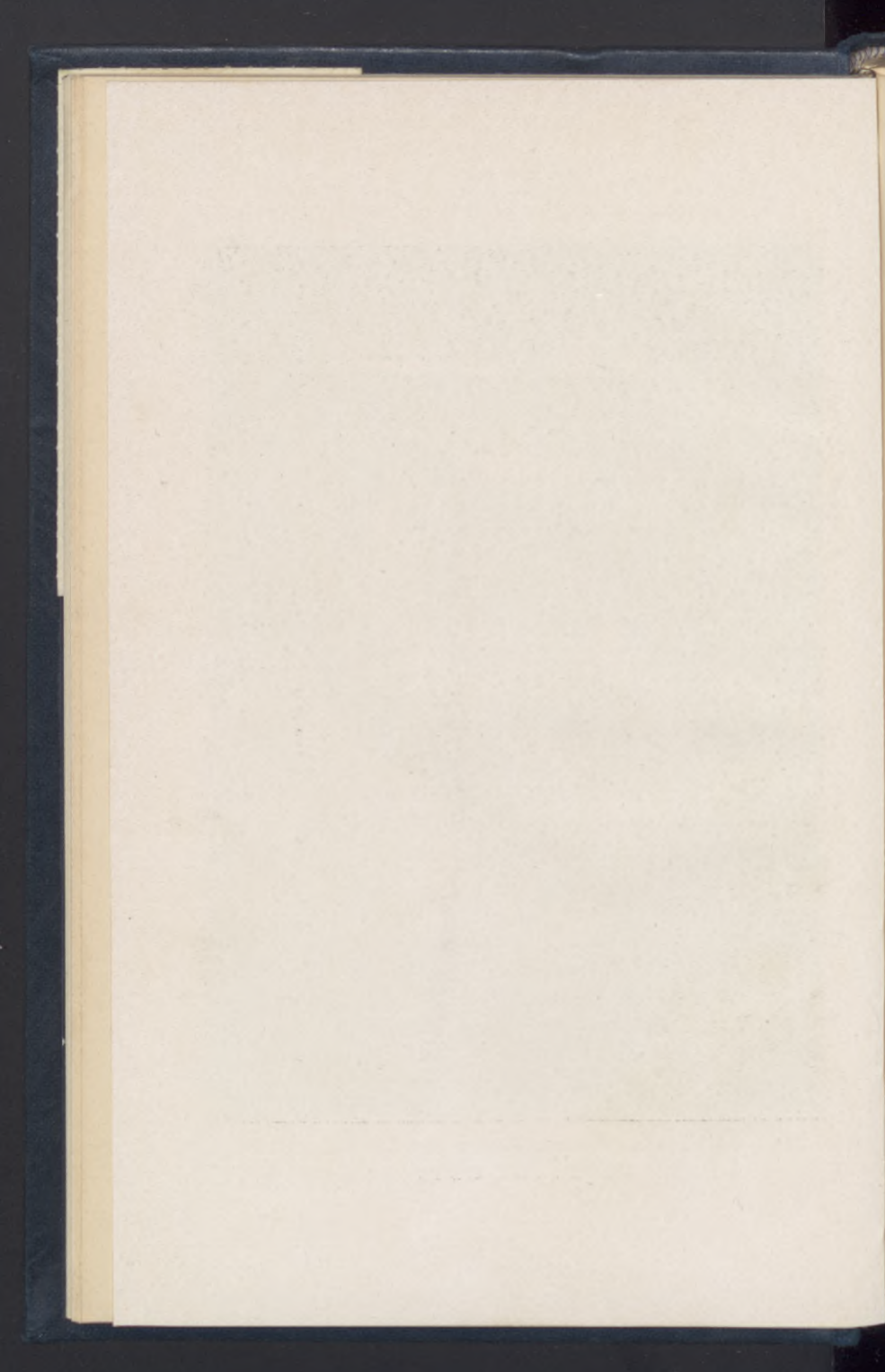
Men då draken fick syn på Sigurd, talade han till honom och sade:

»Hvem är du? Hvem är din fader? Och af hvilken ätt är du, som dristat att bära vapen mot mig?»

Sigurd svarade: »Min ätt är för alla okänd. Högdjur är mitt namn. Hvarken fader eller moder äger jag, och ensam kom jag hit.»

Sigurd dödar draken.

»Väl känner du, att du nu ljuger», sade Fafne. »Du vågar ej säga mig ditt namn på min banedag, emedan du vet, att min förbannelse då drabbar dig.»

»Så hör då», sade Sigurd, »att mitt namn är Sigurd och att min fader var Sigmund, Völsungs son.»

»En käck fader hade du då, klarögde sven», sade Fafne. »Hvem eggade dig till det dådet att dräpa mig?»

»Därtill eggade mig mitt käckä mod», svarade Sigurd. »Och denna min starka hand och detta mitt skarpa svärd hulpo mig, så att det gick, som det gjorde.»

»Min broder Regin är det, som vållat min död», sade Fafne. »Och det gläder mig, att han också skall välla dig döden, så vida han får sin vilja fram. Men jag vill dock gifva dig det rådet, att du skyndsamt rider din väg härifrån, ty ofta händer det, att den, som fått banesår, hämnar sig själf.»

»Ja, detta är ditt råd», svarade Sigurd, »men ej lyster det mig att följa det. Jag ärnar nu i stället rida till ditt läger och taga allt det guld, som tillhört dina fränder.»

»Rid!» sade Fafne. »Men vet, att det guldet blir din och hvars mans bane, som kommer att äga det.»

»Hvar man vill dock gärna råda öfver guld till sin dödsdag», sade Sigurd. »Men du, Fafne, ligg där i din dödsdöskamp, tills Hel kommer och hämtar dig!»

Därefter steg Sigurd oförskräckt upp ur gropen, och Fafne upp gaf sin anda.

Regin vågade sig nu fram till Sigurd. Och med hala och inställsamma ord började han prisa honom för hans bragd. Men efter en stund sade han med stor häftighet: »Ja, du har dräpt min broder, och för visso har äfven jag del i detta dråp; ty hade du ej haft det svärd, jag smidde åt dig, så hade draken ännu legat i ro på sin skatt.»

»I strid är ett modigt hjärta bättre än ett hvasst svärd», sade Sigurd.

Regin tog nu sitt svärd och skar ut Fafnes hjärta samt lämnade det till Sigurd och bad honom steka det. Regin ville sedan själf äta upp det.

Sigurd gjorde då upp en eld och började steka hjärtat. Snart syntes blod sippra ur det, och Sigurd tog på det för att känna, om det var stekt. Därvid brände han sig och stack fingret i munnen. Men när drakens blod kom på Sigurds tunga, fick han i detsamma den gåfvan att förstå allt hvad de små fåglarna språkade om med hvarandra i busksnåren bredvid honom.

Den ena sade: »Sigurd skulle själf äta upp Fafnes hjärta, så blefve han den visaste af alla människor.»

En annan sade: »Där ligger Regin och lurar på att bedraga den, som tror honom om godt.»

»Sigurd skulle hugga hufvudet af Regin, så finge han själf allt guldets», sade en tredje. Och detsamma tillrådde honom än flera fåglar och menade, att Regin eljest skulle komma att dräpa Sigurd. »Ej är ulfven långt borta, när man ser hans öron», sade de.

Då utbrast Sigurd: »Icke skall den dagen randas, då Regin blir min baneman. Förr må han fara samma väg, som hans broder farit.»

Därmed lyfte Sigurd sitt svärd och högg hufvudet af Regin.

Sigurd åt nu själf upp Fafnes hjärta, såsom fåglarna hade rådt honom. Därefter red han till Fafnes boning och tog allt guld och alla skatter, som funnos där. Detta lade han sedan i tvenne stora kistor, satte dessa upp på Grane och tillsade en sven att köra hästen. Men Grane tog ej ett steg framåt, hur mycket han än fick smaka piskan, förrän Sigurd själf satte sig upp på hans rygg.

Sigurd och Brynhild.

Sigurd red nu en lång väg och kom slutligen till Hindarfjäll.

Fåglarna hade sagt honom, att där bodde en vis sköldmö, som hette Brynhild, och henne ville Sigurd uppsöka.

Han såg, att berget sken som en flammande eld och att en ståtlig borg tronade på dess spets.

Sigurd red upp till borgen och såg där, som han trodde, en man, som låg och sof i full rustning. Men då han lyfte på den sofvandes hjälm, förstod han af det fina skägglösa ansiktet och det långa håret, att han hade en kvinna framför sig.

Sigurd skar sönder den tätt åtsittande brynjan, som kvinnan bar, och väckte henne sedan med de orden, att hon nu måtte hafva sofvit länge nog.

Kvinnan frågade med flammande blickar, hvem det var, som hade dristat att sönderskära hennes brynja och att störa hennes sömn.

»Är måhända Sigurd, Völsungs sonson, hitkommen?» sporde hon. »Han, som har dräpt Fafne och bär det dödande svärdet i sin hand.»

»Af Völsungs ätt är den, som utfört detta dåd», svarade Sigurd, »och honom lyster det nu att pröfva Brynhilds vishet, hvilken han hört så mycket beprisas.»

Brynhild berättade nu, att hon hade somnat, därför att Oden hade stuckit henne med ett sömntörne, till straff för att hon hade fällt en man, som han hade lofvat seger. Oden hade äfven sagt henne, att hon som en vanlig kvinna skulle äkta en man och aldrig vinna någon seger mer.

»Men en ed har jag svurit», tillade hon, »att aldrig gifva min tro åt en man, som kan rädas.»

Sigurd bad nu Brynhild meddela honom något af sin stora visdom. Brynhild fyllde då en bägere med fradgande mjöd, drack sin gäst till och kvad därefter en runesång. Sigurd mottog i detta kväde så kloka råd och förmaningar, att han, då Brynhild hade lyktat det, utropade: »Aldrig har jag funnit en visare kvinna än du! Därför svär jag, att dig skall jag äga. Du är efter mitt sinne.»

»Min håg står också till dig», svarade Brynhild. »Hade jag än tusen män att välja på, så valde jag likvisst dig.»

Och så svuro de hvarandra trohet i lif och död.

Därefter red Sigurd bort. Och när Brynhild stod i sin sal och såg honom stiga till häst, tyckte hon sig aldrig hafva skådat en härligare man.

Sigurds vapen voro af rödaste guld, och på skölden, hjälmen och vapenkappan strålade bilden af en drake, på det att alla måtte se, att det var han, som var Fafnes bane. Fager var ock Sigurd till utseendet samt höfvisk till sitt sätt, storsinnad och ädel. Aldrig kände han fruktan i sitt hjärta, och i styrka öfverträffade han alla andra.

»Sigurd Fafnesbane skall varda räknad som den ypperste hjälte», säger sagan, »och hans namn skall bo på alla tungor norr om Greklands haf, så länge världen står.»

En tid efter Sigurds besök hos Brynhild råkade han henne åter hos hennes fosterfader, kung Heimer. De fingo då en dotter tillsammans, som de kallade Aslög. Och henne lämnade de till kung Heimer och både honom uppfostra henne.

Men Sigurd och Brynhild fingo ej länge vara lyckliga med hvarandra.

Drottning Grimhild, gift med en konung vid namn Gjuke, beslöt att skilja dem åt, emedan hon ville hafva Sigurd till man åt sin dotter Gudrun. Grimhild, som var en trollkunnig kvinna, gaf därför Sigurd en trolldryck, så att han glömde bort, att Brynhild fanns på jorden.

Och trolldrycken verkade äfven så, att han vände sin håg till Gudrun, såsom Grimhild ville. Och inom kort gifte han sig med henne.

Med Gudruns bröder, Gunnar och Högne, ingick han fostbrödralag och drog med dem vida omkring på många ärorika härtåg.

Gunnar äktar Brynhild.

Sedan Grimhild så väl lyckats att gifta bort sin dotter, började hon också tänka på att skaffa maka åt sin äldste son, Gunnar. »Du bör begära Brynhild, kung Budles dotter, till brud», sade hon till honom, »ty stort anseende skulle det bereda dig att hafva henne till maka.»

Villigt lyssnade Gunnar till sin moders råd. Och snart därefter red han den långa vägen öfver berg och dalar till kung Budle för att begära hans dotter.

Sigurd, som ej ännu hade något minne af Brynhild, följde honom på hans giljarfärd.

När Gunnar hade framställt sitt frieri, svarade Budle, att Brynhild var en stolt kvinna, som aktade att själf välja sig make, samt att hon vistades hos kung Heimer, där Gunnar kunde få svar.

Gunnar och Sigurd redo då till kung Heimer och framförde äfven till honom sitt ärende.

Heimer omtalade, att Brynhild bodde ett stycke därifrån i en borg, omgifven af flammande eldslågor, samt att hon ej ärnade taga till make någon annan än den, som kunde rida till henne genom den flammande elden.

Gunnar och Sigurd redo då sin väg till Brynhilds borg. Och redan på afstånd sågo de, att den strålade af guld samt att en lågande eld omgaf den på alla sidor.

Gunnar sporrade sin gångare och ville drifva honom fram mot elden. Men hästen kunde ej förmås att gå in i lågorna.

Sigurd lånade då Gunnar sin Grane. Men Grane stegrade sig, då han märkte, att det ej var Sigurd, som satt på hans rygg. Och inte heller han lät tvinga sig in i elden.

Nu måste Gunnar begagna sig af de trollkonster, hans moder hade lärt honom.

I hast ställde han om, att han och Sigurd bytte växt och utseende. Och det vardt nu Sigurd, som fick begifva sig till borgen för att fria till Brynhild. Och utan tvekan sprang Grane in i elden, då han kände sin herre på sin rygg.

Ett väldigt dån hördes, då Sigurd red genom de röda lågorna, som nu blossade högt upp mot himmeln. Jorden skalf, och det var så svart för ryttarens ögon, som om han hade ridit i det djupaste mörker.

Men snart var Sigurd framme vid borgen, och oförfärad steg han in i Brynhilds gemak.

Med stor förvåning sporde Brynhild, hvem han var och hvad ärende han hade.

»Jag är Gunnar, Gjukes son», svarade Sigurd, »och jag är här för att säga dig, att du af din fader och din fosterfader är bestämd att blifva min maka, såvida du själf gifver mig ditt jaord.»

Brynhild sade, att hon ej visste, hvad hon skulle svara på detta tal.

I Gunnars skepnad stod Sigurd framför Brynhild, stödd på sitt svärd, och talade åter till henne. »Jag vill gifva dig den yppersta morgongåfva af guld och kostbara klenoder», sade han, »om du blott vill lofva att varda min brud.»

Sittande i högsätet som en svan på böljan med svärdet i handen och hjälmen på hufvudet, svarade Brynhild, sorgsen till mods:

»Tala ej så till mig, så vida du ej är för mer än andra män och därtill har håg och mod att dräpa alla dem, som förut hafva begärt mig till maka. Själfr har jag ofta färgat mina vapen i mans blod, och efter slika bragder trängtar jag ännu.»

Men Sigurd påminde henne om hennes löfte att äkta den, som ridit till henne genom elden. Och hon måste då slutligen gå in på att gifva sitt jaord till Gunnar, Gjukes son.

Därmed lämnade hon till den förmente Gunnar Andvares ring, som Sigurd en gång hade gifvit henne. Och Sigurd gaf henne en annan ring, också den funnen bland Fafnes skatter. Men Sigurd kände ännu ej igen Brynhild, ej heller Andvares ring.

Sigurd red nu åter genom elden till sin vän Gunnar och mälde honom, att han var Brynhilds trolofvade brudgum.

Och Gunnar och Sigurd återtogo sina egna utseenden och redo därefter tillbaka till kung Gjukes rike.

Drottning Grimhild ställde nu till ett ståtligt bröllopsgille för sin son Gunnar och hans brud.

Under de dagarna fick Sigurd äntligen sitt minne tillbaka. Han kände nu igen Brynhild och kom ihåg sin kärlek till henne samt de eder, de hade svurit hvar-

andra. En djup sorg öfver det, som skett, slog då rot i Sigurds hjärta, men ej med någon talade han därom.

Brynhilds sorg.

Brynhild och Gudrun, Sigurds maka, kommo en dag i gräl med hvarandra. Och därunder yppade Gudrun för Brynhild, att det var Sigurd och ej Gunnar, som hade ridit genom elden till hennes borg.

Brynhild ville till en början ej tro, att detta var sant. Men när Gudrun visade henne Andvares ring, som Sigurd hade fått af henne, då han var i Gunnars skepnad, kunde hon ej längre tvifla. Blek som en död gick hon till sin kammare och talade ej med någon den kvällen.

Nästa dag låg Brynhild till sängs, och man sade till Gunnar, att hon var sjuk. Han gick då till henne och frågade, hvad hon ville att han skulle göra för henne. Men Brynhild svarade ej ett ord utan låg där länge med slutna ögon, som om hon varit död.

Slutligen öppnade hon dock ögonen, såg strängt på Gunnar och berättade honom så under häftiga tårar, att hon visste, hur man hade bedragit henne. Hon visste nu, sade hon, att det var Sigurd, den ende hon älskat, som hade ridit genom elden till hennes borg. Och hon ansåg sig själf som en menederska, därför att hon hade svikit honom och äktat en annan man.

I bittra ord anklagade hon därefter Gunnars mor, som med sina trollkonster hade vållat hennes olycka. Men då blef Gunnar vred och sade, att det ej anstode henne att baktala hans moder, som var så mycket äldre och klokare än hon.

Brynhild försökte nu att döda Gunnar, men hans broder Högne kom in och räddade honom genom att lägga den vilda Brynhild i band och bojar.

Gunnar bad Högne strax lösa hennes hand, ty ej ville han se sin maka fängslad. Men Brynhild sade, att han ej behöfde bekymra sig om henne. Hon kunde i alla fall aldrig mer visa sig i hans salar.

Därpå tillsade hon Högne att öppna kammardörren, på det att alla måtte höra hennes klagan. Och nu utstötte hon så höga jammerskrin, att de hördes öfver hela borgen.

Därefter låg Brynhild en hel vecka stilla och ville hvarken tala, äta eller dricka.

På sjunde dagen gick Sigurd in till henne och sade med hög röst. »Stå upp, Brynhild! Solen står högt på himmeln, blott alltför länge har du sofvit. Skaka af dig sorgen och blif glad igen!» Men Brynhild frågade honom vredgad, hur han dristade att besöka henne, han, som bedragit henne värre än alla andra.

»Förtrollad är du», svarade Sigurd lugnt, »om du tror, att jag med fri vilja varit svekfull mot dig. Men tänk nu ej på mig utan på Gunnar, som du korat till din make.»

Brynhild fortfor dock att smäda alla, som hade bedragit henne, och slutade med de orden, att hon värst sörjde öfver att hon ej hade fått färga sitt svärd rödt i Sigurds hjärteblod.

»Däröfver behöfver du ej sörja», sade Sigurd, »ty ej skall det länge dröja, innan mitt hjärta blir genomborradt. Men du kan ej önska dig själf något värre, ty efter min död skall du ej längre kunna lefva.»

Brynhild förklarade, att hon ej heller ville lefva. Dö skulle hon, då hon ej fick äga Sigurd.

Sigurd bjöd henne allt hvad han ägde, om hon ville lofva att lefva för sin make.

Slutligen sade han till och med, att han hellre ville förskjuta Gudrun och äkta Brynhild, än att Brynhild skulle dö. Men vid dessa ord häfdes hans bröst så häftigt, att ringarna i hans brynja gingo i stycken.

Men Brynhild svarade, att hon nu ej ville äga honom, ej heller någon annan man. Dö ville hon, ingenting annat.

För Gunnar yppade hon dock, att det var något annat hon framför allt åstundade.

Hon törstade efter Sigurds blod.

»Du skall mista ditt rike, ditt gods och ditt lif», sade hon, »om du ej dräper Sigurd och hans lilla ulfunge till son, som ej är värd att uppfödast.»

Sigurd Fafnesbanes död.

Gunnar blef djupt bedröfvad öfver Brynhilds ord, ty vid Sigurd var han fästad genom fostbrödraeden. »Men Brynhild är mig kärare än allt», tänkte han. »Förr vill jag dö än göra henne emot.»

Han kallade nu sin broder Högne och sporde honom, om han ville åtaga sig att dräpa Sigurd.

Men äfven Högne hade blandat blod med Sigurd och höll honom alltid i stor ära. Icke kunde han dräpa honom.

»Dö måste han dock», menade Gunnar. Och därmed började han egga sin yngste broder Guttorm att blifva Sigurds baneman. Gods och guld och eget rike lofvade honom hans äldre bröder, om han ville åtaga sig att dräpa deras svåger och vän. Och då de slutligen kokade en orm tillsammans med ulfkött och gäfvo

Guttorm att äta däraf, blef han så blodtörstig, att han villigt lofvade att utföra dådet.

Innan Sigurd ännu var uppstigen på morgonen, kom Guttorm in i hans sofkammare för att gifva honom dödshugget. Men då Sigurd såg på honom med sina genomträngande skarpa ögon, förlorade Guttorm allt sitt mod och vände om igen med stor förskräckelse.

Nästa morgon gick det på samma sätt.

Men tredje morgonen sof Sigurd, då Guttorm inträdde, och nu lyckades det honom äntligen att stöta svärdet i Sigurds bröst.

Sigurd vaknade dock i detsamma han fick bane-såret, fattade sitt svärd, som han hade bredvid sig, och slungade det med sådan kraft efter Guttorm, att Guttorm ögonblickligen fick sin bane.

Gudruns sorg öfver det, som skett, var så högljudd, att hennes klagan hördes öfver hela gården. Men den döende Sigurd bad henne betänka, att ingen kunde stå emot hvad ödef hade bestämt.

Därefter påminde han henne om att hon hade sina tvenne bröder att hålla sig till samt sin späde son att vårda och akta för fienders svek.

Mycket annat talade ock Sigurd, innan han efter några timmar uppgaf sin anda.

Brynhild log, när hon fick höra, att Sigurd var död. Men Gunnar sade då till henne: »Icke ler du, Brynhild, därför att ditt hjärta är gladt, ty icke vore du då så blek som en död.»

Länge kunde Brynhild ej heller dölja den sorg, som hon kände. Häftigt gråtande förebrådde hon Gunnar hans svek mot Sigurd och förklarade, att nu ville hon dö med honom.

Gunnar slog sina armar om hennes hals och lofvade henne de rikligaste böter för Sigurd, om hon blott

ville lefva. Men Brynhild stötte bort sin make och alla andra, som närmade sig henne, och sade, att hennes beslut att dö var orubbligt.

Brynhild framtog nu sitt guld och andra dyrbarheter och bjöd de kringstående att däraf taga sig så mycket de önskade. Och därefter grep hon ett svärd och stack det med kraft och lugn i sin vänstra sida.

Därvid sjönk Brynhild ned på sin bädd, men länge talade hon ännu med Gunnar.

»Jag vill inför dig förutsäga, hvad som skall ske dig, Gunnar, efter min död», sade hon. »Med din trollkunniga moders hjälp skall du blifva förlikt med din syster Gudrun. Och mot sin vilja skall hon sedan äkta min broder Atle.

Af Atle skall du en dag blifva kastad i en ormgrop. Och därefter skall Gudrun blifva Atles bane.»

När Brynhild kände, att döden nalkades, slutade hon sitt tal med dessa ord:

»En sista bön vill jag nu framställa till dig, Gunnar. Låt resa åt Sigurd och mig ett bål där ute på marken. Sätt däröfver ett tält, rödt af mannablod, och låt mig blifva bränd där vid Sigurds sida!»

Allt skedde så, som Brynhild hade förordnat. Ett väldigt bål upprestes, och där ofvanpå lades Sigurd Fafnesbanes lik samt hans tre vintrar gamle son, som Brynhild också låtit dräpa. Guttorm blef också lagd på bålet samt slutligen Brynhild vid Sigurds sida, då hon hade uppgifvit sin anda.

Så ändas sagan om Sigurd Fafnesbane samt om Brynhild, kung Budles dotter.

Nials saga.

Höskuld och Rut.

På Island lågo tvenne gårdar ej långt från hvarandra. Den ena hette Höskuldstad och den andra Rutstad. På Höskuldstad bodde en man vid namn Höskuld, på Rutstad en man, som hette Rut. Höskuld och Rut voro halfbröder, och högt ansedda män voro de båda. Men om Rut sades det, att han var den klokaste i hvarje lag och att en bättre rådgifvare än han svårligen stod att finna.

En dag redo båda bröderna till tinget. På vägen frågade Höskuld sin broder, om han ej tänkte taga sig en maka, likasom han själf hade gjort.

»Ej har jag något däremot», svarade Rut, »men svårt är att finna ett godt gifte.»

»Den vise och lagfarne Mård Giga har sin dotter Unn med sig på tinget», sade Höskuld, »henne har jag utsett till husfru åt dig. Om det likar dig, skall jag för dig uppgöra brudköpet.»

Ja, det likade Rut. Och så begåfvo sig bröderna till Mård Giga.

Brudköp och giftermål.

Sedan bröderna hade språkat med Mård Giga om hvarjehanda ting, sade Höskuld till honom:

»Min broder Rut vill varda din måg och köpa din dotter Unn. Hvad säger du om den saken?»

»Att *du* är en stor höfding, vet jag», sade Mård, »men din broder känner jag ej.»

»Min broder är mer än min like», sade Höskuld.

»Mycket är min dotter värd», sade Mård, »ty hon ensam får allt arf efter mig.»

Höskuld nämnde då de stora ägodelar Rut ägde. Därefter sade Mård sina villkor, vittnen kallades och brudköpet uppgjordes. Men i tre år skulle Unn sitta som fästekvinna och vänta på Rut, ty han skulle före giftermålet resa till Norge för att där uttaga ett arf efter en död broder.

Vid denna tid regerade Harald Gråfäll i Norge. Hans moder Gunhild — kungamodern kallad — mottog Rut väl och bemötte honom med stor huldhet. Gärna ville hon, att Rut för alltid skulle stanna hos henne. Hon blef därför svårligen misslynt, när Rut en vår sade, att han ämnade resa till sitt land igen. »Märk det», sade hon, »att du aldrig skall äga någon lycka tillsammans med den kvinna, du tänker att äkta i ditt hemland.» Men Rut aktade ej på hennes onda spådom utan seglade med god vind till Island.

Sex veckor efter sin hemkomst red Rut med Höskuld i följe till Mård Gigas gård för att fira bröllop. Många gäster voro redan komna. Männen togo plats på långbänkarna, kvinnorna på tvärbänken.

Bruden var ej glad till sinnes, men gillet fortgick som vanligt. Och när tiden var inne, tog Rut sin brud med sig och red hem till sin gård.

Rut lät sin husfru råda öfver allt i huset och var henne en god husbonde i alla stycken. Men lika tungsint visade Unn sig ändå. Ingen glädje hade makarne tillsammans.

När våren kom, reste Rut ut till västfjärdarna, och Unn begaf sig då hem till sin fader. Mård tog väl emot henne. Men då han fann henne sorgsen till sinnes, frågade han henne, hvad hon hade att mäla om sin make.

Till svar på denna fråga kvad Unn följande visa:

»Om den tappre har jag
endast godt att säga.
Själff han råder föga
för hvad godt oss fattas.
Men hans vif har vållats
ve af trolska makter.»

Mård och Unn talade därefter länge med hvarandra. Och en tid därefter tog Mård sin dotter med sig till lagberget och lyste henne fri från Rut.

Unn for sedan hem med sin fader och kom aldrig åter till Rutstad.

När Rut kom hem, blef han sorgsen öfver att hans husfru hade öfvergifvit honom. Och han kände sig viss om att det var Gunhild kungamoders onda önskningar, som hade vållat denna olycka.

Hallgerd och Torvald.

Höskuld hade en dotter, som hette Hallgerd. Hon var en fager kvinna, bög till växten och med ett hår så långt, att hon kunde hölja sig i det. Men Hallgerd var ej en god mö utan mycket hård och kall till sinnes.

Hallgerds fostrare hette Tjostolf. Han var en trätgirig och illasinnad man. Ej gjorde han Hallgerds sinne mildare.

En rik och höfvisk man vid namn Torvald ville äga Hallgerd till maka. Hans fader varnade honom och sade: »Hon har ett hårdt sinne, och du är häftig,

ej passen I för hvarandra.» Men Torvald höll fast vid sitt beslut att äkta Hallgerd.

Fadern följde då sin son på hans giljarfärd och var den, som frambar till Höskuld Torvalds önskan.

Höskuld svarade: »Det är mig väl bekant, att din son Torvald är en dråplig ung man, men ej är det säkert, att han finner lyckan med min dotter Hallgerd, ty hon har ett styft sinne och torde ej blifva lätt att styra.»

Torvald förde nu sin egen talan och sade: »Säg du blott ja till gifftet! Kvinnans kynne behöfver ej hindra det.»

Nu uppgjordes brudköpet.

Men vred blef Hallgerd öfver att hon ej därom blifvit tillfrågad. »Väl märker jag, att du ej har mig mycket kär, då sådant kan ske», sade hon till sin fader. »Förnämligare gifte än detta hade jag ock väntat mig.»

»Om du och jag hafva olika mening om en sak, så är det jag, som råder», svarade hennes fader. Sedan talades ej mer om den saken.

Bröllopet tillreddes, och Hallgerds hemgift framlades. »Anser du denna hemgift stor nog?» sporde Höskuld sin broder Rut.

»För denna gång kan det vara nog», sade Rut. »Var viss, att din dotter Hallgerd kommer att kosta dig vida mer än detta.»

När gillet var slut, förde Torvald sin brud med sig till sin gård. Och Hallgerds fostrare Tjostolf följde dem.

Torvald och Tjostolf talade den vintern ej många ord med hvarandra. Men Hallgerd slöt sig alltid med stor vänlighet till sin fostrare.

När våren kom, vardt det brist i huset både på mjöl och torrfisk. Ej underligt, ty Hallgerd var en slösaktig husfru och mycket mån om att hafva allt bättre än grannarne.

Hallgerd omtalade för sin man, att mjölet och torr-fisken voro slut. »Dessa varor hafva alltid förr räckt till sommaren», sade Torvald.

»Ej bryr jag mig om», svarade Hallgerd, »att du och din far af snålhet brukat svälta eder.»

Nu blef Torvald vred. Han slog till sin husfru i ansiktet, så att det blödde, och begaf sig därefter strax af på väg till Björnöarna för att hämta mer mjöl och torr-fisk.

När Tjostolf kom in och fick veta, hvad som händt, lofvade han Hallgerd att hämnas på Torvald. Han rodde strax efter honom, började ett gräl med honom och gaf honom därunder ett yxhugg i hufvudet, så att han föll död till marken.

Nu reste Hallgerd hem till sin fader. Då hon trädde in, sporde henne Höskuld, hvarför Torvald ej var med henne.

»Torvald är död», svarade Hallgerd.

»Tjostolf har väl dödat honom?» sade Höskuld.

»Så är det», sade Hallgerd.

»Rut har ju alltid rätt!» suckade Höskuld. »Han sade mig, att detta gifte ej skulle blifva lyckosamt.»

Höskuld betalade en hederlig sonbot till Torvalds fader, och därmed var Tjostolfs och Hallgerds brott försonadt.

Hallgerds andra gifte.

En ädel och tapper man vid namn Glum friade en tid därefter till Hallgerd.

Höskuld frågade Rut, hvad svar han borde gifva Glum.

»Omtala kvinnans både fel och förtjänster», sade Rut, »och låt de unga sedan själfva afgöra saken!»

Så skedde. Och Hallgerd äktade Glum, följde med honom till hans gård och styrde den vintern sitt sinne.

Nästa sommar födde Hallgerd ett flickebarn, som blef vattenöst och fick namnet Torgerd.

När hösten kom, bad Hallgerd sin man, att hennes fostrare Tjostolf skulle få komma till dem.

»För din skull vill jag taga emot honom», svarade Glum. »Men säg honom, att så snart han tar sig något ondt för, så måste han bort.»

Tjostolf kom och visade sig till en början nöjd och foglig. Men ej dröjde det länge, förrän han började kifva och gräla med alla i huset utom med Hallgerd. En dag ställde han så till, att det blef träta mellan honom och Glum.

»Nu måste din fosterfader bort härifrån», sade Glum till Hallgerd.

Hallgerd försvarade Tjostolf, och Glum blef då så vred, att han slog till henne med handen.

Glum gick därefter ut, men Hallgerd började högljudt gråta, ty hon höll sin make mycket kär.

Tjostolf kom in och frågade, hvad som fattades henne.

»Det kommer ej dig vid», svarade Hallgerd.

Men Tjostolf grinade till, vände henne ryggen och gick ut och slog ihjäl Glum.

Därefter kom Tjostolf in till Hallgerd och sade: »Jag mäter dig Glums död.»

»Och det är du, som vållat den», sade Hallgerd.

»Så är det», sade Tjostolf. »Hvar vill du nu göra af mig?»

»Du kan taga din tillflykt till min morbroder Rut», sade Hallgerd med ett kort skratt.

Tjostolf reste då till Rut och omtalade Glums död.

»Och det är du, som vållat den», sade Rut.

»Så är det», sade Tjostolf, »och Hallgerd har sändt mig till dig för att få skydd.»

»Jag förstår hennes mening», sade Rut, drog sitt svärd och gaf Tjostolf efter en kort strid dödshugget.

Nial och Bergtora.

På gården Bergtorshval bodde en man, som hette Nial. Om honom är det sagdt, att ingen var hans like i ädelhet, klokhet, rådighet och hjälpsamhet. Därtill var han mycket lagfaren samt också framsynt, så att han visste mer än andra om kommande ting.

Alla, som behöfde goda råd, vände sig till Nial. Och hvar och en erkände, att det var god hjälp i hvarje råd, som han gaf.

Nial hade ett mildt och fagert utseende men ej manligt som andra mäns, ty han saknade skägg, och detta ansågs som ett lyte för en man på den tiden.

Nials hustru hette Bergtora. Hon var en dugande och kraftfull kvinna men ej mild till sinnelaget.

Sex barn hade Nial och Bergtora: tre söner och tre döttrar. Äldste sonen hette Skarpheden. Han var en stor och modig man, väl öfvad i att bruka vapen, därtill snabbfotad och snabbtänkt men ändå för det mesta lugn till sinnes.

En ful mun hade Skarpheden med utstående tänder, men likväl var han en ståtlig man med ett präktigt hår, krökt näsa och stora ögon.

Nials andre son hette Grim. Han hade svart hår och var en fagrare man än Skarpheden samt både stark och vapenöfvad.

Tredje sonen hette Helge. Också han var en dråplig man, som väl skötte sina vapen.

Alla tre sönerna voro gifta men bodde ändå på sin faders gård.

Gunnar på Lidarände.

På Lidarände gård bodde en man vid namn Gunnar Håmundsson. Han var stor och stark till växten, ljuslett och blåögd samt hade ett vackert gult hår, som föll i rika lockar kring hans axlar.

Aldrig fanns det en mera ädel, lugn och höfvisk man än Gunnar på Lidarände.

I strid var Gunnar ej att leka med. Lika duktigt högg han med båda händerna, och den ypperste bågskytt var han. Allt, hvad han riktade pil emot, råkade han.

Tvenne bröder hade Gunnar: Kolskägg, en tapper och ädel man, samt Hjort, hvilken ännu var barn.

Gunnars utomlandsfärd.

En norrman vid namn Hallvard gästade Gunnar på Lidarände. Hela vintern eggade han Gunnar att, när våren kom, med honom göra en utomlandsfärd. Men Gunnar svarade hvarken ja eller nej därtill. Ohågad var han dock ej att resa.

Framemot våren for Gunnar till Bergtorshval för att rådfråga sin vän Nial om saken. Nial rådde Gunnar att resa, ty han visste, sade han, att Gunnar skulle göra sig väl ansedd, hvart han än komme.

Kort därefter seglade Gunnar ut med Hallvard, och hans broder Kolskägg följde honom.

Då de kommo till Norge, frågade Hallvard, om Gunnar ärnade besöka Håkon jarl, som då styrde i Norge. Men Gunnar svarade, att hans åstundan var att draga ut i härnad och ej att gästa konungahusen.

»Jag följer dig», sade Hallvard. Och därmed styrde de till Viken. Här togo de flera skepp, och lätt var det också att få manskap, ty Gunnar hade ett godt rykte före sig.

»Nu styra vi söder ut till min frände Ölve på Hisingen», sade Hallvard. »Ölve är en ädel man, som ej skall neka att stärka oss till färden.»

Så seglade de till Hisingen och blefvo mottagna af Ölve med mycken gästvänskap. Och ej dröjde det länge, innan Gunnar kom i stor gunst hos Ölve.

En dag frågade Ölve, hvart Hallvard och Gunnar ärnade styra kosan.

»Gunnar vill helst i härnad», sade Hallvard.

»Ej kunnen I tänka på att draga i härnad, som ej hafven mer folk», sade Ölve.

»Jag menade, att du skulle öka på det», sade Hallvard.

»Såå», sade Ölve, »men i så fall likar det mig bättre att öka Gunnars manskap än ditt, fastän du är min frände.»

Ölve lät nu rusta tvenne långskepp åt Gunnar, ett tjugubänkadt och ett trettiobänkadt. Det ena bemannade han med sina huskarlar och det andra med bönder.

Därefter styrde Gunnar och Hallvard ut igen. Gunnar och hans bror Kolskägge voro på samma skepp. Hallvard var på ett annat.

Knappast hade de kommit ut ur älfven, förrän de mötte några vikingaskepp. Höfdingarne för dem hette Karl och Vandel. Vandel grep strax en änterhake, fäste den i Gunnars skepp och drog detta till sig.

Gunnar hade fått ett godt svärd af Ölve. Med detta i handen sprang han strax upp på Vandels skepp och gaf dödshugget åt den förste man, som kom emot honom.

Kolskägge stötte sin änterhake i Karls skepp med sådan kraft, att skeppet blef läck och vattnet ström-

made in. Alla Karls män lupo nu ur det sjunkande skeppet och upp på Vandels.

Gunnar vände åter till sitt skepp, och en häftig strid pågick ända till kvällen. Vandel och Karl voro då fallna, och Gunnar och Hallvard fingo rikt byte.

En lång tid drogo de sedan omkring i härfärd, och ständigt segrade de.

En gång landade de vid Ösel. En man vid namn Tofe kom då till Gunnar och bad att få omtala den nyheten, att några härskepp lågo på andra sidan om ön.

»Hvem råder för dem?» sporde Gunnar.

»Tvenne bröder, som heta Kolskägge och Hallgrim», sade Tofe. »De äro båda väldiga kämpar och hafva dråpliga vapen. Hallgrim har en spjutya, som det alltid sjunger uti, strax innan den skall gifva ett dödshugg. Och de andra vapnen äro ock förtrollade. Bäst är, att I dragen hädan, ty deras styrka är vida större än eder.»

Men Gunnar och Hallvard voro ej de, som skydde faror. De gåfvo sig strax i strid med Kolskägge och Hallgrim. Och inom kort hade Gunnar gifvit Hallgrim dödshugget med hans egen yxa. Denna behöll Gunnar sedan allt intill sin död.

När vikingarne sågo, att de ej längre kunde försvara sig, bådo de om grid, som de ock fingo. Och med stort byte drogo nu Gunnar och hans följeslagare till Danmark.

Harald Blåtand, som då var konung i Danmark, lät bjuda Gunnar till sig och visade honom den största heder och ynnest under den tid, han var hans gäst. Konungen erbjöd också Gunnar ett godt gifte och stora rikedomar, om han ville stanna i Danmark som hans man. Men Gunnar svarade, att han längtade hem till sitt land och sina vänner och sade därefter konungen farväl.

Vid afskedet utbyttes rika gåfvor. Gunnar gaf konungen ett väl rustadt långskepp. Och konungen gaf Gunnar sin yppersta dräkt, guldglänsande handskar, ett gyllene pannband och en rysk hatt.

Gunnar seglade nu till Norge och gästade Håkon jarl öfver vintern. Äfven här blef han storligen hedrad och mottog stora gåfvor vid sin afresa.

Gunnars återkomst.

Tidigt en vår landade Gunnar med Kolskäg, Hallvard och alla sina män vid Arnaböle åmyning. Strax redo Gunnar och Kolskäg till Lidarände. Och stor blef glädjen där öfver deras återkomst; ty milda voro de ständigt mot sitt folk och aldrig högdragna.

Snart därefter reste Gunnar till Bergtorshval för att besöka sin vän Nial samt gifva honom stora gåfvor från främmande länder. Mycket gladdes vännerna att återse hvarandra och följdes nu åt till tinget.

Gunnar och Hallgerd.

På tinget rönte Gunnar stor heder. Många kommo dit blott för att få se den vidtberyktade Gunnar och spörja honom om hans färd. Gunnar var blid mot hvar man och svarade vänligt på alla frågor.

En dag, då Gunnar gick ned från lagberget, mötte han några grant klädda kvinnor. Främst gick Hallgerd, Höskulds dotter. Hon var klädd i en röd, rikt broderad kjortel och en vid kappa med guldkantade flikar. Sitt långa hår bar hon hängande kring sina axlar. Dejligen var hon i denna skrud.

Ej mindre prydlig var Gunnar. Han bar den högtidsdräkt, han hade fått af danske konungen, och om sin arm hade han en dyrbar armring, skänkt af Håkon jarl.

Gunnar och Hallgerd funno hvarandra mäktiga ståtliga. De hälsade höfviskt och satte sig ned att språka tillsammans.

Efter en stund sporde Gunnar, om Hallgerd vore gift.

»Nej», svarade Hallgerd, »och ej dristar hvem som helst att gilja till mig.»

»Hvad skulle du svara, om jag begärde dig till hustru?» sporde Gunnar.

»Det har du väl ej i sinnet?» sade Hallgerd.

»Jo», menade Gunnar, »det är min afsikt.»

»Sök då min fader och gör upp brudköpet!» sade Hallgerd. Och därmed skildes de åt.

Gunnar begaf sig strax till Höskuld och begärde hans dotter till äkta. Rut, som var närvarande, varnade Gunnar. »Akta dig, Gunnar», sade han, »kvinnan har ett hårdt och dolskt sinne!» Men Gunnar ville ej lyssna till hans ord.

Brudköpet uppgjordes, och Gunnar gjorde själf bröllopet på sin gård Lidarände.

När Gunnar kom för att bjuda sin vän Nial till brudgillet, vardt Nial djupt bedröfvad. »Stora olyckor kommer detta gifte att vålla dig», menade han, »ty Hallgerd är en led kvinna.»

»Hon skall dock aldrig lyckas att slita vårt vänskapsband», sade Gunnar.

»Ej mycket kommer att fattas däri», menade Nial. Nial kom dock till bröllopet, som firades med stor ståt.

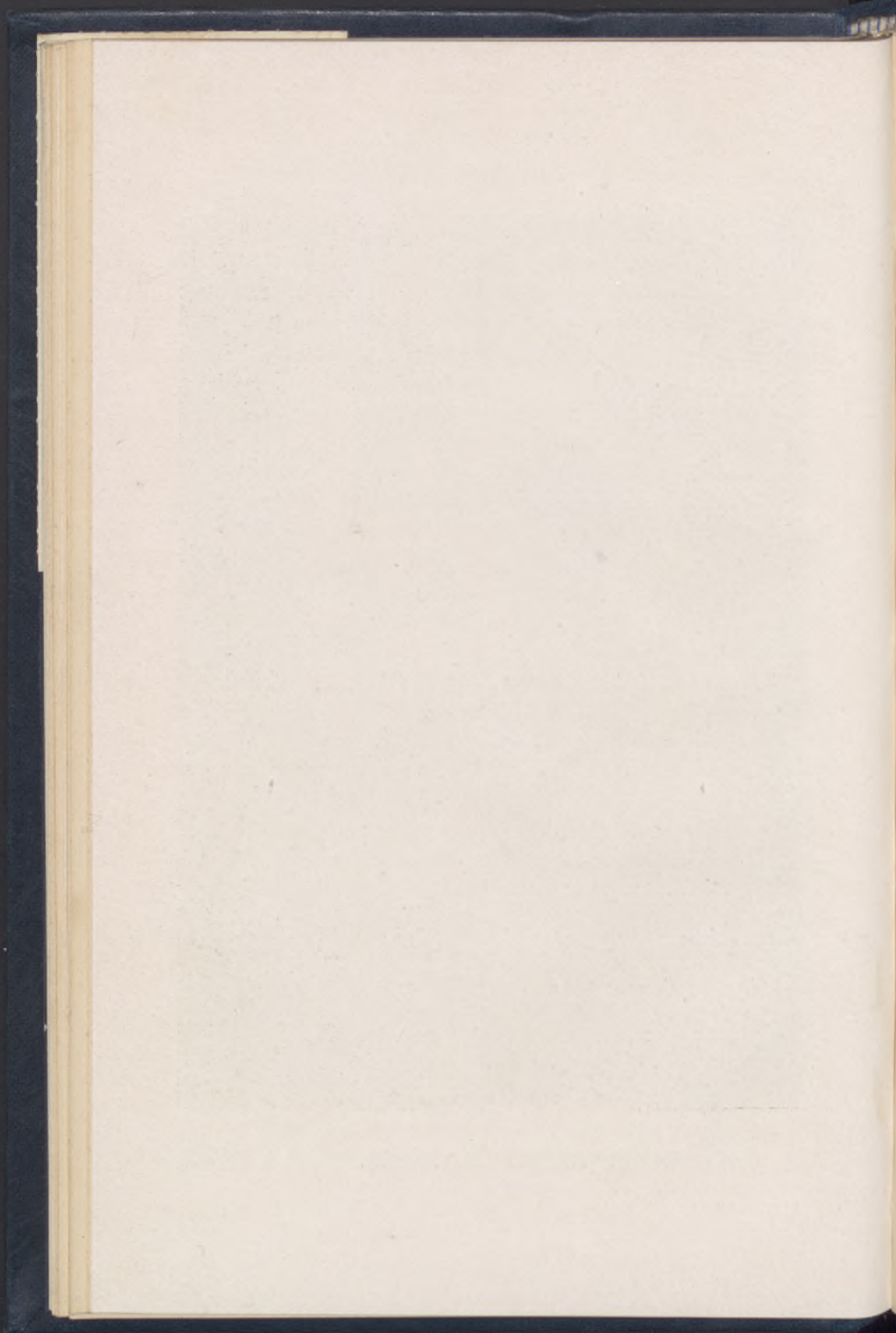
Besöket på Bergtorshval.

De båda vännerna Gunnar och Nial hade för sed att hvarje vinter gästa hvarandra.

Denna vinter var det Gunnar, som reste på gästning till Nial. Och sin hustru Hallgerd hade han

Bergtora och Hallgerd träta.

med sig. Väl blefvo de mottagna af både Nial och Bergtora.

Men ej dröjde det länge, innan Bergtora och Hallgerd voro i fullt gräl med hvarandra.

Hallgerd pekade därvid med djupt förakt på Bergtora och sade, att Bergtora just inte hade mycket att brösta sig öfver, som hade kartnagel på hvar finger och som hade en man, hvilken var skägglös.

»Men *din* man Torvald var ej skägglös», svarade Bergtora, »och ändå vållade du hans bane.»

Hallgerd vände sig nu till Gunnar och utropade: »Om du ej hämnar dessa ord, Gunnar, så båtår det mig föga, att du säges vara en tapper man.»

»Ej låter jag mig hetsas af dig», svarade Gunnar. »Kom, och låtom oss strax resa hem!»

Men då de togo afsked, sade Hallgerd: »Minns det, Bergtora, att vi två ej äro skilda med detta!»

Gunnar stannade hemma hela vintern och talade ej mer vid Hallgerd om grälet med Bergtora.

Kvinnornas hämnd.

När sommaren kom, for Gunnar som vanligt till tinget. Men innan han reste, sade han till Hallgerd: »Var nu foglig, Hallgerd, medan jag är borta, och visa ingen ondska mot mina vänner!»

»Trollen tage dina vänner!» sade Hallgerd.

Nial och hans söner reste också till tinget, men Bergtora satt hemma och styrde gården.

Knappast voro männen resta, förrän oenighet utbröt mellan Hallgerd och Bergtora.

Nial och Gunnar ägde en skog tillsammans nära Lidarände. Dit skickade Bergtora en huskarl vid namn Svart för att hugga ved, som vanligt var.

När Hallgerd sporde detta, blef hon vred och sade, att Bergtora ville råna henne. »Men inte skall den mannen hugga mer, det lofvar jag», utbröt hon.

Därpå skickade Hallgerd ut en träl vid namn Kol att döda Svart.

När Kol återkom och mälde Hallgerd, att Svart var dödad, vardt Hallgerd glad och sände genast till tinget och underrättade Gunnar om dråpet.

Gunnar sade intet om saken i budets närvaro. Men när han kom hem, gaf han Hallgerd stränga ord för hvad som händt.

Nial hade ej begärt mer än tolf ören i mansbot för Svart. »Det silfret skall snart utbetalas igen i mansbot för Kol», hade Bergtora sagt, då hon såg silfret. Och så blef det.

När Nial och hans söner nästa sommar voro på tinget, sände Bergtora en träl vid namn Atle att döda Kol. Och i mansbot för honom återlämnade nu Nial till Gunnar det silfver, han hade fått för Svart.

Under alla dessa förtretligheter, som deras hustrur vållade, förblefvo dock Nial och Gunnar lika goda vänner som förr. Hallgerd fnös af vrede öfver deras vänskap. Men Gunnar brydde sig numera ej om, hvad hon tyckte.

Om våren, innan Nial drog till tinget, tillrådde han Atle att begifva sig bort ifrån Bergtorshval, på det att Hallgerd ej så lätt skulle komma åt honom. Men Atle förklarade, att han ej var rädd. Han ville helst stanna, där han var.

Hallgerd sände emellertid efter en frände vid namn Brynjulf och öfvertalade honom att dräpa Atle. Därefter sände hon en man till Gunnar att anmäla dråpet.

Med tungt sinne gick nu Gunnar till Nial, omtalade Atles mord och bad honom bestänma mansboten.

»Intet må störa vår vänskap», sade Nial, »men jag måste nu säga dig, att Atle var en fri man och att jag således fordrar större mansbot för honom än för en träl.»

Gunnar räckte Nial handen och sade, att han gärna betalade, hvad hans vän bestämde.

»Din husfru sörjer godt för att våra huskarlar slippa dö af ålder», sade Skarpheden till Gunnar.

»Och moder din sörjer lika godt för att huggen må falla skiftesvis», sade Gunnar.

Därefter betalade Gunnar ett hundrade silfverören för Atle och red sedan hem med tungt sinne.

Under nästa ting var det Bergtora, som hämnades. Hon utsände en man vid namn Tord, som hade varit fostrare åt Nials söner, att dräpa Brynjulf. Tord gjorde det ej gärna men vågade ej motsäga Bergtora.

Stor blef Hallgerds förbittring, då hon sporde sin frändes dråp. »Mycket ondt skall komma af detta», lofvade hon, och i sådana fall var Hallgerd alltid ordhållig.

När budskapet kom till tinget om Brynjulfs dråp, utbrast Nial med häpnad: »Flera blifva nu dråpare, än jag kunnat ana!» Och Skarpheden menade, att den man måtte haft lätt för att dö, som föll för hans fostrare, hvilken väl aldrig förr hade sett mans blod.

Nial gick nu till Gunnar, mälde honom Brynjulfs död och bad honom bestämma mansboten.

»Skadan var ej stor», sade Gunnar, »men hundrade i silfver må du dock betala.»

Nial erlade strax böterna, och han och Gunnar voro lika goda vänner som alltid.

En frände till Gunnar vid namn Sigmund samt en svensk, som hette Sköld, gästade på Lidarände öfver vintern. Dem eggade Hallgerd att hämnas Brynjulfs dråp. Gunnar märkte detta och bad Sigmund akta sig, men Hallgerd fick ändå makt öfver Sigmund.

När Gunnar väl hade rest till tinget, redo Sigmund och Sköld ut för att dräpa Tord. Då de funno honom, ropade Sigmund till honom redan på afstånd: »Gif hit dina vapen, Tord, ty nu skall du dö!»

»Hellre än jag lämnar vapnen, slåss jag med dig», sade Tord. Men i detsamma öfverfölls han af Sigmund och Sköld, hvilka inom kort gjorde slut på hans lif.

Då Gunnar fick bud om att Tord var dräpt, gick han med sorgset sinne till Nial och bad honom fälla dom i denna sak.

Nial sade: »Strängt blir jag bedömd af både hustru och söner, om jag åter ingår förlikning med dig. Men ej må vår vänskap brytas för deras skull. Du må därförlägga mansbot äfven denna gång.»

Gunnar betalade då dubbel mansbot. Och så voro han och Nial åter förlikta.

Men Skarpheden sade knorrande till sin fader: »Hur länge skola vi bida, innan vi få lyfta handen?»

»Det torde ej töfva så länge», svarade Nial. »Men ej mån I bryta den fred, jag ingått med Gunnar.»

Sigmunds nidvisor.

En dag kommo några tiggargummor till Lidarände; dessa gingo in i förstugan, där Hallgerd satt tillsammans med sin dotter Torgerd och hennes man Tråen samt Sigmund och några kvinnor.

Tiggargummorna berättade, att de kommo från Bergtorshval.

»Hvad hade de där för sig?» sporde Hallgerd.

»Å Nial, han mödade sig med att sitta stilla på en bänk, och sönerna sysslade med sina vapen», sade tigger-skorna.

»Såå, då skola de väl företaga något stordåd», sade Hallgerd skrattande.

Sedan började Hallgerd tala hånande om den skägglöse gubben och bad Sigmund, som var skald, kväda någon lustig visa om honom och hans söner.

Sigmund lydde Hallgerd äfven denna gång och kvad flera nidvisor om männen på Bergtorshval.

När den sista visan var slut, trädde Gunnar in. Han hade utanför hört sången och sade nu till Sigmund med sträng blick: »Du är en dåre, frände. Dessa nidvisor blifva din bane.»

Tiggargummorna vände åter till Bergtorshval och berättade där allt, hvad de hade hört.

»Föga ären I värda, om I ej lönen detta», sade Bergtora till sina söner.

»Gamla mor roar sig med att reta upp oss», sade Skarpheden, under det att han än vardt blek och än röd. Grim knöt händerna och bet sig i läppen, och Bergtora gick ut och in och fnös af vrede.

Men Nial sade: »Tag ej så illa vid dig, hustru. Hvem vet, hvad man vunne genom att hämnas slikt sladder.»

Vid nattens inbrott beväpnade sig Nials söner och gingo ut. I närheten af Lidarände råkade de Sigmund och Sköld, som voro ute för att söka några hästar.

»Värj dig nu, Sigmund», sade Skarpheden, »det torde vara mera af nöden än att kväda nidvisor.»

Nu växlades skarpa hugg. Sigmund fick sin bane af Skarpheden. Grim och Helge stredo mot Sköld, och äfven han föll.

När Hallgerd fick veta af dråpet och omtalade det för Gunnar, sade han: »Slikt kunde Sigmund vänta. Onda råd komma ondt åstad.»

Stölden i Kyrkeby.

En rik och mäktig man vid namn Otkel bodde på en gård, som hette Kyrkeby. Till honom reste Gunnar en dag för att köpa mat och hö, ty det hade varit missväxt på Lidarände det året.

Otkel svarade ovänligt, att han ej ville sälja vare sig mat eller hö till Gunnar. »Men en träl kan du få köpa af mig», sade han.

Gunnar köpte trälen; hans namn var Melkolf.

Om sommaren, då Gunnar var på tinget, föll Hallgerd på det rådet, att hon skulle låta stjäla mat från Otkel, eftersom han ej ville sälja någon. Hon kallade trälen Melkolf, som var en svekfull och illasinnad man, och sade till honom, att han strax skulle resa till Kyrkeby och taga ost och smör ur Otkels fatbur.

»Usel är jag väl», sade Melkolf, »men tjuf har jag aldrig varit.»

Om du ej lyder, så dräper jag dig», sade Hallgerd. Melkolf måste då begifva sig af till Kyrkeby.

Han bröt sig in i fatburen, tog maten och brände därefter upp buren, för att stölden ej skulle blifva upptäckt.

Vid hemkomsten blef Gunnar trakterad med både ost och smör.

»Hvarifrån är denna kostbara mat kommen?» sporde Gunnar.

»Ej tillhör det karlar att blanda sig i slikt», sade Hallgerd.

Gunnar förstod nu, att maten var stulen. Med vrede förklarade han, att han ej ville vara någon tjuvgömmare, och gaf därefter Hallgerd en kindpust.

»Det slaget skall jag minnas och en gång löna dig för», sade Hallgerd.

Otkel på Kyrkeby hade hos sig en man vid namn Skamkel, som var en lögnaktig och ond man. Denne Skamkel hittade en knif, som Melkolf hade tappat, då han begick stölden. Skamkel visade den för Otkel. Otkel kände igen, att knifven var Melkolfs, och på detta sätt blef det uppdagadt, hvem som hade tändt eld på fatburen.

Några skvallrande kvinnor intygade, att Hallgerd hade bjudit dem ost. Och så var det snart för alla bekant, att Hallgerd var orsaken till olyckan på Kyrkeby.

Med ett följe af elfva män begaf sig nu Gunnar till Otkel och erbjöd sig erlægga dubbla böter för den skada, som skett. Men den illvillige Skamkel rådde Otkel att svara nej härtill.

»Bäst är, att min granne, höfdingen Gissur, dömer oss emellan», sade Otkel.

Gunnar reste nu hem. Och Skamkel for till Gissur för att höra hans dom.

Gissur tillrådde Otkel att mottaga Gunnars böter och därefter ingå full förlikning med honom.

Men när Skamkel återkom, ljög han för Otkel och sade, att Gissur hade rådt Otkel att stämma både Gunnar och Hallgerd för stölden.

Otkel trodde Skamkels ord och stämde så Gunnar och Hallgerd för tjuveri.

En tid därefter red Gunnar till sin vän Nial och omtalade för honom, hvad som händt.

»Tag du saken lugnt», sade Nial, »du skall få heder af detta mål. Vi skola bistå dig på tinget.»

På tinget träffade Gunnar Rut och talade äfven vid honom om stämningen.

»Utmana Gissur till tvekamp för den domen», sade Rut. Men Gissur hade nu fått veta, att Skamkel hade ljugit på honom. Han gick därför till Gunnar och sade: »Min dom är, att du själf skall bestämma, hur stora böter du bör erlægga för stölden.»

»Ditt råd var ju, att jag skulle stämmas», sade Gunnar. Men Gissur omtalade, att detta var en osanning, som Skamkel hade hopdiktat.

»Då tilldömer jag mig», sade Gunnar, »att betala värdet af huset och maten. Vidare öfverlåter jag åt Otkel trälen Melkolf, ty öron passa bäst, där de vuxit. Men eftersom Otkel genom stämningen vållat mig hån och nesa, tilldömer jag honom att böta lika mycket, som fatburen och maten voro värda.»

Med denna dom måste Otkel låta sig nöja, men ej skildes han och Gunnar som vänner.

Otkels ridt.

Frampå våren gick Gunnar en dag och sådde på sin åker. Han såg då, att Otkel, Skamkel och några andra män kommo ridande på vägen.

Knappast hade Gunnar blifvit dem varse, förrän Otkels häst skenade och satte af i vild fart in på Gunnars åker och rakt på Gunnar. Af Otkels sporre fick Gunnar därvid en rispa vid örat, så att blodet rann. Gunnar trodde, att Otkel med afsikt hade ridit på honom. Han blef däröfver storligen vred och ropade åt Otkels män, att de skulle vara vittne till det blodvite, han hade fått af Otkel.

En tid därefter kom en herde ridande med full fart och berättade Gunnar, att Otkel, Skamkel och några andra män i full rustning voro på väg till Lidarände.

Han berättade äfven, att han hade hört Skamkel säga, att Gunnar grät, när Otkel red öfver honom.

Gunnar tog hjälmen på hufvudet, skölden på armen, svärdet vid sidan och stridsyxan i handen och kastade sig strax upp på herdens häst för att rida Otkel och hans män till mötes. Så snart han varsnade dem, höjde han stridsyxan och ropade till dem: »Nu skolen I få pröfva, om jag gråter!»

Därefter uppstod en het strid. Gunnar nedhög själf både Otkel och Skamkel. Hans broder Kolskäggs kom till hans hjälp, och inom kort voro äfven Otkels män nedhuggna.

När striden var slut, red Gunnar hem tyst och dyster vid Kolskäggs sida.

»Ej vet jag», sade han till sin broder, »om jag är mindre käck än andra män, men visst är, att jag helst skulle afstå från att dräpa.»

Tvenne ansedda män blefvo utsedda att på tinget döma Gunnar för alla dråpen. Då domen afkunnades, menade Gunnar, att den var orättvis, och kom om den saken i gräl med sina domare. Men Nial medlade mellan de stridande och sade, att de alla hade orätt. Han bestämde därefter, hvad Gunnar skulle böta. Och med hans dom voro alla parterna nöjda.

Nya strider.

Gunnar hade att utkämpa många hårda strider mot fränder till dem, han hade dräpt. I en af dessa strider stupade hans unge broder Hjort. Gunnar bar honom själf på sin sköld till Lidarände och lade honom där i hög.

En vår for Gunnar på gästning till sin svåger Olof Påfågel och blef hos honom en half månad. Vid afskedet förärade Olof honom en hund, som hette Säm.

»Denna hund har mans vett», sade Olof. »Han skall skälla på dina ovänner men aldrig på dina vänner, och han skall vara dig trogen in i döden.»

Därpå sade han till hunden: »Nu skall du följa Gunnar och göra honom allt gagn, du kan.»

Strax lade sig hunden vid Gunnars fötter och följde Gunnar sedan villigt till Lidarände.

Men ej fick Gunnar länge med fred stanna i sitt hem.

En dag, då Gunnar och Kolskäggs voro på väg från Björnöarna, påträffade de vid Rungån Otkels son Torgeir samt en hel skara andra män, som där hade lagt sig i försåt för Gunnar.

Gunnar spände sin båge, sköt strax några af männen till döds och sårade andra. Därefter grep han till spjutyxan och högg och stack med båda händer vildt omkring sig. Kolskägg stod honom bi. Ej många kunde värja sig för de bröderna.

Omsider rusade Torgeir mot Gunnar och rände ett spjut genom hans sköld och hans arm. Men Gunnar dref i detsamma sin spjutyxan midt igenom Torgeir och kastade honom därefter ut i Rungå.

Alla de öfriga männen togo nu till flykten, och Gunnar begaf sig af till Nial.

»Illa är», sade Nial, »att du dräpt tvenne gånger, i samma släkt, först fader och sedan son. Men som en trogen vän vill jag dock stå vid din sida på tinget.»

Tolf män utsågos till domare i målet, och Gunnar dömdes att gälda stora penningböter samt att med sin broder Kolskägg lämna landet på tre år.

Nial uppmanade Gunnar att lyda domen samt sökte att trösta honom i hans bedröfvelse.

Denna samma sommar foro många af Islands bästa söner utomlands. Med en af dessa skulle Gunnar och

Kolskäggs segla ut för att, såsom domen lydde, blifva borta i tre år.

Gunnar for nu till Nial och andra vänner och sade farväl. Därefter tog han vänligt afsked af alla i sitt hus och sade dem, att han aldrig ärnade komma åter. Och så red han bort tillsammans med Kolskägg för att gå ombord på skeppet.

När Gunnar och Kolskägg hade ridit ett stycke, hände det, att Gunnars häst snafvade, så att Gunnar föll af. Därvid kom han att se upp mot liden och mot sin gård Lidarände, och han blef nu så gripen af dess fägring, att han kände det omöjligt att resa därifrån.

»Aldrig förr har liden synt mig så fager!» utropade han. »Se hur gula åkrarna stå och hur gröna ängarna äro! — Jag kan ej resa. Hem vill jag igen!»

»Ej ärnar du väl göra dina ovänner den glädjen att bryta förlikningen?» sade Kolskägg. »Gör du det, så var viss om att det ej går dig väl.»

»Jag vänder i alla fall om hem», svarade Gunnar, »och skulle önska, att du gjorde sammaledes.» Men Kolskägg sade: »Aldrig har jag brutit mitt ord och tänker ej heller nu göra det. Hälsa min moder och mina fränder, att jag ej mer kommer åter till Island; ty snart skall jag spörja din död, broder, och då är det intet, som drager mig tillbaka.»

Därmed red Kolskägg till skeppet. Men Gunnar vände om hem igen.

Hallgerd visade sig glad, när Gunnar kom åter, men hans moder vardt ifrån den stunden tyst och sorgsen.

På tinget dömdes Gunnar följande sommar att varda fredlös. Och därefter kommo hans ovänner öfverens om att öfverfalla honom på Lidarände och dräpa honom där.

Unn hade med sin andre man Valgård en son vid namn Mård. Denne hade alltid hatat Gunnar. Villigt åtog han sig därför att passa på, när det var lägligast att döda honom.

Så snart Nial fick höra talas om hvad Gunnars fiender ämnade företaga mot Gunnar, reste han till honom och bad honom vara på sin vakt. »Jag vill skicka hit min son Skarpheden att stå dig bi», sade han. »Gärna vågar han sitt lif för dig.»

Men härtill svarade Gunnar nej.

»Ej må någon af dina söner offra sitt lif för min skull», sade han. »Annat har du förtjänt af mig. Men ett beder jag dig, tag vård om min moder samt om min son Högne, då jag är död. Min andre son, Grane, må följa Hallgerd, ty han är af samma sinne som hon.»

Nial lofvade att uppfylla Gunnars begäran och lämnade honom sedan med sorgset mod.

Gunnars fall.

En mörk natt i början af hösten begåfvo sig de sammansvurna på väg till Lidarände för att dräpa Gunnar. Men först måste de undanskaffa hunden Säm; förr vågade de sig ej fram till gården.

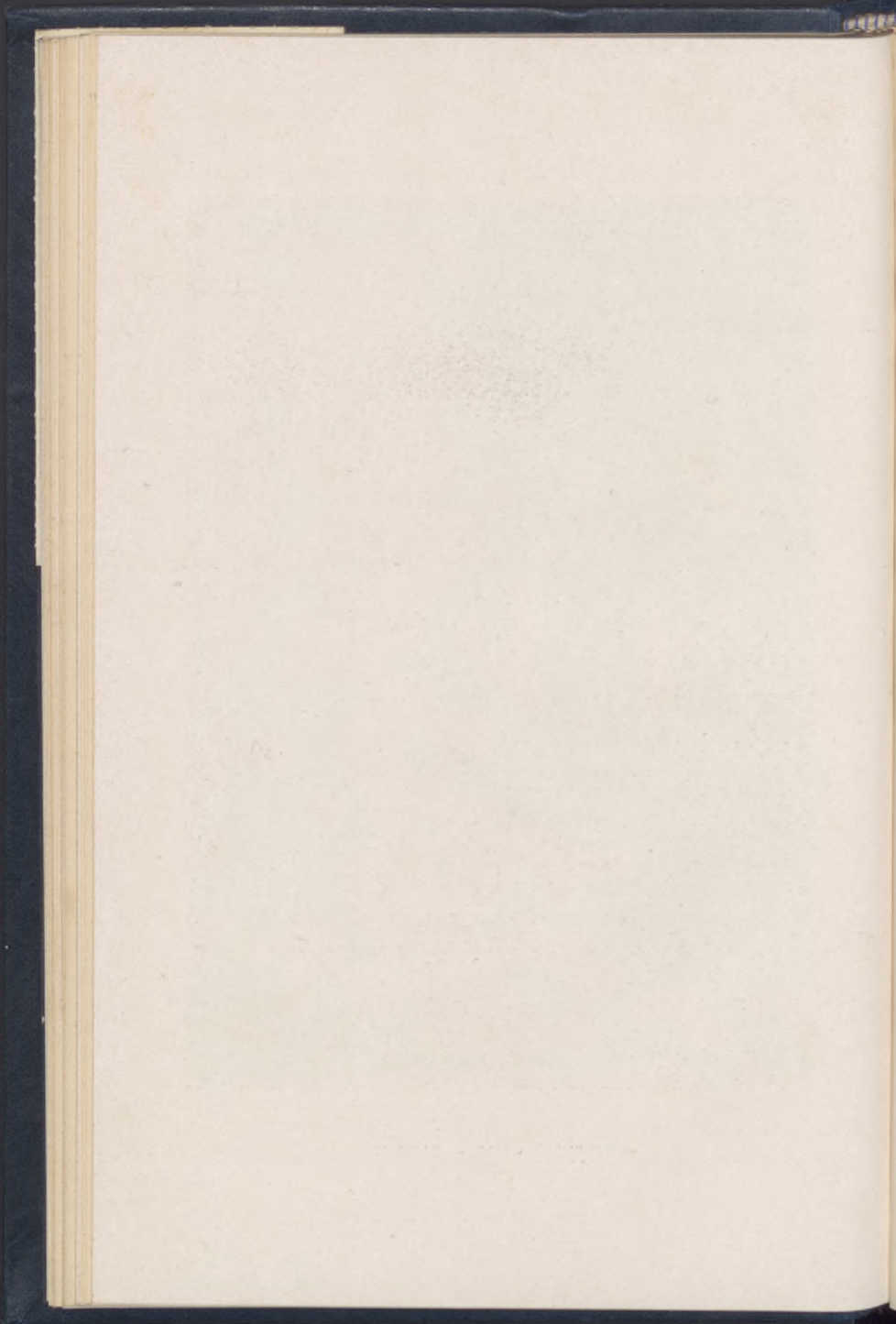
En bonde vid namn Torkel försökte locka bort Säm, men när hunden märkte det myekna folket, rusade han på Torkel och bet honom. Säm fick sig nu ett hugg i hufvudet. Men innan han dog af detta, uppgaf han ett så väldigt tjut, att Gunnar vaknade.

»Nu far man illa med dig, min käre Säm», sade Gunnar, »och snart går det väl din herre på samma sätt.»

Gunnar med sin hustru och sin moder låg på en vindskammare med gluggar uppe vid taket. En af fiend-

Gunnars bågsträng brister.

derna klättrade upp för att genom någon af gluggarna se, om Gunnar var i rummet. Men Gunnar, som märkte honom, stack ut spjutyxan och gaf honom ett kraftigt hugg.

Då den sårade kom ned igen, frågade hans medbröder, om Gunnar var hemma.

»Det mån I själfva taga reda på», sade mannen, »men att hans spjutyxan var hemma, det vet jag.»

Därmed föll han ned och gaf upp andan.

De öfriga anföllo nu huset, och en häftig strid började.

Ensam stod Gunnar i en af fönstergluggarna och värjde sig mot fyrtio fiender. Med sin båge sköt han på den ene efter den andre. Tre gånger lupo fienderna till storms mot honom men alltid förgäfves. Mård föreslog, att de skulle bränna honom inne, men Gissur sade, att detta aldrig skulle få ske, hellre ville han offra sitt eget lif.

Slutligen blef Gunnars bågsträng afhuggen. Gunnar ropade då till Hallgerd: »Tag skyndsamt ett par lockar af ditt hår och sno dem med hjälp af min moder till en bågsträng åt mig.»

»Står något på spel?» sporde Hallgerd.

»Mitt lif», svarade Gunnar. »Men aldrig skola de taga det, så länge jag kan bruka min båge.»

Hallgerd svarade: »Jag minns den kindpust du gaf mig. Ej rör det mig, om du värjer dig kortare eller längre.»

Gunnars moder Ranveg sade: »Illa ter du dig nu, Hallgerd. Länge skall denna din skam blifva ihågkommen.»

Men Gunnar genmälte: »Hvar och en har sitt sätt att göra sig ryktbar.»

Gunnar värjde sig ännu länge med sin stridsyxan. Men slutligen föll han ned af trötthet och mottog nu

efter starkt motstånd först en mängd sår och till sist banehugget.

»En väldig kämpe hafva vi här slagit till marken», sade Gissur, »och stor möda har det kostat oss. Hans själf försvar skall sent glömmas.»

Gunnars död vållade stor sorg vida omkring, men allra mest sörjdes han af Nial och hans söner.

På sin gård Lidarände blef Gunnar i upprätt ställning insatt i hög. Hans stridsyxan tog hans moder Ranveg i förvar. Och nära var det, att Ranveg med den hade dräpt Hallgerd, som hon menade hade vållat Gunnars död.

Vid Gunnars hög.

Skarpheden och Gunnars son Högne gingo en kväll i klart månsken till Gunnars hög. Och där fingo de se en underbar syn.

Högen var öppen och upplyst af fyra ljus. Och med glädjestrålände ögon, vända mot månen, satt Gunnar och sjöng med tydliga ord följande sång:

Hör ett ord ur högen!

Högnes fader talar.

Lysande han lyfte

lans i striden orädd.

— — — — —
Ej för ovän väjde,

ville hellre falla.

Därmed tillslöts högen.

»Meningen med denna sång är, att vi skola hämnas den tappres död», sade Skarpheden.

»Men jag kan intet göra, om du ej bistår mig», sade Högne.

»Min fader har lofvat, att vi ej skola svika dig», svarade Skarpheden.

Tysta gingo de hem till Lidarände men talade sedan om kvällen länge med hvarandra.

Då de andra hade gått till sängs, iklädde sig Skarp-heden och Högne sina vapenrustningar. Högne tog ned sin faders spjuttyxa från väggen, och ljudligt sjöng yxan denna kväll. Därefter begåfvo de sig ut. Och nästa morgon kunde Högne berätta sin farmoder, att han och Skarp-heden hade hämnats hennes sons död.

De fyra män, som hade gifvit Gunnar de sista huggen, hade de dräpt.

Med de öfriga af Gunnars fiender ingick Högne förlikning.

Om Kolskäggs.

När Kolskäggs hade skilts från sin broder Gunnar, seglade han till Norge och stannade där öfver vintern. Nästa sommar for han till Danmark, inträdde i konungens hird och fick mycken heder.

En natt hade Kolskäggs en underlig dröm. Han tyckte, att en man, omstrålad af ljus, kom till honom och sade: »Stå upp och följ mig! Jag vill gifva dig en brud, och du skall blifva min riddare.»

Kolskäggs tyckte, att han svarade ja, och i detsamma vaknade han.

Kolskäggs bad en vis man uttyda drömmen.

»Den betyder, att du skall varda en Guds kämpe, en kristen», sade den vise.

Kolskäggs antog då kristna läran och lät döpa sig i Danmark. Men därefter for han till Miklagård (Konstantinopel), blef där gift och dog som väring (en man vid lifvakten) i kejsarens tjänst.

Nials söners utlandsfärd.

Nials söner Grim och Helge följde en sommar med några köpmän på en färd till utlandet.

En natt blef det så hårdt nordanväder, att de ej kunde styra sina skepp. Dessa drefvos då söder ut. Och efter tvenne dygns kamp mot stormen upptäckte de sjöfarande, att de hade kommit in i en af Skottlands fjärdar. Och här mötte de nu ej mindre än tretton vikingaskepp.

En af styresmännen på vikingaskeppen ropade an köpmännen och manade dem att genast gå i land samt lämna skeppen och allt gods åt vikingarne. Dessa skulle eljest dräpa hvar man på den lilla köpmanflottan.

Men Helge svarade, att hvar man ärnade försvara sig hellre än att gifva sig utan strid.

Vikingarne öfverföllu nu köpmansflottan, men Grim och Helge försvarade både sig själfva och sina kamrater med den största tapperhet.

Under en stunds vapenhvila märkte Helge, att ännu några skepp seglade in i viken. På det främsta af dessa stod en man vid masten med ett fagert hår samt iklädd en kostbar silkeströja. På hufvudet bar han en gyllene hjälm och i handen ett guldbeslaget spjut.

Mannen styrde nära intill handelsflottan och sporde Nialssönerna, hvilka de voro.

Då Nialssönerna omtalade sina namn samt namnet på sin fader, utbrast mannen med stor fröjd:

»Eder känner jag. Frejdade ären I likasom eder fader!»

Därpå sade han dem, att hans namn var Kåre Sölmundsson och att han var hirdman hos Sigurd jarl, som rådde för Orkenöarna.

Striden började nu å nyo. Men genom Kåres kraftiga hjälp blefvo vikingarne snart slagna.

Därefter följde Nialssönerne med Kåre till Orkenöarna och blefvo väl mottagna af Sigurd jarl, som gjorde dem till sina hirdmän.

En vår bådo Nialssönerne Sigurd jarl om lof att fara till Norge. Jarlen lofvade dem det och gaf dem ett skepp, väl bemannadt för resan. Och sedan de hade gjort upp att på sommaren sammanträffa med Kåre, som då skulle komma med skatt till Håkon jarl, seglade de till Norge och landstego i Trondhjem.

Hallgerds måg, Tråen Sigfusson, som den vintern hade gästtat Håkon jarl i Norge, ärnade på sommaren återvända till Island.

På samma gång som han, lade ock Nialssönerne ut för att möta Kåre.

Just då båda skeppen voro färdiga att segla ut, rusade en illa känd man vid namn Rapp fram till Nialssönerne och ropade till dem: »Ädle män, frälsen mitt lif! Håkon jarl förföljer mig och vill dräpa mig.»

Men Helge svarade: »Du ser mig så olycksbådande ut, att bäst är att ej hafva med dig att göra.»

Rapp lopp då till Tråen och bad honom om skydd.

»Hvad har du gjort?» sporde Tråen.

»Jag har bränt ett afgudahus för jarlen och dräpt några män», svarade Rapp.

Tråen var ej hugad att gifva skydd åt den, som jarlen förföljde, ty jarlen hade visat Tråen stor gästvänskap. Men Rapp sade: »Hvar mans tadel skall drabba dig, om du låter mig blifva dräpt inför dina ögon.»

I detsamma såg Tråen jarlen med sina män närma sig, och han tog då skyndsamt Rapp om bord.

»Kryp in och dölj dig i de tomma tunnorna där!» befallde han och gick sedan att vänligt hälsa jarlen.

Men jarlen såg vred ut och tillsade honom att genast utlämna Rapp. Han hade förut sökt honom hos Nialssönerna men ej funnit honom. Nialssönerna hade strax lagt ut från land. Han måste då finnas hos Tråen.

Tråen sade, att Rapp ej fanns på hans skepp, men bad jarlen söka honom.

När jarlen fåfängt hade letat efter Rapp, gick han i land. Och han var då så vred, att ingen vågade tala till honom.

Efter en stund rodde jarlen än en gång till Tråens skepp. »Jag befaller dig», sade han, »att du utlämnar Rapp, jag vet, att du gömt honom.»

»Men hvar, herre jarl?» sporde Tråen.

»Måhända i vattentunnorna där borta», sade jarlen. »Bäst är att du söker i dem», sade Tråen. Jarlen sökte, men i tunnorna fanns ingen Rapp. Ty när Tråen hade sett jarlen komma, hade han gömt Rapp under några säckar, som lågo i lastrummet.

Jarlen lät åter ro sig i land, och mäktade vred var han. Efter en stund sade han till sina män:

»Låtom oss åter ro till Tråens skepp! Där lågo några säckar i lastrummet. Måhända är Rapp dold under dem.»

När Tråen såg jarlen nalkas, sade han till Rapp:

»Fort upp i seglen och göm dig där!»

Rapp gömde sig i seglen.

När jarlen kom fram, sporde han Tråen vredgad:

»Vill du nu lämna ut Rapp? Jag vet, att han finns här.»

»Hvar mån tro han då ligger?» sade Tråen.

»Måhända under säckarna i lastrummet», sade jarlen och gick att söka under säckarna.

Då han ej fann honom, rodde han för tredje gången i land. Och för tredje gången gissade jarlen rätt.

»I seglen är Rapp gömd», sade han. Men nu var det för sent att ro tillbaka till Tråens skepp, ty Tråen hade styrt ut till hafs.

Tråen förde Rapp lyckligt till hans hemland Island. Där slog han sig ned på sin gård Rappstad. Mycken förargelse åstadkom han alltid bland sina grannar.

När jarlen såg Nialssönerna segla ut, vände sig hans vrede mot dem, därför att de ej hade sagt honom, hvar Rapp fanns. Han visste, att de hade lagt till vid en ö i närheten. »Dem kan jag nå, och dem skall jag dräpa», menade han.

Jarlens son Sven, som var med honom, försvarade Nialssönerna och sade, att de voro saklösa män, som ej förtjänade döden. Men jarlen svarade, att det var han och ingen annan, som rådde i denna sak. Därmed begaf han sig med sitt följe till Nialssönernas skepp.

När Helge såg jarlen nalkas, bjöd han alla män fatta vapen och sade, att nu gällde det att värja sig.

Jarlen röt till dem, att de skulle gifva sig, om lifvet vore dem kärt. Men ingen man ville svika Helge, som var den styrande. Hellre ville de alla dö.

Efter en häftig strid blefvo slutligen Helge och Grim tillfångatagna och lagda i fjättrar. Och jarlen befallde, att de följande morgon skulle dräpas.

På natten lyckades dock de båda Nialssönerna befria sig från fjättrarna. Genast kastade de sig i sjön och simmade till en annan strand af ön. Och hur glada blefvo de ej, när de sågo, att deras vän Kåre Sölmundsson hade lagt till här.

Kåre mottog dem också med glädje på sina skepp och sporde dem, hvad de nu helst önskade att företaga.

»Nu vilja vi dräpa jarlen», menade Helge.

Men Kåre afrådde detta dråp. Han tog i stället ett skepp, seglade till jarlen och medlade fred mellan honom och sina vänner Nialssönerna.

Jarlens son Sven inbjöd sedan Kåre och Nialssönerna att gästa hos honom öfver vintern. Bjudningen antogs. Och Sven visade dem alla mycken vänskap.

Kåre och hans vänner drogo ut i härnad, då våren kom. I alla strider segrade de och vunno både rykte och rikedomar. Men slutligen styrde de åter till Island.

Nial mottog Kåre med stor gästvänskap, och Kåre stannade på Bergtorshval öfver vintern.

Under denna tid fick Kåre behag till Nials dotter Helga och önskade äga henne till hustru.

Grim och Helge åtog sig att varda hans bönemän.

Och när våren kom, stod Helgas och Kåres bröllop på Bergtorshval.

En egen gård köpte nu Kåre. Men han och hans hustru bodde ändå kvar hos Nial.

Tråens dråp.

Tråen Sigfusson hade en bror vid namn Ketil. Han var gift med Nials dotter Torgerd.

Grim och Helge bådo denne sin svåger tillsäga Tråen, att han skulle gifva dem böter för all den skam och skada de för hans och Rapps skull hade lidit af jarlen i Norge.

Ketil framförde denna hälsning till sin broder. Men på Rapps inrådan svarade Tråen, att han ej ärnade gifva Nials söner några böter.

Alla tre Nialssönerna reste då till Tråen för att kräfva honom.

Rapp och Hallgerd voro närvarande vid underhandlingarna. De eggade Tråen att gifva vredgade svar, och

själfva talade de med hån och spe om »den skägglöse gubben» och hans söner.

Sådant kunde Nialssönerna ej lämna ohämndt.

När Tråen och Rapp en tid därefter reste bort på gästning, lade de sig i försåt för dem vid vägen.

Strid uppstod. Skarpheden gaf därvid Tråen banehugget, och Grim dräpte Rapp.

När bröderna kommo hem och berättade för Nial hvad som händt, svarade han sorgset:

»Häraf skola stora olyckor följa.»

Nial och hans söner erlade därefter rikliga böter för de båda dräpta.

Den nya tron.

I Norge hade stora händelser timat. Håkon jarl hade blifvit mördad, och Olof Tryggvesson var nu konung. Tron på de gamla afgudarne hade blifvit förkastad i många delar af landet och den kristna läran införd.

När den gamle Nial hörde detta, sade han till sina söner: »Mig synes, som vore den nya läran bättre än den gamla. Komma de män hit, som predika den läran, så vill jag stödja dem. Ty den aktar jag säll, som kan göra denna nya tro till sin.»

Efter den dagen ville Nial helst vara ensam, och hans söner hörde honom ofta tala något för sig själf.

Samma höst lät Olof Tryggvesson förkunna den nya tron på Island. Och Nial lät döpa sig med hela sitt hus.

Nials fostre.

När Tråen var dräpt, tog hans broder Ketil hans lille son Höskuld till sig. Och snart därefter fick Ketil besök af sin svärfader Nial.

Den lille Höskuld gick gärna till Nial. Och en gång tog han på lek en ring af Nials finger och satte den på sitt eget.

»Vill du hafva den ringen?» sporde Nial.

»Ja, visst vill jag det», svarade barnet.

»Vet du», frågade Nial, »hvem som var din faders baneman?»

»Jag vet», svarade pilten, »att din son Skarpheden drap honom. Men det skall man ej tänka på, då förlikning är ingången.»

»Ditt svar, barn, var bättre än min fråga», sade Nial. »Du varder nog en bra man. Om du vill, så tager jag dig till min fosterson.»

»Gärna blir jag din fosterson», sade Höskuld. Och därmed följde han villigt med Nial till Bergtorshval.

Goda dagar fick Höskuld i sitt nya hem. Nial och Bergtora älskade och vårdade honom, som om han hade varit deras eget barn. Och äfven Nials söner höllo honom kär och bevisade honom allt godt de kunde.

Och så växte Höskuld upp till en ädel, blid, fager och tapper man.

När Höskuld var fullvuxen, sade Nial en dag:

»Gärna skulle jag önska, att du gjorde ett godt gifte, min fosterson.»

»Ej mig emot», sade Höskuld. »Men du, min fosterfader, må råda äfven i den saken. Ditt val blir mitt.»

»Den mäktige och ättestore höfdingen Flose på Svinafjäll har en brorsdotter vid namn Hildegunn», sade Nial. »Henne månne vi gilja till.»

Höskuld samtyckte och följde snart Nial, hans söner, Kåre och några fränder på giljarefärd till Svinafjäll.

När Nial hade framfört ärendet, svarade Flose strax ja till frieriet. Men ej så Hildegunn själf, då hon blef tillfrågad.

»Jag är en hugstor kvinna», svarade hon, »och har ingen håg att äkta en man, som ej har höfdingadöme. Men finge Höskuld höfdingskap, skulle jag gå in på att äkta honom.»

Efter mycket besvär lyckades det slutligen Nial att skaffa Höskuld ett höfdingadöme. Därefter gifte sig Höskuld och Hildegunn och stannade sedan öfver vintern på Bergtorshval. Men då våren kom, flyttade Höskuld till egen gård med sin husfru.

Höskulds dråp.

Stor vänskap var ännu rådande mellan Höskuld och hans vänner på Bergtorshval. Men onda tungor skulle snart störa den.

Unns man, den illasinnade Valgård, och deras lika illasinnade son, Mård, buro hat till Nialssönerna och började därför att stifta osämja mellan dem och Höskuld.

Till Höskuld sade de, att Nialssönerna voro falska vänner, hvilka blott traktade efter att dräpa honom. Och under låtsad vänskap eggade de Nialssönerna att dräpa Höskuld. »I annat fall blifven I dräpta af honom», sade de.

Följden här af blef den, att Nialssönerna öfverföllu Höskuld på hans egen gård.

När Höskuld försökte undkomma dem, ropade Skarp-heden: »Tänker du löpa din väg, du?» Och därmed högg han till honom i hufvudet, så att han dignade ned. Men

i detsamma han föll, utropade han med tydlig röst: »Gud hjälpe mig och förlåte eder!»

Därpå buro Nialssönerna och deras män vapen på Höskuld, så att han inom kort uppgaf andan.

Nial blef djupt bedröfvad öfver detta dråp, ty han höll Höskuld mycket kär. »Det kommer ock att kosta både mig, min husfru och mina söner lifvet», sade han.

Nial kunde sedan aldrig tala om Höskuld utan att darra på rösten.

Höskulds dråp spordes vida omkring, och stor ovilja uppväckte det emot Nials söner.

Flose och Hildegunn.

En tid efter Höskulds död gästade Flose sin brorsdotter Hildegunn.

Om aftonen, då de länge hade språkat tillsammans, brast Hildegunn ut i häftig gråt.

»Tungt lär ditt sinne vara, fränka, när du fäller tårar», sade Flose. »Men väl, att det är öfver en god man du gråter.»

Hildegunn sade: »Hvad skola vi göra dem, som tagit min makes lif? Hvad hjälp får jag af dig?»

»Ditt mål skall jag främja med lag och rätt eller också ingå en sådan förlikning, att vi få ära däraf», svarade Flose.

Men Hildegunn, som var en hårdsint kvinna, yrkade blott på hämnd.

»Icke brister dig grymhet», sade Flose, »jag förstår, hvad du vill.»

Hildegunn gick ut men kom snart åter in med en blodig kappa på armen.

»Se här är den kappa, du gaf Höskuld och i hvilken han blef dräpt», sade hon. »Jag gifver dig den nu till-

baka och besvärjer dig vid din egen ära, att du hämnar Höskulds död. Du må eljest heta hvar mans niding.»

Flose kastade kappan åter i famnen på Hildegunn och sade: »Du är en ond kvinna, fränka. Visst ville du, att vi toge oss det före, som skulle bringa ofärd öfver oss alla. Kalla äro kvinnoråd.»

Men Hildegunns ord grepo Flose så hårdt, att han stundom vardt röd som blod, stundom hvit och stundom grå som bly.

Skyndsamt red han åter till sin gård.

Flose på tinget.

Nials söner mötte Flose på tinget. Och af tolf skiljomän blefvo de där dömda att betala tredubbel mansbot för Höskuld.

Nial och hans söner ägde ej själfva så mycket silfver, som här fordrades. Skiljemännen lade därför till hälften däraf. Sedan framburo Kåre, Nial och hans söner allt silfver, de tillsammans ägde, och slutligen ifyllde det öfriga tingsfolket, hvad som fattades i den tredubbla mansboten.

Öfverst på silfverhögen lade Nial till sist en silkeskappa och ett par kostbara stöflar.

Nu kom Flose för att syna silfret.

»Vet du, hvem som tillagt kappan och stöflarna?» sporde Skarpheden.

»Jag menar, att fader din, den skägglöse gubben, lagt dit dem», sade Flose. »Han, som lika gärna kan vara en kvinna som en man.»

»Smäda icke den äldre!» röt Skarpheden.

Flose blef vred, och skarpa ord växlades mellan honom och Skarpheden. Och härvid sparkade Flose till silfverhögen och sade, att han däraf ej ville hafva en

enda penning. Någon förlikning skulle härvidlag ej komma i fråga.

Härmed lämnade Flose tinget.

Sammanväringningen.

Flose sammankallade den dräpte Höskulds fränder, Sigfussönerna, samt sina egna män.

Med alla dessa ingick han förbund, att de tillsammans med honom skulle öfverfalla och dräpa Nials tre söner. De förbundna voro ett hundra till antalet. Flose åtog sig att blifva deras ledare och tog ed af dem alla, att de ej skulle svika.

På bestämd dag skulle de alla samlas vid en plats, benämnd Trehörningshalsen, och därifrån draga till Bergtorshval för att utföra våldsgärningen.

Onda förebud.

På Nials gård bodde en gumma, som var så gammal, att hon »gick i barndom». Nialssönerna kallade henne »fjollan», och ingen brydde sig mycket om hvad hon sladdrade.

Bakom gården stod en höstack. En dag hörde Skarpheden, att gumman grälade på stacken samt slog den med en käpp, så mycket hon orkade.

»Hvarför är du så vred på stacken?» frågade Skarpheden.

»Jo, för att den skall vara med om att tända på, när Nial bonde och Bergtora skola brännas inne», svarade gumman. »Bränn upp stacken så godt strax!»

Detta skedde ej. Men många tänkte på fjollans ord.

En man vid namn Hildeglum gick en söndagsafton ut på sina ängar. Och han fick då höra ett dånande

ljud så väldigt, att han tyckte sig känna, hur jorden skalf. Och då han vände ögonen mot väster, såg han en man komma ridande i vildaste traf med en eldbrand i handen. Mannen var svart som sot, och Hildegolum tyckte, att han kastade branden mot fjällen i öster, att en eld uppstod och att mannen red in i lågorna och försvann.

»En stor eldsolycka bådar detta», sade de, som hörde talet om denna syn.

Helge och Grim hade en dag rest bort till en annan gård. Dit kommo några tiggarkvinnor och sade, att de visste en nyhet att berätta.

»Hvilken nyhet skulle det vara?» sporde bröderna.

Jo, de hade sett alla Sigfussönerna och en mängd andra män fullt beväpnade samlas vid Trehörningshalsen.

Helge och Grim förstodo, hvad detta betydde, och foro därför strax hem. Hvad som komme att öfvergå föräldrar och broder ville båda dela.

Vid hemkomsten berättade de, hvad de hade hört.

Nial föreslog Kåre att lämna Bergtorgshval och resa till sin egen gård. Men Kåre svarade:

»Ej tänker jag draga mig undan, när olyckan nalkas. Detsamma som drabbar eder må drabba mig.»

Nial tackade honom och sade, att han nog af sådan man hade väntat sådant svar.

Samma afton, som Helge och Grim återkommo, sade Bergtora till sina tjänare: »I kväll må hvar och en af eder välja den mat, han mest likar, ty detta är sista gången jag framsätter mat åt eder.»

Då maten var framsatt, omtalade Nial, att han hade en underlig syn. Han tyckte, att stugan, där de sutto, var utan väggar och att matfaten på bordet stodo i blod.

Vid detta tal blefvo alla storligen förfärade. Men Skarpheden bad, att de ej skulle te sig på ömkligt vis. »Af oss kräfves med rätta mer mod än af andra», sade han. Och själf visade han sig fullt lugn.

Men Nial tillsade i alla fall, att ingen den natten finge gå till sängs.

Anfallet.

Flose rustade sig nu till det öfverenskomna anfallet. Han steg upp tidigt en söndagsmorgon, lät hålla morgongudstjänst och tillsade sedan tjänarne, hvad hvar och en af dem hade att sköta, medan han var borta.

Därefter red Flose med sina män väster ut.

Då de på söndagsförmiddagen kommo till Kyrkeby, uppmanade Flose sina män att med honom gå in i kyrkan och bedja. De gjorde så och fortsatte sedan ridten till Trehörningshalsen, där de andra sammansvurna voro dem till mötes.

Häriifrån redo nu alla till Bergtorshval.

Ett stycke från gården bundo de sina hästar i en dal och gingo, då det började skymma, i sluten flock fram till boningshuset.

Nial och hans söner samt Kåre och några andra män stodo utanför och sågo fienderna nalkas. Men då Nial sporde, hur många dessa voro, sade han till sina söner, att de och alla de öfriga borde följa honom in; »ty huset är så starkt uppfördt», menade han, »att det helt visst står emot ett anfall».

Skarpheden svarade, att fienderna nog ärnade tända eld på huset och att han ej kände någon lust att låta innebränna sig som en räf i sin håla.

Men Helge sade: »Låtom oss göra som vår fader vill! Det skall bäst gagna oss.»

Detta trodde ej Skarpheden. »Jag är viss på», genmälde han, »att vår fader nu skall dö, men väl kan jag göra honom till viljes och brinna inne med honom. Döden fruktar jag ej.»

Därefter vände sig Skarpheden till Kåre och sade: »Tag hämnd för oss, svåger, om du öfverlefver oss, likasom vi skola hämnas dig, om du går före.»

»Vare det så», svarade Kåre.

Nu gingo alla in och ställde sig i dörren. Och skyndsamt omringade fienderna huset.

En man försökte att stöta sitt spjut i Skarpheden, som stod främst i dörren, men Skarpheden slog spjutet ur hans hand och högg strax ihjäl mannen.

Kåre, Helge och Grim kastade ut en mängd spjut samt sårade därigenom många. De anfallande däremot kunde ännu intet uträtta.

Då talade Flose till sina kamrater och sade:

»Vi hafva att välja mellan två sätt att handla, fastän intetdera är godt. Antingen måste vi draga oss tillbaka, och det blir vår bane, eller också tända eld på huset, och det är ett ansvarsfullt dåd, när vi äro kristna män. Vi äro dock nödgade att gripa till detta sista.»

Då skyndade sig några män att tillreda och antända ett väldigt bål framför dörren.

»Skall det kokas», frågade Skarpheden, »eftersom I tänken upp eld?»

»Det skall det», svarade Grane, Gunnars son, »och hettare eld behöfver du ej värma dig vid.»

Bergtora och hennes tjänarinnor slogo vatten och vassla på elden för att söka släcka den. Men samtidigt antändes höstacken utanför, och stora brinnande hömassor inkastades genom gluggarna på loftet.

Kvinnorna började nu att klaga och kvida. Men Nial tröstade dem och sade: »Hvi jämren I eder? Denna

stormil går ju snart öfver. Och vi skola hoppas och tro, att vår Gud är så barmhärtig, att han ej låter oss brinna i den andra världen.»

Snart stod huset i ljusan låga.

Nial gick då fram till dörren, ropade på Flose och sporde honom, om han ville gå in på förlikning eller om han åtminstone ville låta några af de saklösa lämna det brinnande huset.

»Kvinnor, barn och huskarlar må fritt gå ut», svarade Flose. »Men förlikning kan ej ingås, ty vi hafva svurit dina söners död.»

Nial bad nu allt sitt folk rädda sig. »Och du, Helges maka, skynda dig ut med dina barn!» ropade han.

Hon svarade: »Jag går men lofvar att egga min släkt till hämnd.»

Grims hustru skyndade också ut. Och i detsamma hon gick, kastade hon sin kappa öfver Helge och uppmanade honom att följa sin maka. Men då Helge kom ut, hörde han Flose ropa, att någon skulle gripa den där högväxta kvinnan, som gick där i kappan. Helge kastade då genast af sig kappan och högg med sitt svärd mannen, som ville gripa honom. Men i detsamma fick han sin bane af Flose.

Nu gick Flose fram till dörren och ropade, att han ville tala med Nial och Bergtora.

De kommo, och Flose sade:

»Jag bjuder dig, Nial, att rädda ditt lif, ty du har ej förtjänat att blifva innebränd.»

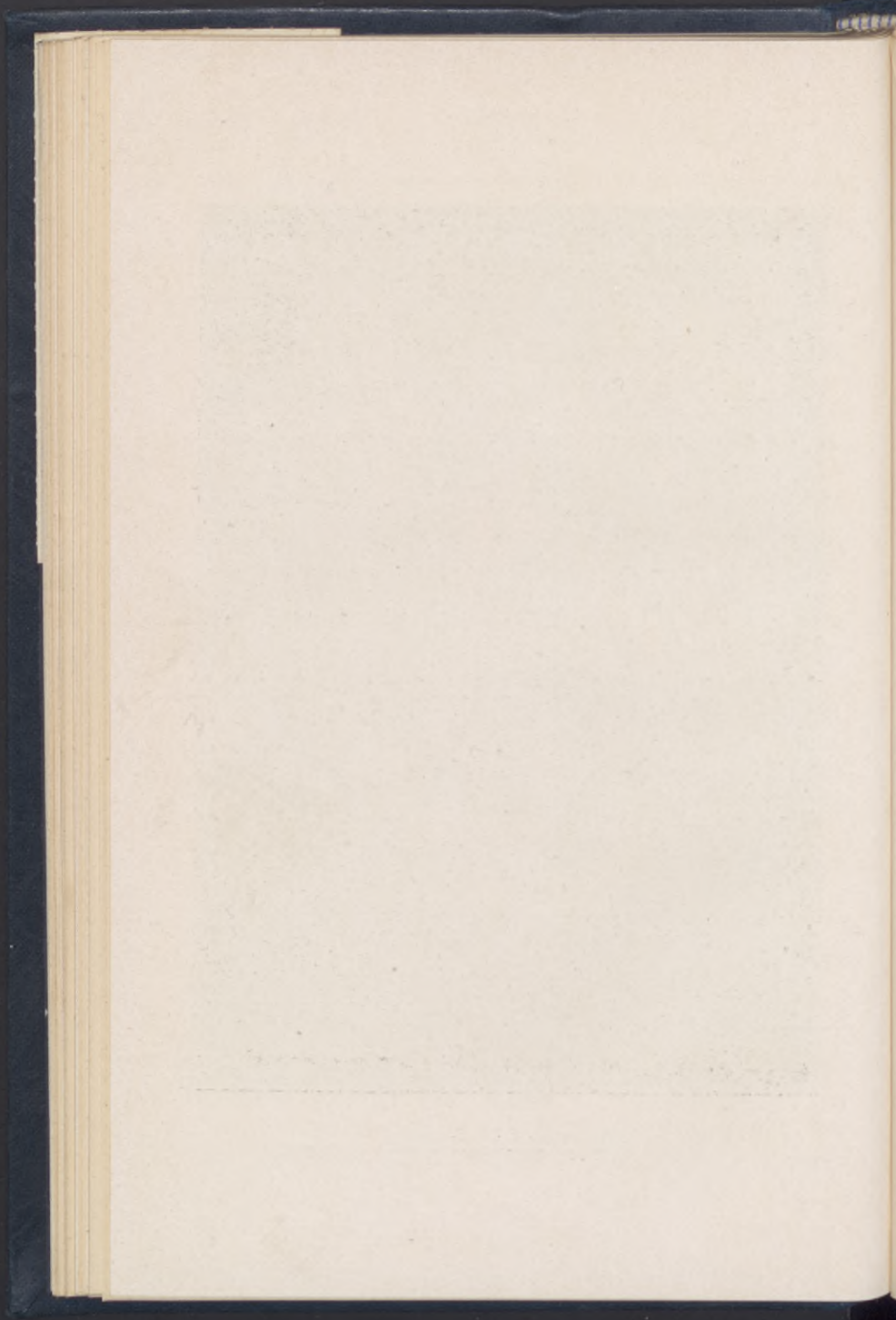
Nial svarade: »Jag aktar hellre dö än lefva med skam. Jag är för gammal att hämnas mina söner.»

Flose sade då till Bergtora: »Gå ut, husfru! Dig vill jag för ingen del innebränna.»

Bergtora svarade: »Ung blef jag gifven åt Nial, och jag har lofvat, att ett och samma skall gå öfver oss bägge.»

Mordbranden hos Nial.

Därpå gingo de båda gamla makarne åter in. Och Nial sade till Bergtora: »Vi skola nu lägga oss till ro på vårt soffläger. I lång tid har jag längtat efter hvila.»

Bergtora vände sig till Kåres lille son Tord och sade: »Dig skall man bära ut. Du skall ej blifva innebränd.»

Men pilten svarade: »Du har ju lofvat mig, mormor, att vi ej skulle skiljas. Jag vill hellre dö med dig och morfar än lefva utan er.»

Nial och Bergtora lade sig nu ned på sängen och tog pilten mellan sig. Så gjorde de korstecknet öfver sig och honom, befallde sina själar i Guds hand och talade ej sedan.

Husfogden bredde en oxhud öfver dem och skyndade därefter ut ur lågorna.

Skarpheden och Grim stodo ännu kvar i dörren till det brinnande huset och stredo af alla krafter. Med sina händer grepo de lågande bränder och slungade ned på fienderna. Dessa kastade spjut på dem i stället. Men bröderna fattade spjuten i luften och slungade dem tillbaka.

Vid gafveln af huset fanns en bjälke kvar, som nådde upp till taket. »Fort, klättra upp på denna, Kåre!» ropade Skarpheden. »Jag skall hålla i dig och sedan strax komma efter.»

Kåre lämnade ej gärna sin vän och svåger. Men »det är ju enhvar befalldt att bevara sitt lif», sade han och sprang därmed på bjälken upp på taket.

Med hår och kläder i ljusan låga störtade han sig ned från taket, lopp skyndsamt till en bäck och kastade sig i den, så att elden släcktes omkring honom. Sedan lade han sig till hvila i en grop, som efter den dagen blef kallad Kåregropen.

Skarpheden gjorde nu ett försök att på samma sätt som Kåre komma upp på taket. Men bjälken brast

under honom, så att han föll ned på fötterna. Bränder föllo öfver honom och lågor omgäfvade honom öfverallt.

»Jag ser, hvart det bär», sade han nu till Grim, »men vi må göra ännu ett försök.»

Därmed fattade han Grims händer och båda stampade upp och ned i elden i tanke att kunna kväfva den. Men därunder föll Grim död ned ibland eldbränderna.

I detsamma ramlade taket ned öfver Skarpheden och tryckte honom mot en gafvelvägg, så att han aldrig mer kunde röra sig.

Efter branden.

Flose och hans kamrater stannade vid branden, tills det blifvit dag.

Nu kom en man ridande, som berättade, att han han hade sett Kåre Sölmundsson. »Själff var han oskadad och bar sitt svärd, lifröfvaren, vid sidan», sade mannen, »men hår och kläder voro uppbrända.»

»Ingen ro hafva vi då hädanefter att vänta, när den mannen kommit undan», sade Flose. »Besinnen det, Sigfussöner, och I andra våra män, att detta vårt dåd kommer att göra mången man hufvudlös och att drifva andra från gård och grund. Men nu vill jag bjuda eder ut till mig, på det att samma öde må drabba oss alla.»

Några dagar efter branden tog Kåre hundratjugu män med sig till brandstället för att uppsöka de inbrändas ben.

Först funno de oxhuden, och därunder lågo Nials, Bergtoras och gossen Tords lik oskadade.

Alla lofvade Gud, då de sågo detta, och betraktade det som ett Guds under.

Därefter uppsöktes Skarpheden. Hans ben voro uppbrända, men för öfrigt var äfven hans lik oskadadt.

Också Grim återfanns. Och alla liken flyttades där-
efter till kyrkan och fingo kristlig begrafning.

Slutet.

På tinget följande sommar blefvo alla mordbrännarne
lagligt åtalade och strängt dömda. Somliga blefvo lands-
förvista på lifstid, andra på vissa år, och andra skulle
erlägga dryga böter.

Men Kåre nekade att gå in på någon förlikning.
Understödd af andra bland Nialssönernas släktingar och
vänner, tog han en blodig hämnd på de flesta af dem,
som hade varit med om att anstifta mordbranden.

Slutligen blef han dock fullt förlikt med Flose.
Efter sin första hustrus död gifte han sig med Floses
brorsdotter Hildegunn, Höskulds änka, och lefde sedan
länge som en af Islands mest frejdade hjältar.

Om Flose berättas det, att han efter förlikningen
med Kåre vallfärdade till Rom för att af påfven få sina
synders förlåtelse. Som gammal man seglade han en
sommars ut till Norge för att skaffa sig hustimmer. Men
aldrig kom det skeppet tillbaka, och aldrig spordes det
sedan något om Flose.

Sagan om Gunnlög Ormtunga och Skald-Ram.

Torsten Egilsson och hans dröm.

En son till den frejdade skalden Egil Skallagrims-son hette Torsten. Han var en stor höfding, ståtlig till utseendet samt förständig och saktmodig. På gården Borg i Borgarfjords härad på Island bodde han och var där aktad och älskad af alla sina grannar.

Torstens hustru hette Jofrid. Hon var änka, då hon äktade Torsten, och blott aderton år gammal. En rask och dugande kvinna var hon.

I sitt första gifte hade Jofrid en dotter vid namn Hungerd, som uppfostrades på Borg. Och med Torsten hade hon många söner.

En sommar kom ett handelsskepp från hafvet och styrde in i Gufåns mynning. Häradets höfding, bonden Torsten, red då ned till skeppet, bestämde pris på varorna och tog därvid ifrån, hvad han själf behöfde, innan handeln började.

Styresmannen för skeppet var norrman och hette Bergfinn.

Bergfinn, som var till åren kommen, bad att få gästa på Borg öfver vintern. Torsten tog väl emot honom och visade honom mycken heder. Men Bergfinn var en tyst och stilla man, som tyckte mycket om ensamhet och fann sitt största nöje i att tyda drömmar.

Torsten fick en dag bud om att hans tingsbod behöfde att lagas. Han tog då sina huskarlar med sig och begaf sig af till tingsboden. Bergfinn följde honom. Och båda arbetade de ifrigt hela förmiddagen. Men som det var en varm dag med starkt solsken, blefvo de trötta och satte sig därför ned att hvila en stund. Torsten somnade men talade i sömnen och visade sig mycket orolig.

När Torsten vaknade, sporde Bergfinn honom, hvad han hade drömt, eftersom han hade varit så orolig i sömnen.

»Hvem bryr sig om, hvad man drömmer», svarade Torsten kort.

Men då Torsten och Bergfinn redo hem på kvällen, sade Torsten till Bergfinn: »Tror du dig om att rätt tyda min dröm, om jag säger dig den?»

Bergfinn svarade, att det trodde han sig om att göra. Och så berättade Torsten sin dröm sålunda:

»Jag drömde, att jag var hemma på Borg och att jag stod ute på gården och blickade upp mot boningshuset. På takåsen såg jag en skön svan; och jag tyckte, att denna var min och att den var mig kärare än allt annat.

Nu såg jag en örn komma flygande från fjällen, och äfven han slog sig ned på takåsen, bredvid svanen.

Örnen hade stora svarta ögon och järnklor och såg käck och djärf ut. Men svanen fruktade honom ej utan upptog vänligt hans kuttrande.

Snart kom en annan örn flygande. Denna slog sig ned på andra sidan om svanen och försökte på allt sätt att göra sig till vän med den.

Nu blef den första örnen vred. En strid uppstod mellan örnarna, jag såg, att de blödde samt att striden slutade så, att de båda nedföllu döda på hvar sin sida om takåsen.

I detsamma kom en falk väster ifrån och satte sig bredvid svanen.

Falken och svanen flögo sedan bort tillsammans. Och då vaknade jag. Men hela drömmen betyder säkert bara oväder», tillade Torsten med likgiltig min.

»Å nej», sade norrmannen, »den tydningen duger ej.»

»Så må du då hitta på en bättre», sade Torsten. »Låt mig höra din mening om saken!»

Och norrmannen uttydde drömmen sålunda:

»Din maka skall föda en dotter, fin och fager, som du högt skall älska. Och när hon blir en vuxen mö, skola tvenne hugstora män komma från skilda håll och fria till henne. Dessa män skola råka i strid med hvarandra för din dotters skull, och båda skola därvid låta sitt lif.

Men därefter kommer en tredje friare, väster ifrån likasom falken, och med honom skall din dotter varda gift. Lita på att denna tydning af drömmen är den rätta!»

Torsten blef bedröfvad öfver den sorgliga tydningen af drömmen och drog sig sedan från umgänget med Bergfinn, hvilken ock snart därefter lämnade Island.

Om Helga den fagra.

Innan Torsten följande sommar red till tinget, sade han till sin maka, Jofrid: »Medan jag är på tinget, kommer du att föda ett barn. Om det är en gosse, skall du väl vårda det, men om det är ett flickebarn, skall du utsätta det i skogen, så att det förgås.»

Jofrid blef mycket förvånad öfver sin makes grymma befallning. Hon visste, att endast de, som ej hade råd att uppfostra sina barn, brukade sätta ut dem att förgås i skogen. Hon sade därför med djup rörelse: »Icke

höfves det dig, Torsten, som är en rik man, att gifva en dylik befallning. För visso har du råd att uppföda alla dina barn.»

»Du känner mitt sinnelag», svarade Torsten. »Illa skall det gå, om du ej gör efter min vilja.»

Därpå red Torsten till tinget.

Strax därefter födde Jofrid ett flickebarn, det dejligaste någon hade skådat.

Jofrid kunde ej se det lilla barnet, som hon ej hade rättighet att behålla. Hon befallde sin fåraherde att genast taga det och frakta bort det. Men ej hade hon hjärta till att låta utsätta det i skogen. »Rid med det till min makes syster, Torgerd på Hjordarhult», sade hon, »och bed henne uppfostra det i hemlighet, så att min husbonde ej får veta, att det lever.»

Därefter lämnade hon fåraherden tre marker silfver som lön för hans besvär. Och hon bad honom också behålla hästen och resa sin väg, sedan han lämnat barnet, och aldrig mer komma igen.

Fåraherden utförde sitt ärende så, som hans matmoder hade befallt honom, och kom ej mer tillbaka.

Torgerd mottog det lilla barnet med stor vänlighet. Men af fruktan för dess fader vågade hon ej behålla det hemma i sitt hus utan lät uppfostra det hos en bonde i grannskapet.

När Torsten kom hem från tinget, sade man honom, att barnet var dödadt samt att fåraherden, som ridit bort med det, hade tagit hästen och rymt.

Torsten berömde sin maka för hennes lydnad och tog sig en annan fåraherde.

Sex år därefter reste Torsten på gille till Hjordarhult.

En kväll, medan gillet varade, satt Torsten och språkade med sin syster Torgerd. På bänken midt framför

dem sutto tre små flickor. Och Torgerd frågade sin broder, hur han tyckte om de där små flickorna.

»Dem tycker jag bra om», sade Torsten. »I synnerhet är det en af dem, som behagar mig särdeles mycket. Hon liknar nog din man däruti, att hon är så fager. Men den ljusa hyn har hon dock ärft från vår släkt.»

»Sant är, att hon brås på oss», sade Torgerd. »Ej gärna kan hon likna min man, ty hon är ej hans barn.»

»Hvad menar du med det talet?» sporde Torsten.

»Därmed menar jag, att den fagra lilla flickan är ditt barn och inte mitt», sade Torgerd. Och så berättade hon, hur hon och Jofrid tillsammans hade räddat barnet från att dö. Och kärligt bad hon sin broder förlåta, att de så hade handlat mot hans vilja.

»Den handlingen skall jag ej klandra eder för», sade Torsten. »Barnet behagar mig så väl, att jag prisar min lycka, att det är mitt. Visst är», tillade Torsten, »att det som skall ske här i världen, det sker. Men säg mig nu, hvad hon heter, den fagra lilla mön!»

»Helga är hennes namn», svarade Torgerd.

»Då skall hon kallas Helga den fagra», sade Torsten. »Och låt mig nu taga henne med hem till hennes moder.»

Så red Helga den fagra med sin fader till Borg, blef där uppfostrad och fick städse stor kärlek af fader, moder, vänner och fränder.

Gunnlög Ormtunga gästar Torsten på Borg.

På Gällsbacka gård bodde en höfding vid namn Illuge, med tillnamnet svarte. Näst Torsten var han den rikaste och mäktigaste man i hela häradet. Kraftigt bistod han också alltid sina vänner. Men mot ovänner var han hårdt och oförsonlig.

Illuge hade många söner. En af dem hette Härmund, en annan Gunnlög.

Om Gunnlög berättas det, att han tidigt tedde sig som en fullvuxen man samt att han var fager till anletet, ståtlig till växten, storsinnad, djärf och modig till sinnelaget.

Gunnlög var också en god skald, men helst diktade han nidvisor. Han fick därför redan i unga år tillnamnet Ormtunga.

När Gunnlög var tolf år gammal, fick han en stor lust att resa utomlands för att få se andra folks seder och bruk. Han gick därför till sin fader och bad honom utrusta honom för resan.

Men Illuge svarte var ej böjd för att strax foga sig efter sin sons önskningsar.

»Hvem tror du skulle hålla dig i styr utomlands», sade han, »då ingen mäktar göra det här hemma? För ung och ostadig är du ännu, min son, att begifva dig ut på egen hand.»

När Illuge en tid därefter kom tidigt ut en morgon, fann han, att dörren till gårdsboden stod öppen och att några sadlar samt några säckar, fyllda med varor, voro utburna ur boden. Häröfver förvånade sig storligen den stränge husbonden. Men nu kom Gunnlög, ledande fyra hästar. Och han talade strax om, att det var han, som hade tagit fram hvad han behöfde för resan, och att han nu ärnade gifva sig af.

Men då blef Illuge vred och sade: »Akta dig, pojke, att trotsa min makt. Ingen hjälp får du af mig till denna resa. Inte heller reser du, förrän jag vill.»

Därpå kastade han sadlarna och säckarna in i boden igen och stängde dörren.

Gunnlög lämnade då sitt hem och red hela dagen för att komma långt bort från sin fader.

Sent på kvällen kom Gunnlög till Borg. Där steg han in, bad om härberge och omtalade för Torsten allt, hvad som hade förefallit mellan honom och hans fader, Illuge.

Torsten visade honom mycken vänlighet och erbjöd honom att stanna på Borg, så länge han ville.

Gunnlög mottog med glädje Torstens tillbud och stannade ett helt år på Borg.

Under denna tid lärde Gunnlög af Torsten lagkunskap och många andra nyttiga ting. Och väl omtyckt blef Gunnlög af både män och kvinnor där på gården.

Helga den fagra och Gunnlög voro jämnåriga. Ofta spelade de tafvel tillsammans och städse voro de de bästa vänner.

Det sades om Helga, att hon var den vänaste mö på Island, och så var hon, tyckte Gunnlög. Att hon och ingen annan skulle blifva hans brud, det visste han.

Under sex år vistades Gunnlög ömsom på Borg och ömsom på Gällsbacka hos sin fader. Och god sämja rådde nu mellan Illuge och hans son.

Gunnlögs frieri.

När Gunnlög hade fyllt aderton år, gick han för andra gången inför sin fader och bad att få hjälp till en utomlandsfärd.

Illuge svarade: »En annan karl är du i dag, än då du förra gången ville resa. Jag kan därför nu låta dig få din vilja fram.»

Därmed red Illuge till Gufån och köpte åt Gunnlög halfparten i ett skepp, som låg där i hamnen.

Gunnlög blef högligen belåten med detta köp. Men ej ville han själf befatta sig med att utrusta skeppet. Större glädje fann han i att sitta på Borg och språka med Helga.

En dag sporde Torsten Gunnlög, om han ville rida med honom ut och se på de hästar, han hade på betesmarkerna. Därtill svarade Gunnlög ja, och så redo han och Torsten ut tillsammans.

Först visade Torsten Gunnlög fem röda hästar, hvaraf en var ung och föga pröfvad. Denna ville Torsten gifva Gunnlög som afskedsgåfva. Men Gunnlög sade, att han ej behöfde någon häst, då han till sjös skulle resa utomlands.

Torsten var envis och bjöd Gunnlög på en annan häst, som han sade var den yppersta häst i hela landet. Gunnlög sade, att han lika litet åstundade att äga den hästen som den förra. »Men hvarför bjuder du mig icke det, jag helst vill hafva af allt, hvad du äger?» frågade Gunnlög.

»Hvad skulle det vara?» sporde Torsten.

»Din dotter, Helga den fagra», sade Gunnlög.

Torsten menade, att det var en sak, som ej hastigt kunde afgöras, och så började han tala om annat.

Då de redo hem tillsammans, bad Gunnlög att få svar på sitt frieri.

»Ej bryr jag mig om det där pratet», sade Torsten. Men Gunnlög försäkrade, att det alls inte var på skämt utan på fullaste allvar han hade friat till Helga.

»Du tänker ju resa utomlands», sade Torsten, »ej är det då rätta tiden att fästa en kvinna. Icke heller är du den, som passar till make åt Helga. Därtill är du för litet stadgad. Jag aktar därför ej på ditt frieri.»

»Om ej den högt ansedde höfdingen Illuges son är god nog till make åt din dotter», sade Gunnlög, »hvem tänker du då att kora därtill. Känner du någon man, som är jämgod med min fader?»

»Å nej, vore du en sådan man som han, så blefve du ej afvisad», sade Torsten.

»Illa skall det bekomma den bonde, som nekar mig sin dotter», sade Gunnlög. Men Torsten bad honom spara sina hotelser. Och så redo de tysta hem tillsammans.

Nästa morgon red Gunnlög till Gällsbacka och bad sin fader följa med till Borg för att öfvertala Torsten att gifva honom Helga den fagra till fästekvinna.

Illuge menade, likasom Torsten, att det ej var rätta stunden att fästa en kvinna, då man ärnade resa utomlands. Men Gunnlög sade, att han ej kunde blifva tillfreds, om han ej finge fästa Helga, innan han lämnade henne.

Illuge red då med sin son till Borg och blef väl mottagen af Torsten.

Tidigt på morgonen följande dag bad Illuge Torsten att få ett enskildt samtal med honom.

»Låtom oss då gå upp på kullen där borta», sade Torsten. Dit gingo de, och Gunnlög följde dem. Illuge började samtalet.

»Min son säger, att han af dig begärt din dotter», sade han, »och jag vill nu fråga dig, hvad svar du ärnar gifva honom. Du känner väl till vår ätt och våra rikedomar. Och en lätt sak vore det för mig att skaffa min son ett höfdingedöme, ifall han därigenom lättare vunne ditt ja-ord.»

Torsten svarade, att han ej hade något annat att anmärka mot Gunnlög, än att han var något ostadig. »Vore han lik sin fader, så skulle jag strax antaga honom till måg», tillade han.

»Oss emellan skall vänskapen varda slut, om du afslår min sons begäran», sade Illuge.

Torsten lofvade då, att Helga skulle få blifva Gunnlögs löfteskvinna men ej fästekvinna. Han finge ej lagligt fästa henne förrän vid sin återkomst från utlandet. Och om han efter tre år ej infunne sig som en stadig

och ansedd man, så vore Torsten befriad från sitt löfte. Men i tre år skulle Helga vänta.

Härmed fingo Gunnlög och hans fader låta sig nöja. Illuge red hem, och Gunnlög begaf sig till skeppet, som nu var segelfärdigt.

Gunnlög i Norge.

Erik jarl och hans broder Sven rådde i Norge på denna tid, och på Lode hade Erik jarl sitt säte. Torsstens äldste son, Skule, var hans hirdman och stod högt i jarlens gunst.

När Gunnlög kom till Norge, gick han med fem män i följe upp till Lode för att besöka Erik jarl.

Gunnlög var tarfligt klädd i en grå rock och hvita byxor. Och en bulnad hade han fått på den ena foten, så att blod sipprade ut ur den, då han gick.

Höfviskt hälsade han dock jarlen och nämnde sitt namn och sin ätt.

Jarlen vände sig då till Skule och sporde, om han, som ock var isländing, kunde säga honom, hvad slags man denne Gunnlög var.

Skule omtalade, att Gunnlög var hans fosterbroder och son till den ypperste mannen på hela Island, samt tillade, att han förtjänade att blifva väl mottagen.

»Men hvad går det åt din fot, isländing?» sporde jarlen.

»Jag har fått en bulnad på den», svarade Gunnlög.

»Och ändå haltar du ej!» sade jarlen förvånad.

»Då benen äro lika långa, behöfver man väl ej halta», svarade Gunnlög.

»Han är stor i orden, den där isländingen», sade en af hirdmännen. »Det skulle ej skada att sätta hans mod på prof.»

Som svar på detta tal vände sig Gunnlög till hirdmannen och kvad en nidvisa om honom. Häröfver blef hirdmannen så förtretad, att han grep sin stridsyx och försökte att genast komma i strid med Gunnlög. Men jarlen befallde hirdmannen att hålla sig stilla och frågade sedan Gunnlög, hur gammal han var.

»Aderton vintrar gammal är jag», sade Gunnlög.

»Jag spår, att du ej blir aderton till», sade jarlen.

Gunnlög svarade halfhögt: »Spå hellre, hur det går med dig själf, jarl!»

»Hvad menar du?» sporde jarlen.

»Att du må önska dig att ej få en slik död som din fader Håkon», sade Gunnlög.

Jarlen blef röd af vrede och befallde sina män att genast gripa »den galne isländingen».

Men på Skules förbön fick Gunnlög tillåtelse att draga ur landet.

Några englandsfarare lågo rustade att lägga ut till haf. Med dessa seglade Gunnlög till London.

Gunnlög i England.

När Gunnlög och hans kamrater hade lagt till vid en af Londons bryggor, drogo de skeppet på rullar upp på land.

Därefter begaf sig Gunnlög till kung Etelred, som då rådde i England, hälsade honom med stor vördnad och nämnde sitt namn.

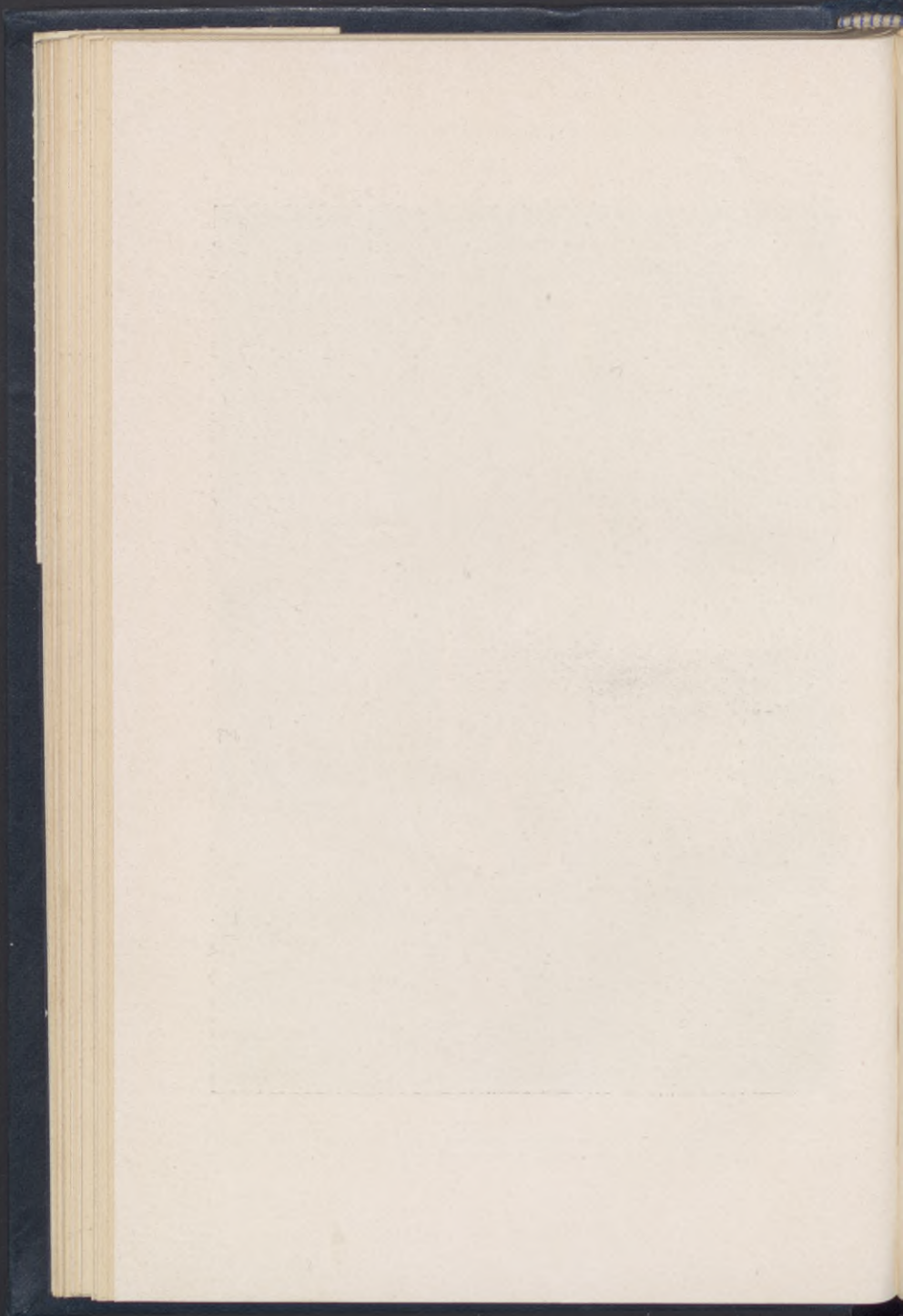
Konungen frågade, från hvilket land han var.

Gunnlög sade det och tillade, att han hade rest den långa vägen till England för att bedja konungen lyssna till ett kväde, som han hade diktat om honom.

Konungen sade, att han gärna ville höra kvädet. Och Gunnlög framförde det med stor skicklighet.

Gunnlög i London.

När kvädet var slutadt, tackade konungen Gunnlög och förärade honom i skaldelön en scharlakanskappa, fodrad med kostbart skinn och prydd med guldgaloner.

Konungen gjorde sedan Gunnlög till sin hirdman, och hela den vintern stannade han vid konung Etelreds hof.

Fram emot våren kom Gunnlög i strid med en våldsam bärsärk, som var en plåga för landet. Denne fälldes af Gunnlög i envig, och för detta stordåd blef Gunnlög högligen prisad och berömd i hela England.

När skeppsfarten började, bad Gunnlög konungen om lof att för en tid draga ut till sjös. Konungen tillstodde det. Och Gunnlög kvad en afskedssång till konungens ära. Konungen gaf honom till belöning härför en dyrbar armring samt bad honom snart komma åter, hvilket Gunnlög lofvade att göra.

Gunnlög i Irland.

Med några köpmän seglade nu Gunnlög till Dublin, där Irlands dåvarande härskare, konung Sigtrygg Silkeskäg, hade sitt säte. Hos denne konung gjorde Gunnlög strax ett besök, hälsade honom vördsamt, nämnde sitt namn och frågade, om han täcktes lyssna till ett kväde, som han hade diktat om honom.

»Gärna vill jag lyssna till det», sade konungen.
»Aldrig förr har någon diktat ett kväde till mig.»

Därefter kvad Gunnlög en drapa (ett lofkväde) till konung Sigtrygg.

Konungen var högligen belåten med sången och tackade Gunnlög för den heder, han hade bevisat honom.

Därefter sände konungen efter sin skattmästare och sporde honom, hvad Gunnlög borde hafva i skaldelön.
»Männe tvenne handelsskepp vore nog?» undrade han.

»Andra konungar pläga gifva i skaldelön en eller annan dyrbarhet», upplyste skattmästaren, »t. ex. någon kostbar klädnad, någon ring eller dylikt.»

Konungen gaf då Gunnlög sin egen bästa dräkt, en med guldhäktor besatt kjortel samt en kappa med präktigt skinnfoder, och därtill en guldring, som vägde en hel mark.

Gunnlög tackade höfviskt för gåfvan, stannade en tid hos den vänsälle konungen och begaf sig sedan till Orkenöarna.

Gunnlög hos jarlarne.

När Gunnlög kom till Orkenöarna, trädde han fram till Sigurd jarl, som då rådde där, och bad honom lyssna till ett kväde, som han hade diktat till hans ära.

Jarlen svarade, att han gärna ville höra ett kväde, diktadt af en så högättad isländare som Gunnlög.

Kvädet var en »flock» (ett enklare skaldestycke än drapa), och med stor gunst blef det mottaget af jarlen. I skaldelön fick Gunnlög en yxa med bredt blad, belagdt med silfver.

Jarlen, som städse var vänligt stämd mot alla isländare, bad Gunnlög stanna kvar och blifva hans man. Men Gunnlög tackade och sade, att han nödgades resa till Svitiod.

Gunnlög seglade nu till Kongahälla (Kungälf) och tog där en vägvisare, som ledsagade honom till Skara.

En gammal jarl, som hette Sigurd, rådde i Västergötland och bodde i Skara. Inför honom framträdde Gunnlög och bad att få framföra ett kväde, som han hade diktat om honom.

Jarlen åhörde kvädet med nöje, lönade skalden rikligen och bjöd honom att den vintern vara hans gäst.

Under julen ställde jarlen till ett gille på sin gård. Eu af gilledagarna kommo tolf unga män från Norge med julgåfvor från Erik jarl till jarlen i Skara. Sigurd jarl tog väl emot dem och lät dem vid bordet sitta bredvid Gunnlög.

Många unga västgötar voro ock inbjudna, och stor gamman rådde vid bordet.

Fram på aftonen började de unga västgötarne att högligen prisa sin jarl Sigurd. Ingen jarl vore dråpligare än han, menade de.

»Jo», menade norrmännen, »vår jarl Erik är en dråpligare man.»

Och härom uppstod nu en häftig träta mellan norrmännen och västgötarne.

Af båda parterna valdes då Gunnlög till skiljedomare. Han skulle afgöra, hvilken af jarlarne vore den ypperste.

Gunnlög kvad då en visa, i hvilken han prisade båda jarlarne lika mycket. Han erkände dock i sången, att Erik på sin böljehäst hade ridit längre öster ut än Sigurd!

Både norrmän och västgötar voro belåtna med skiljedomen, i synnerhet norrmännen.

När dessa kommo åter till Erik jarl, medförande till honom julgåfvor från Skara-jarlen, omtalade de Gunnlögs dom. Och Erik förkunnade, att Gunnlög Ormtunga för den domens skull alltid i hans rike skulle hafva frid och hägn.

Gunnlög i Svitiod.

Af Sigurd fick Gunnlög en vägvisare, som förde honom från Skara till Uppsala, där Olof Skötkonung då hade sitt säte.

Äfven af denne härskare blef Gunnlög väl emottagen, men konung Olof ville dock af annan man veta, hvad an-

seende Gunnlög hade i sitt hemland. Han vände sig därför till en isländing vid namn Ram, Skald-Ram kallad, och bad honom säga, hvad han visste om Gunnlög.

Skald-Ram var en ståtlig man, hög och rak till växten samt fager till utseendet, fastän han nu var något till åren. Med höfviska later steg han upp från gästbänken, trädde fram till konungen och sade: »Herre konung, jag kan om denne främling säga eder, att han är af den yppersta ätt samt själf en så käck och oförfärad man, att han väl förtjänar att af eder blifva mottagen.»

»Hans plats må då blifva vid din sida, Ram», sade konungen.

Då steg Gunnlög fram inför konungen och sade: »Jag har ett kväde att framföra till dig, herre konung, jag beder dig äska ljud i salen, så att min stämman kan blifva hörd.»

Men konungen svarade: »Sätt dig ned först, isländing! Ej hafva vi ännu tid att lyssna till några kväden.»

Gunnlög tog då plats bredvid Skald-Ram. De båda isländingarne hade mycket att språka om med hvarandra och tycktes blifva goda vänner.

Efter några dagar trädde Gunnlög åter fram inför konungen och bad att få framföra sitt kväde.

»Nåväl, så kväd då!» sade konungen.

Men i detsamma kom Ram, som också var skald, och bad, att konungen skulle lyssna till ett kväde, som han hade diktat.

»Men jag ber att först få framföra mitt», sade Gunnlög, »eftersom jag först anmälde mig.»

»Nej, min rätt är det att kväda först, eftersom jag längre varit vid hofvet», menade Ram.

»Hvar manne din far var min fars öfverman?» sporde Gunnlög Ram.

»Ingenstädes», sade Ram. »Men ej tillkommer det oss att gräla om företrädet. Må kungen själf afgöra saken!»

»Gunnlög Ormtunga må kväda först», sade kungen, »ty han, som är yngst och hetsigast, har svårast för att vänta.»

Och så kvad Gunnlög den drapa, han hade diktat till Olof Skötkonung.

När Gunnlög hade lyktat sången, vände sig konungen till Ram och frågade honom, hvad han tyckte om Gunnlögs kväde.

»Bra, herre», svarade Ram. »Kvädet är fullt af stora ord. Men ej är det fagert utan sträft och kallt likasom Gunnlögs eget sinnelag.»

Därefter framförde Ram sitt kväde. Det var en flock. Och när han hade slutat, bad konungen Gunnlög säga, hvad han tyckte om Rams kväde.

»Kvädet är fagert likt Rams eget anlete», sade Gunnlög. »Men obetydligt är det allt igenom. Och hvarför diktar du en flock om konung Olof?» tillade han, vänd till Ram. »Finner du honom ej värd en drapa?»

»Vi skola här ej tvista om den saken», sade Ram, »men gömdt är icke glömdt.»

Därmed skildes Ram och Gunnlög för den gången.

En tid därefter bad Ram konungen att få resa bort. Konungen tillstodde honom det och gaf honom många dyrbara afskedsgåfvor.

När Ram var resfärdig, sade han till Gunnlög: »Nu må du veta, Gunnlög Ormtunga, att vänskapen oss emellan är slut. Lika stor skam och skada, som du velat bringa öfver mig, skall jag nu bjuda till att bringa öfver dig.»

»Föga röra mig dina hotelser», sade Gunnlög. »Den dag skall ej randas, då du hålles i större ära än jag.»

Skald-Rams frieri.

Skald-Ram seglade nu först till Norge och därifrån på hösten till Island. Alla hans fränder och vänner blefvo glada att återse honom, och hela den vintern var han hemma hos sin fader.

Följande sommar reste Skald-Ram till tinget, och där råkade han en frände vid namn Skafte, som var lagsagoman och väl ansedd.

En dag sade Skald-Ram till Skafte: »Det är så, att jag åstundar att äkta Helga den fagra, Torsten Egilssons dotter på Borg. Och jag vill nu bedja dig, frände, blifva min böneman hos hennes fader».

»Ej går det för sig», svarade Skafte, »ty Helga den fagra är Gunnlög Örmtungas löfteskvinna.»

»Blott tre vintrar skulle Helga vänta på honom, och dessa äro nu förlidna», invände Ram, »och dessutom är Gunnlög nu för tiden alltför stormodig att bry sig om det aftalet.»

»Nå, så låtom oss då göra efter din önskan», sade Skafte.

Och så gingo Skafte och Skald-Ram till Torsten Egilssons tingsbod och blefvo där af Torsten rikligt undfägnade.

Sedan de hade ätit och druckit, sade Skafte till Torsten: »Min frände Ram är hitkommen för att af dig begära din dotter Helga till äkta. Du känner nogsamta hans ätt och hans egen duglighet samt hans vänners stora makt och anseende.»

Torsten svarade, att Helga var bortlofvad till Gunnlög, Illuges son, och att han ingalunda ärnade svika sitt löfte till honom.

»Men äro de icke förlidna de tre vintrar, som skulle utgöra Helgas väntetid?» sporde Skafe.

»Jo, men han kan komma i sommar», svarade Torsten. »Att nu tala om den saken tjänar till intet. Först nästa sommar, då vi råkas här, kan frågan afgöras.»

Och därmed fingo Skald-Ram och hans böneman lämna Torstens tingsbod.

Helga satt emellertid hemma på Borg och väntade, att Gunnlög skulle återkomma. Men äfven denna sommar förflöt, utan att Gunnlög hördes af.

Vid nästa ting framförde Skafe än ifrigare Skald-Rams frieri. Men Torsten svarade, att han ville rådgöra med Gunnlögs fader, innan han kunde bestämma sig.

Därpå gick han till Illuge och sporde honom, om han ansåg honom vara löst från löftet till Gunnlög.

»För visso är du det, om du så vill», svarade Illuge. »Något annat kan jag ej säga om denna sak, då jag själf ej känner något om min sons tankar och planer.»

Då gick Torsten till Skafe och uppgjorde brudköpet med honom. Och så beslöts det, att Skald-Rams bröllop med Helga den fagra skulle stå på Borg den första vinternatten (14 oktober) samma år, så vida Gunnlög ej innan den dagen komme tillbaka.

Men Helga den fagras kinder blefvo allt blekare af sorg, ju närmare det led till den dag, då hon skulle bortgiftas med Skald-Ram.

Gunnlög återvänder till England, Norge och Island.

Kort efter Skald-Rams afresa från Uppsala lämnade också Gunnlög Olof Skötkonung och återvände, som aftaladt var, till konung Etelred i England.

England var denna tid nära att komma i krig med Danmark. Etelred blef därför mycket glad öfver att den tappre Gunnlög Ormtunga kom tillbaka.

Hela den vintern stannade Gunnlög vid Etelreds hof. Men då det led till våren, bad han konungen om orlof att resa.

Konungen svarade, att det illa anstode en hirdman att framställa en slik begäran, just när ofrid hotade landet.

Gunnlög måste då stanna i England ännu ett år. Men då intet krig utbröt, fick han äntligen följande vår tillåtelse att resa.

Efter ett kort besök i Norge begaf sig Gunnlög därifrån med en annan isländing, benämnd Hallfred, på väg till Island.

Under vägen berättade Hallfred för Gunnlög, att Skald-Ram friade till Helga den fagra, samt tillade, att många isländare menade, att Skald-Ram ej gaf Gunnlög efter i käckhet och mannamod.

Till svar på detta tal kvad Gunnlög en sång, hvori han uttryckte sin harm emot Ram och sin grämelse öfver att blifva jämförd med honom.

Hallfred var ej heller den, som prisade Skald-Ram. Ett lömskt dåd, som Skald-Ram hade föröfvat, visste han att omtala, och hjärtligt önskade han, att Gunnlög skulle komma lyckligt ifrån sin tvist med honom.

Gunnlög kvad nu en sång, i hvilken han uttalade sitt hopp, att Helga den fagra aldrig skulle svika den vän, som hon hade spelat guldtafvel med i sin barndoms dagar.

Då Gunnlög och Hallfred en dag lade i land vid Rönnhamn på Island, råkade de där en bondeson vid namn Tord, som var mycket djärf och stridslysten. Tord utmanade till brottning den ene efter den andre af skepps-

männen. Och eftersom han förut hade bedt Tor gifva honom seger, öfvervann han dem alla.

Till sist utmanade han äfven Gunnlög.

Knappast hade de börjat brottningen, förrän Gunnlög lyckades slå fötterna undan Tord och kasta honom till marken. Men därvid vred Gunnlög sin ena fot ur led, så att äfven han föll omkull.

»Illa gick det dig nu, Gunnlög,» sade Tord, »och kanske går det dig ej bättre vid din strid med Skald-Ram, som nästa vinternatt skall äkta Helga den fagra. Jag var själf med, må du veta, på tinget, då den saken uppgjordes.»

På detta tal svarade Gunnlög ej ett ord. Hans fot blef strax dragen i led men svullnade mycket. Gunnlög red dock nu till Gällsbacka, och glad blef Illuge att återse sin son.

Gunnlög ville strax gifva sig af till Borg. Men då omtalade hans fader, att det nu vore för sent, ty just den dagen firades Rams bröllop med Helga.

Storligen hågad kände sig Gunnlög att ändå resa till Borg för att störa bröllopsfröjden. Men därifrån hindrades han af sin svullna fot.

Återseendet.

Alltsedan Gunnlög hade lämnat sin löfteskvinna och rest till främmande land, hade hon varit sorgsen till mods. Men den tyngsta af alla hennes dagar var dock den, då hon äktade Skald-Ram.

När bröllopet var lyktadt, följde hon lydigt sin make till hans gård. Men Gunnlög kunde hon ej förgäta. Ty »sent man glömmar, hvad som ung man gömmer.»

Tidigt en morgon hände det, att Helga hörde Skald-Ram jämra sig i sömnen. Och när han vaknade, sporde hon honom, hvad han hade drömt.

Till svar kvad han en sång, hvare han omtalade, att han hade tyckt sig ligga med banesår i sin makas armar, under det att hans säng syntes honom vara full af blod.

»Ej skall jag gråta, om denna dröm går i fullbordan», sade Helga, »ty svekfullt var det af dig att rycka mig ifrån Gunnlög, som för visso nu snart kommer åter.» Därmed började hon häftigt gråta.

Snart därefter spordes det i hela nejden, att Gunnlög var återkommen. Och från den stunden blef Helga så trotsig mot sin make, att hon ej ens ville bo i hans hus utan återvände till sin fader på Borg.

Torstens styfdotter, Hallgerd, som på Helgas bröllopsgille blifvit trolofvad, skulle vid denna tid hafva bröllop hos en frände på gården Skårö.

Illuge och Gunnlög voro ditbjudna. Men då Illuge var resfärdig, satt Gunnlög dyster i hågen kvar inne i stugan och ville ej resa med.

Häröfver blef Illuge misslynt och sade sin son, att det vore en skam för honom att visa sig trånsjuk för en kvinnas skull.

»Dig måtte det ej fattas kvinnor att välja emellan», menade han.

Gunnlög rustade sig då hastigt till resan och följde sin fader.

När de kommo till bröllopgården, fingo Illuge och hans son plats i det ena högsätet och brudgummen och hans följe samt Torsten och Ram i det andra.

Kvinnorna sutto på tvärbänken midt emot Illuge och Gunnlög.

Helga satt närmast bruden. Och sorgsna voro de ögonkast, som hon allt emellanåt sände sin förlorade hjärtevän.

Gunnlög bar den dagen de präktiga kläder, han hade fått af konung Sigtrygg, och prydligare än någonsin såg han ut i den dräkten.

När bröllopsgillet var lyktadt och kvinnorna började göra sig resfärdiga, uppsökte Gunnlög Helga och hade ett långt samtal med henne. Han sjöng också en sång, i hvilken han uttryckte sin sorg och sin smärta samt hotade att straffa dem, som hade skilt honom från hans »väna vif och stulit glädjen ifrån skaldens lif.

Vid afskedet från Helga gaf Gunnlög henne till minne den dyrbara kappa, som han hade fått af den engelske konungen. Därefter kastade han sig i sadeln och red bort till den plats, där Ram stod med sina hästar.

När Ram såg Gunnlög komma, drog han sig baklänges undan för honom. Men Gunnar sade: »Jag ser, att du vet, hvad du förtjänat af mig. Denna gång har du dock intet att frukta.»

Skald-Ram svarade med ett kväde, i hvilket han bad Gunnlög ej träta med honom för en kvinnas skull.

»Bortom hafvet finns ju mången lika fager mö», kvad han.

Men Gunnlög svarade, att för honom funnes det ingen mer än den, som stals ifrån honom, då plikten tvang honom att ej öfvergifva Eitelred.

Mer hunno Gunnlög och Ram ej tala med hvarandra denna gång, ty Illuge och Torsten kommo och skilde dem åt.

Hvar och en for nu till sitt hem. Under den vintern var allt stilla och lugnt.

När sommaren kom, reste Illuge svarte och hans son Gunnlög till tinget.

En dag, då mycket folk var församladt på lagberget, steg ock Gunnlög upp dit, äskade ljud och sade: »Är Ram Anundsson här på lagberget?»

Ram svarade, att han var där.

Då fortsatte Gunnlög: »Du vet, att du har tagit min löfteskvinna ifrån mig. Och för det dådet utmanar jag dig nu till tvekamp på lagberget. Tre dagar härefter må denna kamp äga rum.»

Ram svarade: »Ej annat kunde jag vänta af dig. När du vill, är jag redo att möta dig.»

Alla fränderna tyckte illa vara, att Gunnlög och Ram skulle komma i strid med hvarandra. Men ingen kunde förhindra det, ty på den tiden tillstodde lagen hvar och en, som blifvit förolämpad af en man, att utmana denne till tvekamp.

När tre nätter voro gångna, rustade sig Gunnlög och Ram till striden. Gunnlög följdes till lagberget af sin fader, sin broder och flera andra män. Ram följdes af Skafte och många andra fränder.

På vägen till stridsplatsen kvad Gunnlög en sång. Några rader af den lydde sålunda:

»Glad med goda svärdet
går jag ut i striden.
Hagne Gud i himmeln
huldt med lycka skalden!
Klyfva skall min klara
klinga lockig nacke.
Helgas makes hufvud
hoppe lätt från bålen!»

Ram kvad till svar:

»Skald, ej vet du, hvilken
väl bland skalder hägnas.
Ej ännu i eggen
är min klinga dufven.»*

Ram var den, som skulle gifva första hugget. Och han gaf det med sådan kraft, att hans svärd brast i tu,

* Öfvers. af A. U. Bååth.

då det träffade Gunnlögs sköld. Svärdsudden studsade och rispade därvid Gunnlögs kind men så lindrigt, att Gunnlög ej däraf hade något men.

Gunnlögs fader och flera andra män lupo emellan de stridande för att skilja dem.

Och båda voro också villiga att upphöra med striden, ty Gunnlög påstod, att Ram nu var besegrad, därför att han var vapenlös, och Ram förklarade, att det var Gunnlög, som var besegrad, därför att han var sårad.

Ingen af dem ville erkänna sig vara öfvervunnen.

Gunnlögs stridslust upplammade då å nyo. Men Illuge förbjöd sin son med faderlig myndighet att åter upptaga striden.

Gunnlög lydde men uttalade med stor häftighet den önskan, att han och Ram måtte mötas en gång så långt borta, att inga fränder mäktade skilja dem åt.

Denna tvekamp var den sista, som hölls på Island, ty redan nästa dag vardt all tvekamp i lag förbjuden.

Sedan Gunnlög med sin fader hade återvändt till hemmet, gick han en dag med sin broder Härmund till Yxån för att bada.

På andra stranden af ån lustvandrade Helga den fagra och några andra kvinnor.

»Ser du din väninna, Helga den fagra?» sporde Härmund.

»Visst ser jag henne», svarade Gunnlög. »Men

litet nu sig lönar
långtansfullt att blicka,
att den saneljusa
se i mörka ögon.»

Bröderna gingo nu öfver ån. Och Helga och Gunnlög samtalande länge med hvarandra.

När Gunnlög sedan återvände, såg han Helga stå kvar och stirra efter honom. Och han kvad då åter:

»Hennes blickar blänka
blixtnabbt såsom falkens.
Sköna ögon skjuta
skenet in i mina.»*

En tid därefter, då Gunnlög en morgon vaknade, trädde Skald-Ram in i hans sofrum i spetsen för tolf beväpnade män. Gunnlög sprang strax upp och fattade sina vapen. Men Ram sade: »I dag har du intet att frukta af mig. Jag vill blott mana dig att nästa sommar möta mig i Norge, på det att vi där må kämpa vår tvekamp. Där skola våra fränder ej hindra oss.»

»Det är att tala som en man», svarade Gunnlög. »Villigt mottager jag din mening.»

Därpå bjöd Gunnlög Ram att såsom hans gäst hålla till godo med hvad han hade att bjuda honom. Ram tackade för hans gästfrihet men sade, att han nödgades strax resa hem igen. Därmed skildes de.

Gunnlög Ormtungas och Skald-Rams tvekamp i Norge.

När det led till sommaren, rustade Ram sitt skepp och beredde sig att segla till Norge. Hans fränder sörjde mycket öfver att han åter skulle utsätta sig för döden. Men Ram sade, att då hvarken han eller Helga kunde känna sig lyckliga, eftersom Helgas hjärta tillhörde Gunnlög, så vore det bäst, att antingen han eller Gunnlög blefve undanröjd från jorden.

Med god vind seglade Ram till Trondhjem. Men ej så Gunnlög. Senare än Ram blef han färdig att af-

* Öfvers. af A. U. Bååth.

segla. Och sådan motvind fick han under sin färd, att han, då hösten inbröt, ej hade hunnit längre än till Orkenöarna. Där öfvervintrade han hos Sigurd jarl. Med honom drog han följande sommar ut på vikingatåg och vann stor berömmelse för sin tapperhet.

Sommaren därefter seglade Gunnlög ändtligen till Norge. Här uppsökte han strax Erik jarl och blef af honom mottagen med stor vänskap. Men då jarlen fick veta, att en tvekamp mellan Gunnlög och Skald-Ram skulle äga rum, blef han mycket vred och förbjöd dem strängeligen att hålla tvekamp i hans rike.

Gunnlög stannade den vintern hos jarlen, men beständigt var han tyst och sorgsen till mods.

När våren kom och Gunnlög en dag gick ut att förlusta sig i det gröna, fick han se en hop män stå i ring midt på en slätt. Inuti ringen höllo tvenne beväpnade män på att fäkta mot hvarandra. Den ene af dessa skulle föreställa Gunnlög och den andra Ram, under det att den glammande hopen omkring dem föreställde norska folket, som gjorde spe af isländingarne för deras senfärdighet att göra, hvad de ämnade.

Gunnlög förstod, att detta var tillståndt för att håna honom, men han sade ingenting utan gick tyst sin väg.

Följande dag gick Gunnlög med sina följeslagare inför jarlen och bad honom om vägvisare till Levanger dit han visste, att Ram hade rest. Jarlen lämnade honom tvenne män till vägvisare, och genast begaf sig Gunnlög med dem och sitt öfriga följe åstad för att uppsöka Ram.

Men när Gunnlög kom till Levanger, hade Ram rest därifrån.

Gunnlög red nu vidare framåt Verdalen för att hinna upp Ram. Men hvart Gunnlög kom, fick han höra att Ram hade rest förbi.

Nu beslöt Gunnlög att ej hvila, förrän han hade upphunnit Ram. Natt och dag fortsatte han färden utan rast eller ro, tills han äntligen en morgon i soluppgången fick se Ram och hans följe rida ett stycke framför sig.

På ett näs, benämndt Dinganäs, stannade Ram. Och Gunnlög sporrade då sin häst och red fram till honom.

»Väl, att vi två äntligen hafva träffats!» sade Gunnlög.

»Ja, därmed är äfven jag högligen belåten», sade Ram och tillade sedan, att det nu tillkom Gunnlög att afgöra, om de båda skulle kämpa ensamma med hvarandra eller om deras följesmän skulle deltaga i striden.

Gunnlög svarade, att Ram finge bestämma den saken.

Men nu framträdde bådats följesmän och förklarade, att de ingalunda likade att sysslolösa åse en sådan kamp, dela den ville de alla.

Då ordnade sig de stridande till att gå emot hvarandra, lika många på hvarje sida. Men de vägvisare, som jarlen lämnat, blefvo tillsagda att stå bredvid som vittnen till stridens utgång.

Alla stredo de nu med mannamod och stor tapperhet. Men ej dröjde det länge, innan alla följesmännen voro fallna. Gunnlög och Ram kämpade därefter en väldig tvekamp. Gunnlög brukade det oförlikneliga svärd, han fått af den engelske konungen. Och med detta gaf han slutligen Ram ett så kraftigt hugg, att Ram därvid förlorade sin ena fot.

Ram höll sig dock ännu uppe. Med den blödande benstumpen stödd mot en trädstubbe sökte han att fortsätta striden, tills Gunnlög bad honom upphöra. »Du är ju ur stånd att strida nu», sade han, »och ej lyster det mig att längre kämpa med dig, så lemlästad som du nu är.»

Gunnlögs och Skald-Rams tvekamp.

[Faint, illegible text covering the majority of the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

»Visserligen har jag lidit en svår skada», sade Ram, »men finge jag blott något att dricka, så skulle jag dock ännu en stund hålla ut.»

»Lofvar du att ej handla svekfullt mot mig, så skall jag bringa dig vatten i min hjälm», sade Gunnlög.

Ram lofvade det men höll ej ord. I detsamma Gunnlög räckte honom den vattenfyllda hjälmen, högg han med sitt svärd till Gunnlög, så att denne fick ett dödligt sår i sitt hufvud.

»Svekfullt handlade du mot mig», sade Gunnlög.

»Sant är det», sade Ram, »men jag kunde ej unna dig att äga Helga den fagra.»

Därefter kämpade de åter med hvarandra, tills ändtligen Gunnlögs svärd genomborrade Skald-Rams hjärta.

Såret på Gunnlögs hufvud blef nu förbundet af vägvisarne, hvarunder Gunnlög kvad en sång om den strid, han hade kämpat för Helga.

När sången var lyktad, lyfte vägvisarne Gunnlög upp på hans häst och förde honom till Levanger.

Efter tre dagar utandades han sin sista suck, sedan han af en kristen präst hade mottagit tröst och hugsvalelse.

I Levangers kyrka blef Gunnlög Ormtunga begravnen. Och som en stor skada blef det räknadt, att tvenne så stora skalder och så tappra hjältar skulle vålla hvarandra döden för en kvinnas skull.

Slutet.

När några år hade gått efter Gunnlögs och Rams död, bortgifte Torsten Egilsson sin dotter Helga den fagra med en man vid namn Torkel. Helga följde honom till hans gård, men ständigt tänkte hon på Gunnlög

och kunde aldrig lära att älska sin make, fastän denne var en dråplig man och en god skald.

Helgas största glädje var att breda ut den präktiga kappan, som hon en gång hade fått af Gunnlög, och att sedan sitta och stirra på den.

Sedan hon många år varit gift med Torkel, satt hon en dag vid eldarna i salen, lutad mot sin makes bröst. Plötsligt bad hon att få kappan till sig. När hon mottog den, reste hon sig upp, utbredde den framför sig, betraktade den med ömhet och föll i detsamma död ned i sin makes armar.

Torkel kvad en sorgesång vid hennes bår och lät sedan högtidligt begrafva henne i Rördalens kyrka.

Härmed lyktar sagan om Gunnlög Ormtunga och hans trogna ungdomsbrud, Helga den fagra.

Sagan om Grette den fredlöse.

Grette i sitt hem.

En gård på Island hette Berg, och en bonde vid namn Åsmund bodde där. Åsmund hade många söner, en ibland dem hette Grette.

Grette hade rödt hår och ett bredt fräknigt ansikte och var till sinnelaget våldsam och egensinnig.

Af sin fader fick Grette ej stor kärlek, men hans moder hyllade honom så mycket mer.

En dag, då Grette var omkring tio år gammal, tillsade honom hans fader, att han skulle taga sig något för och ej gå som en odåga i hemmet.

»Att arbeta är ej min sak», svarade Grette, »men du kan ju säga, hvad du vill att jag skall göra».

»Du skall vakta mina gäss och mina gåsungar», svarade Åsmund.

Detta behagade ej Grette, ej heller hans moder. Men Grette måste dock lyda sin fader.

Frampå hösten fick Åsmund veta, att alla hans gåsungar voro dödade samt att alla de gamla gässen voro vingbrutna.

Med vrede sporde Åsmund, om det var Grette, som hade bedrifvit detta ofog.

»Visst är det jag», sade Grette skrattande. »När det började bli kallt, så vred jag af ungarna deras halsar. Jag skulle nog hafva mäktat döda de gamla gässen också, om jag hade velat.»

Följande höst befallde Åsmund sin son Grette att sköta hästarna.

Ja, det behagade Grette bättre än att vakta gås-ungar, sade han.

»Men nu skall du göra, som jag säger dig!» sade fadern. »Jag har ett brokigt sto, som heter Keingåla, och detta förstår sig på väder och vind. När Keingåla inte vill lämna stallet, kan du vara säker på att det blir oväder. Och då skall du låta både henne och de andra hästarna stanna inom hus.»

»Inte lönar det att lita på märrens vett, hellre litar jag väl på mitt eget», menade Grette. Och så tog han i tu med att sköta hästarna.

Ända till jul gjorde Grette sin sak bra. Men så blef det en hård vinter och mycken snö, och då frös Grette och ville helst komma ifrån sin befattning.

Hur svårt väder det än var, ville Keingåla ut. Och aldrig fick Grette henne med sig hem om kvällarna, förrän det blef mörkt.

Grette vardt slutligen så förbittrad på Keingåla, att han en dag tog sig för att grundligt tukta henne. Tidigt en morgon, då han kom till stallet, hoppade han upp på hennes rygg och gaf henne med sin knif en djup rispa tvärs öfver nacken och nedåt båda sidorna. Keingåla stampade i spiltan och slog med hofvarna så ursinnigt, att Grette föll af. Och då han åter tog tag i det stackars djuret för att komma upp på dess rygg, skadade han det än värre.

När Keingåla ändtligen kom ut, ville hon ej äta, utan lopp snart åter in i stallet.

Grettes fader märkte till en början ingenting, då han på kvällen kom till stallet för att se till hästarna. Men så började han att stryka Keingåla på ryggen, och då fick han se, hur det stod till med henne.

Grette fick välförtjänt straff för sitt ofog. Och Keingåla blef genast dödad, för att hon skulle slippa att längre plågas.

Grette blir fredlös och lämnar hemmet.

När Grette var fjorton år, var han stor och grof som en fullvuxen man, och starkare var han än alla andra.

En dag kom han i slagsmål. Han slog då ihjäl sin motståndare, och för den illgärningen blef han dömd att som fredlös lämna Island och vara borta i tre år.*

Grette gjorde sig strax redo att lämna landet. Före afresan bad han sin fader om några vapen att försvara sig med. Men därtill svarade fadern nej. Grette hade ingenting förtjänat, menade han, och skulle ej få något med sig mer än reskosten.

»Den, som intet har fått, har intet att löna», sade Grette. Och därmed skildes han från sin fader.

Grannar och fränder kommo för att säga Grette farväl, men ingen bad honom vara välkommen åter.

En fanns dock, som brydde sig om Grette, och det var hans moder. Gråtande följde hon honom ett stycke på vägen. Och då hon sade honom farväl, framdrog hon ett svärd, som hon bar under sin kappa, räckte det till Grette och sade, att hon väl visste, att han komme att behöfva det.

* En fredlös man hade ej rättighet att få skydd af någon. Hvem som ville fick döda honom utan att böta därför.

Grette tackade sin moder och sade, att det svärdet var honom dyrbarare än allt annat, därför att han hade fått det af henne.

Grette till sjös.

När Grette kom ombord på det skepp, som skulle föra honom från Island, lade han sig ned i ett hörn och låtsade sofva. Han ville ej hjälpa till med något, vare sig att ösa skeppet eller att passa på seglen såsom de öfriga skeppsmännen. Ej heller ville han köpa sig fri från dessa sysslor.

Då skeppet hade kommit ut på öppna hafvet, vräktes det af vågorna hit och dit och blef så fullt af vatten, att det var nära att sjunka.

Sjöfolket slet ondt och försökte på allt sätt förmå Grette att hjälpa till. Men Grette rörde sig ej utan låg blott och diktade nidvisor, när de andra arbetade för skeppets räddning.

Slutligen gick skeppets styresman fram till Grette och kvad en nidvisa om honom, i hvilken det stod, att till och med kvinnorna föraktade Grette för hans lättja. Och då reste sig äntligen Grette som en björn ur sitt ide, och sade, att han skulle visa, hvad han dugde till.

På den tiden funnos ej pumpar på skeppen. Man använde pytsar att ösa med. Och styrmannen tillsade nu Grette att fylla i pytsar lika fort, som två män hunno att tömma dem. Grette fyllde då i pytsarna med sådan fart, att de två männen blefvo alldeles uttröttade. Fyra andra kommo till hjälp, men äfven dessa tröttnade. Det behöfdes slutligen åtta män till att tömma de pytsar, som Grette ensam hann att fylla.

På detta sätt skaffade Grette snart bort allt vatten, som hade trängt in i skeppet. Och från den stunden

Grette får svärdet.

fick Grette ett annat rykte än förut. Och han fortfor nu också att arbeta mer än alla andra.

Skeppet gick emellertid framåt med god vind i seglen. Men så en natt, då det var stark dimma, stötte det på grund och blef därvid illa skadat.

Skeppsfolket måste rädda sig i småbåtar, och när det äntligen blef ljust, upptäckte de skeppsbrutna, att de hade kommit till en ö i Norge, benämnd Haramsön.

På denna ö bodde en mäktig höfding vid namn Torfinn. Denne lät sätta ut en stor båt med sexton åror och medsände trettio man för att rädda skeppet. Men endast något gods kunde bärgas. Själftva skeppet sjönk tillika med en mängd varor.

Torfinn tog de skeppsbrutna med hem till sin gård och undfägnade dem rikligt med mat och dryck. Efter några dagar drogo dessa vidare in i Norge. Men Grette stannade hos Torfinn.

Grette går ned i Kåres hög.

Grette besökte ofta en af Torfinns grannar, som hette Ådun, och tycktes blifva god vän med honom.

En dag, då de båda vännerna voro ute tillsammans, fick Grette se en stor eld blossa upp ett stycke från Åduns gård.

Grette sporde strax, hvad det kunde betyda. Men Ådun svarade blott, att den saken ej var något att tala om.

»Hemma i vårt land skulle man tro, att den elden brunne öfver en dold skatt», sade Grette. Men Ådun vidhöll, att man ej borde bry sig om elden.

»Jag måste dock hafva reda på, hvem som har tändt den», envisades Grette.

»Jag vet blott», sade Ådun, »att Torfinns fader Kåre ligger begravnen på näset, där vi se elden brinna, och att elden säges vara en spökeld.»

»Bra, att jag fick veta det», sade Grette. »I morgon kommer jag hit igen, och då måste du hafva spadar i beredskap åt mig.»

»Om du rör högen, så får du Torfinn till ovän», sade Ådun. Men Grette menade, att det ej gjorde något. Han måste veta, hvad gamle Kåre hade med sig i högen.

Nästa morgon möttes Grette och Ådun vid Kåres hög. Ådun hade en stor spade med sig, och strax började Grette att gräfva upp högen. Då han slutligen råkade på ett lager af bjälkar, som var lagdt nederst i högen, ref han upp dessa och gick därefter ned i grafven.

Alldeles mörkt var det där nere, och en svår lukt kände han.

När Grette länge hade famlat omkring sig för att få reda på, hvad som fanns i grafven, träffade han slutligen på några hästben. Därefter stötte han plötsligt mot en stol, och nu märkte han, att en man satt på stolen med sina fötter på en kista, full af silfver och guld.

Grette tog genast i kistan och ämnade bära den upp i ljustet. Men nu fattade mannen, som satt på stolen, tag i honom och tycktes ej vara sinnad att släppa honom. Grette kastade kistan ifrån sig och började brottas med den hemske grafmannen. Längre hade denne öfverhanden. Men slutligen högg Grette till honom med sitt svärd, så att hans hufvud föll af. Detta lade han nu bakom hans rygg, tog åter upp kistan och klättrade med den upp ur grafven. Högt ropade han nu på Ådun. Men Ådun hade gått sin väg, viss att Grette var död. Grette gick då med sin kista fram till Torfinns gård.

När han kom in i stugan, sutto alla till bords vid sin aftonmåltid. Torfinn sporde honom, hvilka viktiga

ting det kunde vara, som hindrade honom att passa på måltiderna.

»Många och mycket måste göras sent», svarade Grette. Och därmed började han plocka upp skatterna ur kistan. Bland dessa dyrbarheter fanns det också en stridsyx, som var mycket märkvärdig. Torfinn blef högeligen förvånad, då han fick se den, och sporde Grette i häftiga ordalag, hvar han hade funnit en sådan skatt.

Grette kvad då en sång, i hvilken han omtalade det verk, han hade utfört i högen, och han slutade sången med de ord, att om denna stridsyx en gång blefve hans, så skulle han aldrig skiljas ifrån den.

Torfinn svarade, att Grette aldrig skulle bli ägare af den yxan, så vida han ej utförde något riktigt storverk.

Bärsärkarnes besök.

Vid denna tid funnos tvenne vikingar, som åstadkommo mycket ondt och gjorde stor skada i Norge. De voro bärsärkar, och den en ene af dem hette Tore Tomb och den andre Ögmund onde. När bärsärkaraseriet kom öfver dem, beto de i sina sköldar, vrålade som ulfvar och foro fram som de vildaste djur. Alla, som kommo i deras väg, höggo de ned. Hvarken vän eller fiende skonades.

Slutligen blefvo dessa ogärningsmän af Norges styresman, Erik jarl, dömda att vara fredlösa. Och den, som ifrigast hade påyrkat den domen, var Torfinn. De båda bärsärkarne hyste därför ett bittert hat till Torfinn och lurade ständigt på hämnd.

Vid jultiden reste Torfinn bort till en gård, som han hade på fastlandet. Men husfrun var hemma hos barn och tjänarinnor. Och Grette med åtta huskarlar skulle under husbondens frånvaro vakta gården.

En dag fick Grette se ett skepp, som styrde rakt mot ön. Det var ej stort, men mycket ståtligt såg det ut; ty från den ena stammen till den andra var det besatt med sköldar.

När skeppet hade lagt till, sprungo skeppsmännen i land. De voro tolf till antalet och sågo långt ifrån fredliga ut. Med stor fart drogo de upp skeppet. Och därefter begåfvo de sig till Torfinns båthus. Här funno de Torfinns båt, hvilken var så stor, att det vanligen fordrades trettio män till att få den i sjön. Men dessa tolf karlar drogo den med lätthet ut i fjorden, hvarefter de buro sin egen båt in i båthuset.

Grette gick nu fram till dem, sporde dem, hvilka de voro samt hvad deras höfding hette.

»Jag och min broder äro höfdingar på skeppet», svarade den man, som Grette talade till. »Mitt namn är Tore Tomb och min broder heter Ögmund. Jag tänker, att din husbonde Torfinn känner till oss. Säg oss, om han är hemma!»

»Aldrig kunden I båda komma lägligare», svarade Grette. »Torfinn är bortrest och kommer ej hem förrän mot slutet af julen. Endast husfrun är hemma med sina barn och tjänare. Fullt upp af mat och öl finns det i huset. Jag skall sörja för att I blifven väl förplägade, om I viljen följa mig.»

Alla tackade och följde Grette, som under vänligt samspråk förde dem in iorstugan.

När husfrun hörde Grettes vänliga tal, ropade hon honom och frågade, hvilka gäster som voro komna.

»Tore Tomb och Ögmund onde äro komna med tolf män», svarade Grette. »Helt visst ärna de stanna här öfver julen, och bra är det, ty här är i sanning numera något folktomt.»

»Vet du ej, att dessa män äro de värsta nidingar!» utropade husfrun med stor förfäran. »Att föra dem till gården var att illa löna Torfinn, som tog dig hit, fattig och skeppsbruten, och lät dig stanna här öfver vintern.»

»Bättre är, att du hjälper dina gäster af med de våta kläderna än att stå här och gråla på mig», sade Grette. Men husfrun och alla de andra kvinnorna grepos af en sådan fruktan för de farliga gästerna, att de gråtande sprungo till skogen och gömde sig.

»Lämnen nu edra vapen och edra våta kläder till mig», sade Grette, »så skall jag förvara dem, och hållen sedan till godo med hvad huset förmår!»

»Aldrig har jag träffat okänd man så vänskaplig som du», sade Tore Tomb. »Hvad lön begär du för dina tjänster?»

»Lön har jag ej tänkt på att få», svarade Grette. »Men om vi äro lika goda vänner, då I dragen härifrån, så vill jag gärna slå mig i lag med eder.»

Åt detta anbud blefvo alla vikingarne storligen glada och ropade högljudt, att Grette strax skulle ingå vänskapsförbund med dem. Men Grette svarade, att han först ville föra dem in i Torfinns fatbur. Och det voro vikingarne gärna med om.

När vikingarne grundligt hade förplägat sig i den väl försedda fatburen, blefvo de mycket upprymda och började att puffa Grette fram och tillbaka emellan sig. Men nu, då de minst anade det, rusade Grette ut, smällde igen dörren och läste den på yttre sidan.

Därefter sprang Grette till husfrun och ropade: »Nu, husfru, hafva vi fått vildt, som duger! Finns här några vapen?»

»Visst hafva vi vapen», svarade husfrun dystert. »Men hvem vet, hur du komme att bruka dem.»

»Den saken skola vi sedan tala om», sade Grette häftigt. »Gif mig blott vapen! Ett sådant tillfälle som detta kommer aldrig åter.»

»Gud nåde oss och stå oss bi!» suckade husfrun. Och så lofvade hon Grette att taga Kåre den gamles goda stridsyxan samt spjutet, som hängde öfver Torfinns säng. »Och ej skola de vapnen svikta», sade hon, »om du blott har mod.»

Skyndsamt tog Grette vapnen och rusade ut. I trappan, som ledde upp till fatburen, mötte han bärsärkarne, som i vildt raseri hade brutit sig ut genom väggar och dörrar. Bärsärkagången hade nu kommit öfver dem. De beto i sina sköldar, gnisslade med tänderna och tjöto som hundar och ulfvar.

Men nu kastade Grette mot dem sitt spjut med sådan kraft, att det gick tvärt igenom Tore Tomb och in i bröstet på Ögmund. Båda föllo döda till marken.

De öfriga bärsärkarne försvarade sig med bjälkar och hvad de fingo tag uti. Men slutet blef dock, att Grette fällde alla utom tre, hvilka under den mörka natten räddade sig genom flykt.

När Grette kom åter till gården, hade husfrun tändt ljus i alla gluggar, för att Grette skulle hitta vägen hem. Och då han kom i dörren, gick hon emot honom och sade: »Ett stordåd har du utfört, Grette. Hela vårt hus har du räddat från skam och skada. Stor tack är du värd!»

»Jag är väl densamme nu som för några timmar sedan, då jag fick höra blott hårda ord af er», sade Grette.

När Torfinn kom hem och fick höra hvad som skett, tackade han Grette och prisade honom storligen för hans gärning samt bad honom stanna i hans hus, så länge han behagade.

Följande vår lämnade dock Grette Torfinns gård. Till afskedsgåfva mottog han nu den dyrbara stridsyxan. Och aldrig skilde han sig från den, så länge han lefde. Torfinn bad honom komma åter och lofvade honom vänskap och skydd i alla skiften.

Grette i Hålogaland.

Grette drog norr ut och blef öfverallt väl bemött för det stordåds skull, som hade utfört hos Torfinn. Alla i landet voro honom tacksamma, därför att han hade dräpt de vilda bärsärkarne.

När hösten inbröt, kom Grette till Hålogaland. En förnämlig bonde vid namn Torkel bodde där på sin gård. Och af honom blef Grette mottagen med mycken gästfrihet. Torkel bjöd honom stanna i hans bus öfver vintern. Och gärna tog Grette emot den inbjudningen.

En frände till Torkel vid namn Björn gästade också hos Torkel. Denne man förde ett dåligt lif och var därför illa ansedd af alla på gården. Ej heller Grette kunde lida honom. Och ej likade Björn Grette.

En dag i början af vintern hände det, att en björn kom fram ur sitt ide. Och denne var så vild och ond, att han sparade hvarken människor eller djur. Folket trodde, att det var Torkels frände Björn och hans skojande kamrater, som hade jagat upp nalle ur hans ide. På Torkels gård gjorde det rasande vilddjuret stor skada. Torkel uppbådade därför alla sina män och tillsade dem att taga reda på björnens ide. Snart funno de det och omtalade för Torkel, att det var beläget ett stycke därifrån mellan tvenne lodräta klippor.

Björn, som ständigt var skrytsam, sade då till Grette, att han tänkte ensam gå till idet och leka en lek med

sin namne. Ej var han rädd för något, menade han, det skulle alla få märka.

Grette svarade intet på detta skrytsamma tal.

Kort därefter begaf sig Björn af till björnens ide. Strax märkte han, att nalle var där, ty han hörde hans brummande.

Björn lade sig utanför hålan med en sköld öfver sig och väntade, att nalle skulle komma ut, som han brukade. Men då nalle inte syntes till, blef Björn slutligen sömnig. Och efter en stund somnade han under sin sköld.

I detsamma kom nalle ut, grep skölden och kastade den utför berget samt sparkade med sin ena tass till den sofvande, så att han vaknade. Darrande af förfäran rusade Björn upp och lopp hem det fortaste han förmådde.

På morgonen hjälpte honom hans kamrater att upptaga skölden ur moraset, dit nalle hade kastat den. Och mycken smälek fick Björn lida för den misslyckade leken med björnen.

Vid jultiden gick Torkel själf till björnens ide med sju män i följe, bland dem Grette och Björn.

Meningen var nu att på allvar angripa och döda det farliga djuret. Men detta var ingen lätt sak. Man kunde ej komma åt björnen med andra vapen än kastspjut, och dessa mottog nalle helt lugnt med tänderna, så att de ej gjorde honom någon skada.

Plötsligt fick Torkels frände det infallet att kasta in i hålan till nalle en präktig skinnpäls, som Grette nyss hade tagit af sig. Grette märkte det ej strax. Men när han skulle gå hem och då ämnade åter sätta på sig skinnpälsen, fick han se, att nalle hade den under sig, där han låg i sin håla.

Grette blef mycket vred och sporde med dundrande stämma, hvem det var, som hade vågat att kasta hans skinnpäls till björnen.

»Det har den gjort, som ej är rädd att erkänna det», svarade Björn.

»Nå ja, det kan också göra detsamma», sade Grette. Men ej ärnade han låta Torkels retsamme frände slippa undan för så godt pris.

När Grette med de öfriga männen hade gått ett stycke på hemvägen, stannade han och bad de andra gå före hem. Han ville söka ett strumpband, som han hade tappat, sade han.

»Kanske löper Grette tillbaka efter pälsen», sade Björn hånande. »Han tänker måhända att ensam få äran att döda odjuret. Det lär dock svårligen lyckas honom, då han i dag redt sig så klent.»

»Akta dig du för slikt prat!» sade Torkel. »Knapast tror jag, att Grette i dig finner sin like.»

Grette gick emellertid fram till björnens ide med lyftad stridsyx, färdig att börja striden. Björnen rusade upp i fullt raseri och slog till honom med sin ena ram. Men denne högg Grette strax af honom. Björnen försökte då att nå Grette med den andra ramen. Men därvid gick det honom ej bättre, än att han föll rakt i armarna på Grette. Grette fattade nu björnen i öronen och höll honom från sig, så att han ej kom åt att bitas. Men i stället ryckte nalle Grette med sig så nära kanten af klippan, att de båda efter några ögonblick föllo ned i bråddjupet. Lyckligtvis blef björnen, som var tyngst, liggande under och Grette ofvanpå.

Grette reste sig strax, fattade sin stridsyx och högg den genom hjärtat på björnen så att han uppgaf andan.

Därefter gick Grette upp i idet igen, tog där sin päls, som nu var alldeles söndersliten, samt tassen, som han hade huggit af björnen, och gick hem igen.

Torkel och hans män sutto vid dryckesbordet, då Grette steg in. Och stor blef deras förvåning, då de

sågo den trasiga pälsen samt björnens ram och sporde, hvilket stordåd Grette hade öfvat.

Endast Björn hånade Grette och ville ej erkänna hans öfverlägsenhet.

Torkel bad Grette, att han ej skulle göra Björn någon skada, så länge denne vistades under hans tak. Det lofvade Grette och höll också ord. Men då de där-efter möttes en gång vid Trondhjemsfjorden, påminde Grette Björn om allt hans hån och slog honom sedan ihjäl.

När Björns fränder ville taga hämnd för Björns dråp, fick Grette hjälp af sin vän Torfinn, så att han lyckligen kom undan till Island. Dit hade han nu rättighet att återvända, sedan de tre åren af hans fredlöshet voro till ända.

Grette i hemmet och åter till sjös.

När Grette hade kommit till Island, red han strax till sina föräldrar på Borg. Väl blef han af dem mot-tagen, och väl kom han öfverens med sin broder Atle, som då styrde på gården.

Men Grette hade nu blifvit så öfvermodig, att han tyckte sig kunna göra allt, hvad han behagade. Ständigt låg han i strid med grannarne. Aldrig tröttnade han på äfventyrliga företag.

Tidigt en vår kom från Norge ett skepp, hvilket medförde många märkliga nyheter, bland annat, att Sven jarl var drifven ur landet och Olof Haraldsson utropad till konung.

Det förmäldes äfven, att konung Olof gärna tog emot unga isländingar, som dugde något till, och att han strax gjorde dem till sina hirdmän.

Fagert klingade detta tal i Grettes öron. Nu skulle snart hans lycka vara gjord, menade han. Och så hyrde han sig plats på ett köpmansfartyg, som skulle till Trondhjem.

En dag uppstod en så svår storm, att skeppet måste lägga till i ett sund. Och den olyckan hade nu händt, att all eld hade slocknat ombord på skeppet. Lif och hälsa gällde det att få eld att värma sig vid under de kalla vårstormarna. Men ej ett hus kunde skönjas vida omkring.

Plötsligt fingo köpmännen sent en kväll se en eld glimma på andra sidan sundet. Men hur skulle man komma dit? Att lossa skeppet var ej rådligt. »Ej är det väl någon», sporde styrmannen, »som vill öfva det stordådet att simma dit efter eld? Du, Grette», tillade han, »som går för att vara den käckaste man på Island, du vet kanske råd?»

»Ej vore väl det något stordåd att nå den elden», svarade Grette. »Men jag vet ej, om I viljen löna mig efter förtjänst, ifall jag simmar öfver dit och hämtar några eldkol åt eder.»

»Håller du oss för sådana uslingar, att vi ej skulle löna dig?» sade styrmannen.

»Så skall jag då begifva mig dit», sade Grette. »Men storligen fruktar jag, att jag ej skördar någon lycka på det företaget.»

Därmed kastade han kläderna af sig, slog om lifvet ett baståg, som fasthöll ett kärl, i hvilket han skulle förvara eldkolen, och sprang öfver bord ut i det stormande hafvet.

När han kom i land på andra sidan sundet, såg han framför sig en stuga och hörde, att det pratades och stojades där inne.

Grette steg in. Men ej blef han väl mottagen. Männen, som bodde i stugan, trodde, att han var ett troll

eller en ond ande, och började att slå honom med hvad de fingor tag uti för att få ut honom. Bland annat togo de eldbränder ur spisen och kastade efter honom. Dessa ryckte Grette till sig, stoppade ned dem i kärlet, som han hade med sig, och simmade sedan tillbaka igen.

Köpmännen prisade Grettes mod och sade, att hans make icke fanns. De gjorde nu upp stora eldar, värmdo sig, kokade mat och ställde det bra för sig på alla vis. Följande morgon hade stormen lagt sig och köpmännen kommo nu öfverens om att segla öfver sundet och göra en påhälsning hos dem, som hade rådt om elden. Inom kort voro de där. Men hur stor blef ej deras förvåning, då de ej mer funno något hus på stranden utan i stället en askhög, uppfylld af människoben. »Grette är den, som har vållat denna olycka!» utropade nu köpmännen. »En stor missgärning har du här begått.»

Grette svarade blott, att han ju hade förutsett, att han af köpmännen skulle få en slik lön för sin möda. »Dåligt folk bör man aldrig hjälpa», tillade han.

Detta tal uppretade köpmännen än mer mot Grette. Hvar de foro fram, berättade de, att Grette var en mordbrännare. Och snart jagade de bort honom från skeppet.

Grette var nu så illa ansedd, att ingen ville motaga honom i sitt hus. Långe irrade han omkring på vägar och stigar. Men slutligen kom han till Trondhjem, och strax gick han upp till konungens gård.

För konungen omtalade han, hur allt hade gått till vid eldhämtningen, och bad att få bära järnbörd för att bevisa sin oskuld. Konungen lofvade honom det, och med glädje fastade Grette och beredde sig till järnbörden.

Att bära järnbörd bestod däruti, att den, som var anklagad för ett brott, till hvilket han nekade, skulle i kyrkan inför församlingen efter en allvarlig beredelse,

taga ett glödande järn i sina händer. Om detta järn ej skadade honom, förklarades han oskyldig till brottet. Men om det skadade honom, förklarades han skyldig.

Både konungen och biskopen voro i kyrkan den söndag, då Grette skulle bära järnbörd. Och då allt var ordnad, steg Grette framåt mot koret för att fatta det glödande järnstycket.

Men innan Grette hunnit fram till koret, rusade en halfvuxen pojke emot honom och utropade med ljudlig stämma: »Illa är det beställt i ett land, där folket kallar sig kristet, då tjufvar, rånare och mordbrännare sådana som denne usling få fria sig själfva från straff.» Och därmed började han peka finger åt Grette och öfverösa honom med allahanda okvädingsord.

Grette blef häröfver så utom sig af vrede, att han ej kunde behärska sig. Med sin starka hand fattade han gossen i armen och klämde till honom bakom örat, så att gossen segnade ned på golfvet och gaf upp andan.

Nu uppstod stort gny i kyrkan. Och konungen måste för dråpets skull förbjuda Grette att bära järnbörd.

Ingen visste, hvem den dödade gossen var. Folket trodde, att han var en ond ande, utsänd till Grettes ofärd.

Grette bad, att konungen måtte taga emot honom och göra honom till sin tjänare. Men konungen svarade, att den, som olyckan så tydligt förföljde, ej passade hos honom.

Grette blir åter fredlös.

När de innebrända människens fader, Tore på Gård, som bodde på Island, sporde, att Grette troddes hafva vållat eldsolyckan i Norge, gick han på sommaren till tinget och begärde, att Skafte lagman skulle döma Grette fredlös än en gång. Skafte nekade att göra detta,

eftersom Grette ej var tillstädes och erkände sitt brott. Men Tore på Gård var en mäktig höfding, som hade många stormän till vänner. Lätt var det för honom att drifva igenom sin vilja. Snart afkunnades den domen öfver Grette, att han var fredlös. Och därtill hade Tore på Gård utlofvat en stor belöning åt den, som kunde taga hans hufvud.

En tid därefter återkom Grette till Borgarfjord. Och han fick nu höra, att hans fader hade dött, att hans broder Atle blifvit mördad och att han själf var dömd fredlös.

Grette red då till sitt hem, Berg, och kom dit midt i natten. Alla på gården sofvo utom hans moder. Sakta smög han sig in i hennes sofkammare och famlade sig fram till hennes säng.

Modern frågade, hvem det var, som så under mörka natten smög sig in i hennes sofkammare. Grette nämnde sitt namn.

Då reste sig modern i sin säng, omfamnade sin son och utropade: »Välkommen vare du, min son, till din moder! Men föga glädje har jag af mina söner. Han, som var mig till största gagn, är dödad, du är fredlös, och min tredje son är så ung, att han ännu ej duger till något.»

»Ett gammalt ordspråk säger, att bästa bot för en sorg är att bida en ny», sade Grette. »Jag ärnar nu hämnas min broder Atles död, och hvem kan då veta, hvem som faller, jag eller min fiende.»

Den fredlöse Grette höll sig nu en tid dold hos sin moder. Ingen visste, att han var återkommen till Island, förrän det en dag blef spordt, att han hade slagit ihjäl sin broders baneman.

Efter den dagen blef Grette mera djärf och våldsam än någonsin. Rundt omkring i trakten härjade han bland

småbönderna och tog ifrån dem allt, hvad han ville hafva. Från den ene tog han en häst, från den andre mat och från en tredje kläder. Och alla voro de så rädda för honom, att de ej vågade göra motstånd.

Men äntligen togo bönderna mod till sig och gingo en natt till skogen för att öfverfalla Grette, som låg där och sof. Då de fingo se honom, kommo de öfverens om, att tio män skulle hålla honom, medan andra tio bundo hans ben. Och därefter kastade de sig öfver honom. Men i detsamma vaknade Grette och slog omkring sig så vildt, att flera af bönderna föllo sanslösa till marken. Slutligen lyckades de dock att binda honom. Men därefter visste de ej, hvad de skulle göra med honom. Ingen af dem ville slå ihjäl honom, och ingen vågade heller att taga den våldsamme mannen som fånge med till sin gård. Äntligen blefvo de eniga om att resa upp en galge i skogen och hänga honom i den. Men just som de hade fattat detta beslut, fingo de höra tramp af hästar. Och nu kom en ståtlig kvinna till häst, åtföljd af sex ridande män fram till dem. Strax sågo bönderna, att det var Torborg, husfrun på Vattendalen, som de hade framför sig. Och med djup vördnad hälsade de henne.

Torborg var en klok och dugande kvinna, som med kraft och förstånd styrde häradet, när hennes make, hersen Vermund, ej var hemma.

Med ljudlig stämma sporde Torborg, hvem den bundne mannen var.

Grette hälsade och nämnde sitt namn.

Torberg frågade, hvarför han hade ställt till öreda bland bönderna på hennes mark.

»Man måste väl någonstans vara», menade Grette.

»För visso har du lyckan emot dig, då dessa stackare kunnat få bukt med dig», sade Torborg. Och därefter

frågade hon bönderna, hvad de nu ämnade göra med den bundne mannen.

»Vi ämna hänga honom i en galge», sade de. Och detta hade de rätt till, då han var en fredlös man.

Torborg vände sig nu till Grette och frågade, hvad han ville göra, om hon skänkte honom lifvet.

»Hvad kräver du af mig?» sporde Grette.

»Jag kräver din ed på att du aldrig här i trakten bedrifver något ofog samt att du aldrig hämnas på dem, som nu bundit dig», svarade Torborg.

Grette afgaf eden. Och därefter tog Torborg honom med sig till sin gård, förplögade honom med mat och dryck, gaf honom en häst och sade honom farväl.

Grette red nu vida omkring och sökte skydd och hjälp af många gäfvä män. Men ej hade någon lust att hysa en fredlös.

Slutligen byggde han sig en liten hydda i en öde fjälltrakt nära en sjö och lefde där af fisk.

Endast en och annan fredlös man sökte någon gång upp honom i hans ensliga tjäll.

En man vid namn Grim hade af Grettes fiender fått löfte om en stor summa penningar, om han ville döda Grette.

Denne Grim kom sent en kväll till Grette, sade, att han var en vandrande fredlös, och bad att få härberge hos honom en tid.

»Föga gagn har du af att vara hos mig», sade Grette. »Och ej tror jag heller, att I skogsmän ären att lita på. Du må dock stanna, så vida du vill åtaga dig att bistå mig vid mitt arbete.»

Ja, det lofvade Grim, och så stannade han hos Grette.

Hela vintern gick utan att Grim kom åt att döda Grette; ty Grette misstänkte honom och bar därför vapen både natt och dag.

En morgon kom Grim hem från fisket, medan Grette ännu låg i sin säng. Grim stampade och väsnades för att utrona, om Grette var vaken, men då Grette ej rörde sig, trodde Grim, att han sof.

Försiktigt tog Grim stridsyxan, som Grette hade bredvid sig, och lyfte den för att gifva Grette banehugget. Men nu sprang Grette ur sängen, ryckte med den ena handen yxan från Grim och slog honom med den andra ned till marken. Därefter tvingade han honom att bekänna sin onda afsikt och högg sedan ihjäl honom.

Grettes argaste fiende, Tore på Gård, kände sig emellertid ej till freds, så länge Grette var i lifvet. Han vidtalade därför en fredlös man vid namn Tore Rödskägg att dräpa Grette. En stor summa penningar samt sin frihet skulle Rödskägg få, när dråpet var fullbordadt.

Rödskägg gick då till Grette och lyckades slutligen att ställa sig så in hos honom, att Grette lofvade mottaga honom i sitt tjäll. »Men det vill jag säga dig», tillade Grette, »att om du sviker mig, så blir det din bane.»

»Mycket ondt kan du hafva hört om mig men aldrig att jag svikit min herre», sade Rödskägg.

Tore Rödskägg hade krafter för två och gjorde allt, hvad Grette bad honom. Grette behöfde numera aldrig själf arbeta. Ej sedan han blef fredlös, hade han haft så goda dagar.

Men då tvenne vintrar hade gått, vardt Rödskägg trött vid detta lif och lurade nu jämt på ett tillfälle att komma åt Grette.

En natt, då det stormade hårdt, väckte Grette Rödskägg och bad honom gå ned till stranden och se till, att båten ej blefve skadad af stormen. Rödskägg gick. Men i stället för att rädda båten, slog Rödskägg sönder den och kastade sedan spillrorna tillika med Grettes fisknot ut i sjön.

Sedan gick han in till Grette och berättade, att stormen hade förstört både båten och fisknoten.

»Det är ditt fel», svarade Grette, »och du måste nu strax simma ut och hämta upp fisknoten.»

Men Rödskägg försäkrade, att han ej kunde simma.

»Jag skall då själf simma ut efter noten», sade Grette, klädde sig och gick ned till sjön. »Och jag litar på, att du ej sviker mig?» tillade han. Därmed kastade han af sig vapnen och kläderna och hoppade i vattnet.

Då Grette hade simmat ett stycke, fick han tag i noten och kastade upp den på land, hvarefter han var färdig att stiga upp. Men i detsamma han reste sig ur vattnet, grep Rödskägg hans stridsyxan, gick emot honom med den och skulle just hugga till honom, men då tog Grette ett steg baklänges och föll som en sten ned på sjöbotten.

Rödskägg, som var viss, att Grette hade drunknat, började helt lugnt hopsamla hans vapen och hans kläder. Men Grette, som under vattnet hade simmat in i viken bakom Rödskägg, smög sig nu obemärkt fram till honom, tog fatt i honom, lyfte honom öfver sitt hufvud och satte sedan ned honom, i backen så hårdt, att han tappade yxan, som han hade i handen. Utan att säga ett ord tog Grette upp yxan och högg med den hufvudet af Rödskägg.

Grette åter i Borgarfjord.

När det led till sommaren, började Grette längta efter att få se vänner och fränder. Han begaf sig därför än en gång till Borgarfjord. Men ingen af dem, han besökt, ville taga emot honom eller lofva honom skydd. Ej ens hos sin moder var den fredlöse söker för sitt lif. Grettes yngste broder, Illuge, som nu hade fyllt femton

år, var mycket fästad vid sin broder Grette. En dag bad han Grette, att han skulle få följa honom, hvart han gick. »Ej vet jag, om jag kan vara dig till något gagn», sade han, »men det vet jag, att jag i alla fall ej ärnar öfvergifva dig så länge du lefver.»

Grette tackade sin broder och var glad att få honom med sig.

När de båda bröderna skulle skiljas från sin moder, grät hon bittra tårar. Men Grette tröstade henne och sade: »Gråt inte, du mor! Om vi också blifva öfverfallna och slagna, så har du i alla fall den glädjen, att du i oss haft söner och ej döttrar.»

Bröderna redo nu omkring i trakten, och slutligen kommo de till en frände vid namn Gudmund den mäktige. Honom bad Grette om hjälp. Gudmund svarade, att det ej gingo an för honom att taga sig af en fredlös.

»Men jag kan dock nämna för dig ett ställe, där du kunde vara trygg för ditt lif», tillade han.

»Hvar skulle det kunna vara?» sporde Grette.

»I Skagefjorden ligger en ö, som heter Drangö», sade Gudmund, »och där är det lätt att försvara sig, ty man kan ej utan stege komma upp på ön.»

Detta lät bra, tyckte Grette. Och så gick han till en bonde, som han kände, och bad denne ro honom och Illuge öfver sjön till Drangö.

Bonden visade sig ej villig att göra den fredlöse denna tjänst, men när Grette tog fram en penningpung, som han hade fått af sin moder, rodde bonden dem öfver till ön.

Grette på Drangö.

Drangö var en gräsbevuxen ö och hade öfverallt så branta stränder, att man endast vid den stranden, där en stege var upprest, kunde komma upp.

Här slogo sig nu Grette och Illuge till ro. Grette hade vid denna tid varit fredlös i femton år.

När Grette kom till Drangö, gingo där på bete åtskilliga getter, hvilka tillhörde bönder i trakten. Och af dessa getter slaktade Grette så många, han behöfde till sitt och Illuges uppehälle. Då hösten inbröt, kommo bönderna själfva till ön för att hämta sina getter. Och storligen förvånade blefvo de, när de funno människor på denna ödsliga ö och när de upptäckte, att dessa hade tagit ifrån dem så många af deras getter.

Grette gick strax emot bönderna och omtalade, hvilka han och hans broder voro. Och bönderna sporde honom, hvem som hade rott dem till ön.

»Det gjorde den, som ägde båten», sade Grette, »och som var mera min vän än eder.»

»Låt oss nu taga våra getter!» sade bönderna. »Och sedan skolen I båda lämna ön och ro i land med oss.»

Grette svarade, att han ej komme att lämna ön, så länge det fanns lif i honom, samt att han ej heller ärnade låta någon taga getterna, som han själf behöfde till sitt uppehälle. »Man skall väl ej lämna ifrån sig det man en gång fått tag i», menade Grette.

Bönderna lofvade honom både gods och guld, om han ville lämna ön och låta dem taga sina getter. Men det hjälpte ej. Bönderna fingo nöja sig med att resa hem och berätta för sina grannar om den förskräcklige gästen, som hade slagit sig ned på ön. Ingen mäktade tänka ut något sätt att få honom därifrån.

Följande år, när tinget var börjadt, fick Grette stor lust att se, hur det gick till där då för tiden. Han klädde därför ut sig i en trasig rock och en slokig hatt och begaf sig en vacker dag af till tingsplatsen. Ingen anade, hvem han var.

När Grette kom fram till tingsbodarna, såg han en skara unga män där utanför, hvilka höllo på att roa sig med brottnig.

Bland de församlade funnos tvenne bröder, hvilka voro så starka, att ingen vågade brottas med dem. Den ene af dessa hette Ongul. När denne fick ögonen på den groflemmade mannen med den trasiga rocken och den slokiga hatten, gick han fram och försökte rycka upp honom från sätet, där han hade sin plats, för att få honom med i leken. Men Grette lät ej rubba sig.

»Du sitter fastare, än jag trodde, du», sade Ongul.
»Hvem är du, och hvad heter du?»

»En främling är jag», svarade Grette, »och Gäst är mitt namn.

»En välkommen gäst är du, om du vill vara med i leken», sade Ongul.

Grette svarade, att det var så längesedan han hade brottats, att han ej visste, om han kunde gå i land därmed. Men då alla de församlade både honom vara med, samtyckte han slutligen därtill. »Dock med det villkor», tillade han, »att I öfver mig lysen fred, som räcker så länge jag är här på tinget samt på vägen hem.»

Ja, det voro alla med om.

Nu framträdde en af de äldre männen, ställde sig midt framför Grette och lyste fred öfver honom med följande ord:

»Härmed hyser jag fred öfver den man, som sitter här och som kallar sig Gäst.

Höfdingar, gäfva bönder och vapenföra män, en hvar, nämnd och onämnd, alla tillsäga vi denne främling full fred samt rätt till fröjd och gamman, brottnig och alla andra nöjsamma lekar både under sin vistelse här på tinget samt under sin hemfärd, vare sig att han seglar, rider, åker eller går.

Jag tillsäger honom fred från oss, från våra vänner och fränder, från män och kvinnor, från trälar och barn.

Den, som bryter denna fred, är en niding, som skall jagas bort från Gud och alla goda människor, från himmeln och alla helgon. Som en ulf skall han drivas bort från kristet folk samt från de ställen, där hedningen blotar, där gräs gror, där barn födas, där eld brinner, där skepp segla och sköldar blänka, där sol skiner och där snö faller, där jorden börjar och där himmeln slutar.

Och låtom oss nu lägga våra händer tillsammans och lofva inför Gud att hålla freden samt inför alla dem, som äro här och höra mina ord!

När denna fredlysning var lyktad, utropade Grette: »Väl har du talat, bonde! Nu skolen I ej länge behöfva vänta på mig!»

Därmed kastade han af sig den trasiga rocken och den slokiga hatten. Och nu kände alla igen Grette Åsmundsson på hans breda axlar, fräkuiga anlete och röda hår.

Ett missnöjdt mummel hördes från alla, och bittert ångrade de, att fredlysningen var gjord. Men nu måste den i alla fall hållas.

Efter en stund steg en af de starka bröderna fram och erbjöd sig att brottas med Grette.

Grette tog emot tillbudet på det sättet, att han grep den starke mannen om lifvet, lyfte honom öfver hufvudet på sig och slog honom i backen.

Folket ropade nu, att båda bröderna skulle gå emot Grette på en gång. Och så gjorde de.

Stort nöje hade åskådarne af den brottning, som nu följde. Och när den hade slutat, voro alla eniga om att Grette var starkare än de båda bröderna, fastän dessa hade två mäns krafter.

Grette fick nu med fred vända åter till sin ö. Och glad blef Illuge, när han kom igen.

Bönderna, som rädde om Drangö och getterna där, blefvo emellertid alltmer hätska mot Grette. Slutligen sålde de hela ön till Torbjörn Ongul, med villkor att han skulle skaffa bort Grette därifrån.

Med en väl bemannad skuta for Ongul nu till Drangö och lade till vid den stranden, där stegen var upprett. Grette ställde sig på klippan ofvanför stegen. Och så började ett samtal mellan honom och Ongul.

Ongul omtalade, att han nu rädde om ön, och sporde därefter Grette, om han godvilligt ville lämna den.

»Ingalunda är jag sinnad att lämna den, då du ensam råder om den», sade Grette. »Bättre är det ju att hafva blott med dig att skaffa än med alla skagefjordingarne. Men gör dig ej vidare omak med att komma hit», tillade han, »ty det tjänar alls ingenting till.»

»Allt har sin tid», sade Ongul. »Och din dag skall också komma.»

»Det få vi se», sade Grette.

Därmed skildes de.

En tid därefter kom Ongul tillbaka till Drangö. Han hade nu med sig en man vid namn Häring, som han hade lofvat ära och rikedom, om han ville taga lifvet af Grette. Själf lade Ongul i land vid stegen, men först hade han landsatt Häring på motsatta stranden.

Grette ställde sig nu, liksom förra gången, på klippan och språkade med Ongul. Och ej sparade någon af dem på skarpa ord.

Häring, som var en skicklig klättrare, kom under tiden upp på ön. Och försiktigt smög han sig nu med yxan i handen fram till Grette för att bakom hans rygg gifva honom dödshugget. Men just som han lyfte yxan,

fick Illuge se honom och ropade till Grette, att han skulle försvara sig.

Bröderna jagade nu bort Häring, som därvid föll ned i bråddjupet och drunknade.

Än i dag kallas detta ställe Häringssprånget.

Ongul vände emellertid om igen. Och föga heder hade han af den färden.

Vid denna tid dog Skafe lagman. Och till stor skada var detta för Grette; ty Skafe hade lofvat honom fred, när han hade varit fredlös i tjugu år. Och det var nu det nittonde året.

Grettes fränder började tala om att de ändå skulle skaffa Grette fred. Men därom ville hans fiender ej vara med, allra minst bönderna, som hade rådt om Drangö. Dessa yrkade med all kraft på att Ongul antingen skulle dräpa Grette eller också låta dem återfå ön.

Ongul visste nu ej, hur han skulle bära sig åt. Ej kunde han komma åt att döda Grette, och icke heller ville han återlämna ön.

I sin rådlöshet tog Ongul sin tillflykt till sin fostermoder. Hon var nu mycket åldrig men hade i sin ungdom, på den tid då isländingarne ännu voro hedningar, haft stort anseende för sin kunnighet i trolldom och häxeri.

Ännu funnos många midt i kristenheten, som trodde på hennes konst, och bland dessa var hennes fosterson Ongul. Han gick nu till henne och bad henne säga honom, hur han skulle få bukt med Grette.

Fostermodern svarade, att om han ville hafva råd af henne, så skulle han också följa dem. Och det lofvade Ongul.

Några dagar därefter, då det en morgon var god vind och vackert väder, tillrådde fostermodern Ongul att segla till Drangö för att reta Grette. »Jag ämnar att

själf följa dig», sade hon. Och så drogo de åstad till Drangö.

När Grette och Illuge sågo båten komma, gingo de till stegen och gåfvo sig i samspråk med Ongul.

Ongul sade, att om Grette ville lämna ön, så vore han sinnad att sluta fred med honom.

Grette svarade, att det ej lönade att orda mer om den saken. Han hade ju sagt, att han ärnade stanna på ön, så länge han lefde.

»En afgrundsande är du!» utropade Ongul. »Och länge skall det dröja, innan jag kommer hit igen och bjuder dig förlikning.»

»För mig kan du få dröja därmed till evig tid», sade Grette skrattande.

Nu reste sig den gamla trollkvinnan, som, väl gömd, satt akter ut i båten.

»Starka äro dessa karlar», ropade hon, »men ej hafva de lyckan med sig. Ja, jag säger dig, Grette», fortsatte hon, »att du från denna stund skall varda öfvergifven af lycka, värn och vett och hafva färre glada dagar hädanefter än hittills.»

När Grette hörde detta tal, ryste det i honom så som aldrig förr. Och han sporde Illuge, hvilken ond ande det var, som talade så.

Illuge sade, att det var Onguls trollkunniga fostermoder.

»Den häxan!» utropade Grette. »Ett minne af sitt besök här måste hon hafva.» Och därmed kastade han en stor sten ned i båten. Stenen råkade trollkvinnan midt på benet och skadade henne mycket.

»Detta skulle du ej hafva gjort!» utropade Illuge. Men Grette ångrade blott, att han ej hade gjort något än värre.

Ongul seglade strax hem med sin fostermor. Liten heder menade han sig hafva haft äfven af denna färd. Fostermodern bad honom visserligen vara säker på att hon skulle föra den sak, hon åtagit sig, till ett lyckligt slut. Men länge måste hon nu ligga överksam för det skadade benets skull.

Efter några veckor kunde dock fostermodern lämna sängen. Och stödd på sin fostersons arm begaf hon sig då strax af ned till sjöstranden. Där låg i vattnet en murken trädrot, hvilken hon bad Ongul draga upp i land. I denna ristade hon nu in några runor. Sedan skar hon sig i ett finger, så att blod kom ut, och med detta färgade hon trädroten. Så gick hon sju hvarf omkring den mot solen och kvad en trollsång, hvarefter hon kastade trädroten i sjön och bjöd den drifva till Drangö, Grette till skada och förtret.

Grette hade tagit till sig en träl, som hette Glaum. Denne var en lat och opålitlig slyngel, som ofta vållade Grette förgelse.

En dag, då det var kallt och blåsigt väder, bad Grette, att Glaum skulle gå ut och söka efter ved. Glaum knotade öfver besväret men gick och fann strax vid stranden den förtrollade trädroten. I vredesmod kastade han in den till Grette med den ohöfviska anmärkningen, att Grette nog inte kunde hugga veden lika fort, som han hade skaffat den.

Grette, som blef förtretad öfver trälens ord, tog strax yxan och högg den med stor häftighet i trädroten. Därvid slant yxan och Grette högg ett stort hål i sitt ena ben.

Nu först betraktade Grette roten och förstod af runorna och blodfläckarna, att den var en trollrot, som var sänd att skada honom.

»Så blef då den starkast, som ville min ofärd!» utropade Grette och kastade yxan hastigt ifrån sig.

Illuge förband såret och försäkrade Grette, att den lilla skräman ej komme att göra honom stort men. Men Grette sade, att han fruktade det värsta, och lade sig till sängs dyster i hågen.

På tredje natten därefter började Grette kasta sig af och an i sängen och klaga öfver värk i sitt ben. Och då Illuge hade tändt eld, sågo de, att benet var uppsvulnad och såret svart till färgen.

»Här är tydligen häxeri med i spelet!» utropade Grette. »Den gamla trollpackan har hämnats på mig, för att jag kastade stenen på henne. Nu måste vi försvara oss, så att ej den ena olyckan blir större än den andra. Du, Glaum, skall passa stegen hvarje dag och draga upp den hvarje kväll. Sviker du oss, så blir det din bane.»

En kväll strax därefter, då det regnade och stormade, frågade Grette Glaum, om han hade dragit upp stegen.

»Hvartill skulle det tjäna?» svarade trälen. »Tror du, att någon är så lysten efter ditt lif, att han vågar sitt eget i detta oväder? Slut är det nu med ditt mod och din mandom, då du så i hvarje stund tycker dig se döden gapa öfver dig.»

Men Grette befallde trälen draga upp stegen, så vida han ej ville blifva utkörd som en hund.

Allt sjukare blef Grette för hvarje dag. Illuge lämnade honom aldrig. Intet i världen brydde han sig nu om annat än att sköta Grette.

Grettes död.

En mörk och stormig höstnatt landade åter Ongul med en väl bemannad skuta vid Rangö strand. Hans

fostermoder hade sändt honom för att se till Grette, som hon sade, samt för att höra hur denne nu befann sig.

Glaum hade den kvällen ej dragit upp stegen. Ongul och hans män kommo därför med lätthet upp på ön.

Nära intill uppgången låg Glaum och snarkade och sof. Ongul slog till honom med sitt spjut, så att han vaknade, och frågade honom sedan, om han var ifrån vettet, som låg där och sof, då han skulle vakta sin husbondes lif.

»Ser du inte», fortsatte han, »att vi, edra fiender, nu äro komna för att döda er allesamman?»

Glaum svarade ej ett ord utan började blott skrika och ropa af alla krafter på Grette och Illuge. Men Ongul befallde honom tiga, så vida han ville behålla sitt lif, och frågade sedan, om Grette och hans broder voro inne i stugan.

Glaum omtalade, att Grette var dödssjuk samt att Illuge natt och dag satt och vakade öfver honom.

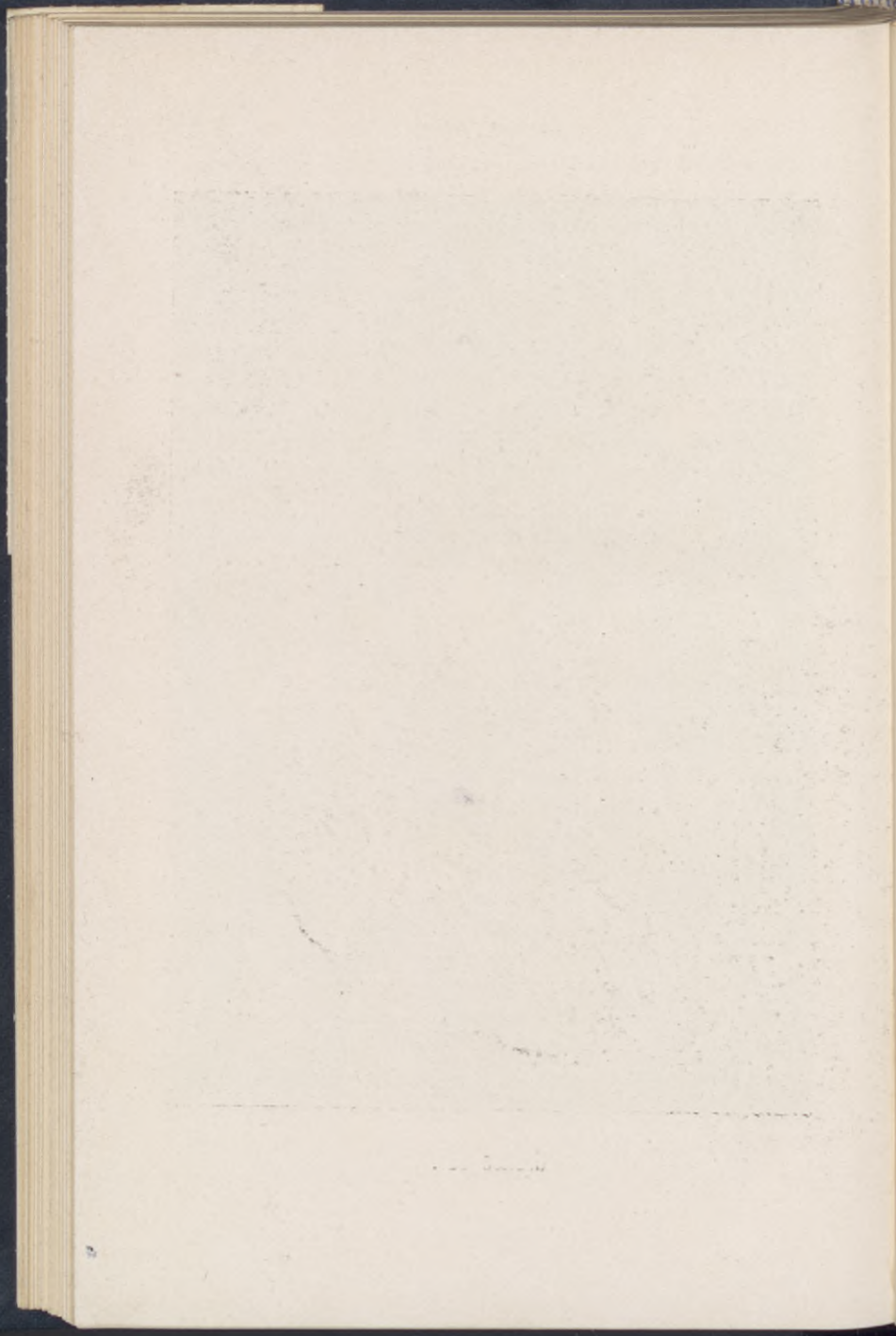
Fienderna gingo då upp till boningshuset och slogo några dundrande slag på dörren.

Grette sporde, hvad detta betydde.

»Det betyder blott, att stormen rycker i dörren, broder», sade Illuge. Men nu brast den, och fienderna voro färdiga att tränga sig in. I samma ögonblick fattade Illuge Grettes stridsyx och mötte fienderna i dörren. Där försvarade han ingången så tappert, att Ongul och hans män slutligen måste draga sig tillbaka. Men de rusade då upp på taket och refvo detta af stugan. Nu kom äfven Grette på benen. Matt som han var af sår och sjukdom, kunde han dock stående ej länge försvara sig mot fienderna, hvilka nu genom taköppningen kommit ned i stugan. Men han låg på knä och fäktade och lyckades att med egen hand nedhugga flera män.

Grettes död.

Snart fick Grette ett så svårt sår mellan axlarna, att han dignade ned, i det han med matt stämma utropade: »Bar är den mans rygg, som ej har en broder vid sin sida.»

Illuge skyndade då till honom, kastade sin sköld öfver honom och försvarade honom sedan så manligt, att till och med fienderna måste prisa honom.

Slutligen blef Illuge klämd mellan sköldar, så att han ej längre kunde försvara sin broder.

Grette fick nu sätta lifvet till. Men sin stridsyxan släppte han ej ens i döden. Den höll han så hårdt mellan sina stelnade fingrar, att Ongul måste hugga af honom handen för att få yxan ifrån honom.

Sedan afhögg Ongul också Grettes hufvud.

Och därmed var den man borta, som säges hafva varit den starkaste och mest oförfärad karl, som funnits på Island.

Illuge blef därefter framdragen. Och Ongul erbjöd honom lifvet, om han ville lofva att aldrig hämnas på Grettes banemän.

Illuge svarade, att han hellre ville dö än vinna sitt lif för ett så uselt pris. »Allt, hvad jag kan, vill jag göra för att hämnas min broder», sade han.

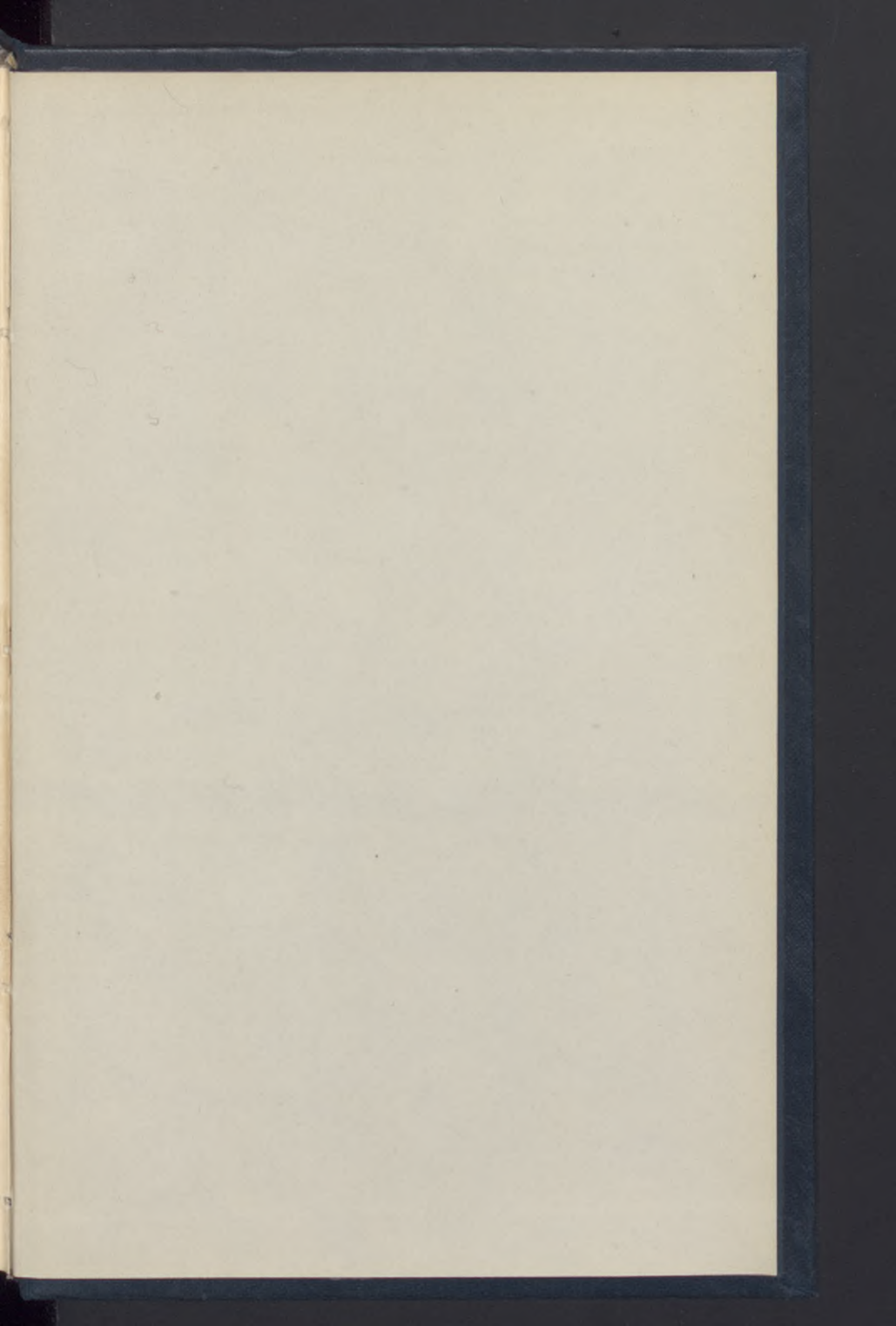
Ongul kom då öfverens med sina män, att de skulle dräpa Illuge. När följande morgon randades, halshögg de honom och begrofvö honom i hans broder Grettes graf.

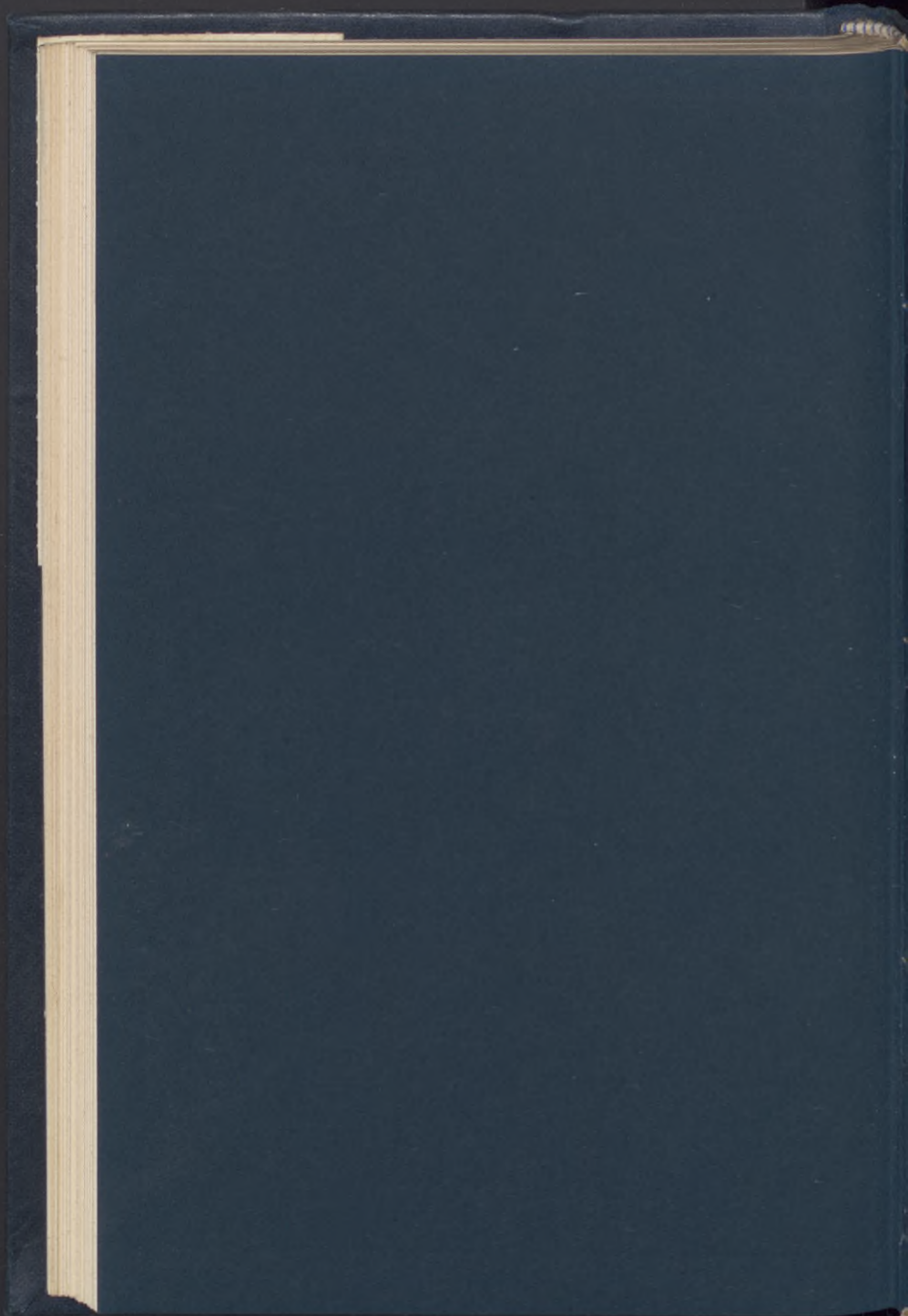
Äfven Glaum blef dödad och jordad på ön.

Men ej mycken ära skördade Ongul af sitt blodiga dåd på Drangö. Hvarje hederlig man räknade det för ett nidingsdåd, att Ongul hade dräpt dödssjuk man samt att han äfven hade betjänat sig af trolldomskonster. När saken kom före på tinget, blef Ongul dömd att lämna Island och att aldrig mer visa sig där.

Ungul drog då till Norge. Men när han fick veta, att en frände till Grette vistades där, begaf han sig till Miklagård.

Grettes frände följde honom dock ända dit och slog honom där ihjäl.

6000236781

Göteborgs universitetsbibliotek

